ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

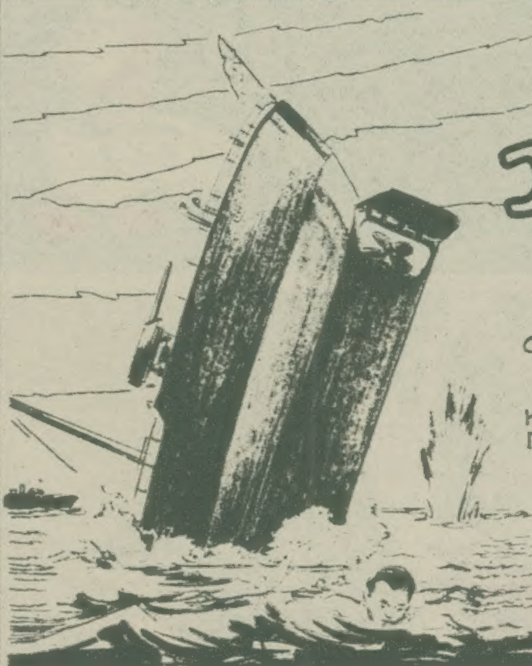
26. 8. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1652

ЗАО ДУХ СА ФИЛИПИНА

Рипли

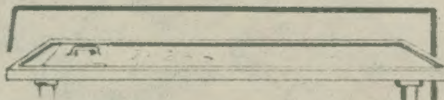
Веровали или не!

ПРВИ МОРЕПЛОВЦИ

УСУЂИВАЛИ СУ СЕ ДА КРЕНУ НА ДУЖА ПУТОВАЊА КОРИСТЕЋИ ПТИЦЕ КАО ПУТОКАЗ.

ПЕШЧАНЕ ТАБЛИЦЕ

НЕКАДА СУ У ЕНГЛЕСКОЈ ЗАМЕЊИВАЛЕ ШКОЛСКУ ТАБЛУ.

РАТНИ СЛОНОВИ

КОЈЕ ЈЕ ЈОШ 326. ГОДИНЕ ПРИЈЕ НАШЕ ЕРЕ КОРИСТИО ИНДИЈСКИ ЦАР ПОРУС, ТОЛИКО СУ ОДУШЕВИЛИ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ ДА ИХ ЈЕ И САМ УВЕО У СВОЈУ ВОЈСКУ - ИАКО СУ РАЊЕНИ СЛОНОВИ, КАО И ОНИ КОЈИ СУ ОСТАЈАЛИ БЕЗ ВОДИЧА, БИЛИ ПОДЈЕДНАКО ОПАСНИ ЗА ОБЕ ЗАРАЋЕНЕ СТРАНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

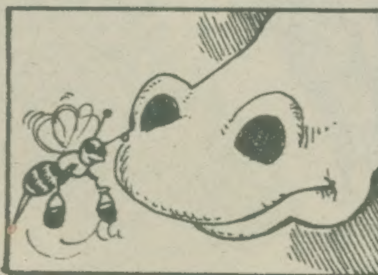

● ● ● на једном такмичењу у игрању на флиперима које је недавно одржано у Бону између 33 учесника убедљиво је победио тридесетосмогодишњи Манфред Јецки који је на овој справи без прекида играо 101 час, 11 минута и 11 секунди.

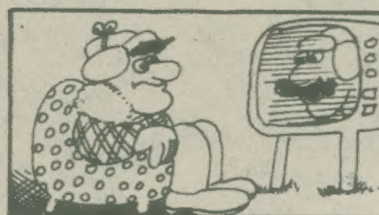
● ● ● ветеринари зоолошког врта у Тел Авиву нису били у стању да спасу носорога који је недавно угинуо у великим мукама од камена у жучној кеси тешког чак 2,5 килограма. Ово је први забележени случај оваквог обољења код носорога.

● ● ● док су на главном тргу у Ричмонду (САД) радници чистили бронзани споменик генерала Роберта Леја на коњу приметили су да из ноздрва статуе ждрепца излећу ројеви пчела. Када су отворили споменик, открили су да су у шупљем коњском врату и грудима пчеле изградиле кошнице из којих је извучено око 250 килограма меда.

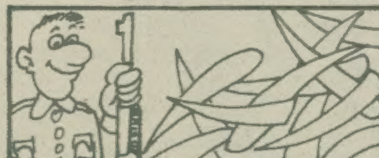

● ● ● у Великој Британији поред паса за слепе постоје и они који помажу глувима. Најбољи од ових специјално дресираних паса је црни лабрадор по имену Чам. Он је у стању да разликује многе врсте звукова и када се, на пример, огласи лонац са пискавцем, будилник или неко закуца на врата, Чам води своје газде у том правцу.

● ● ● према најновијим подацима једног московског института за статистику просечни грађанин Совјетског Савеза висок је 1,70 метара, тежак је 70 килограма, ради у фабрици 39,4 часова недељно, дневно гледа телевизију сат и по, свакодневно чита бар једне новине и иде у биоскоп 16 пута годишње.

● ● ● чувари националног парка у Зимбабвеу били су принуђени да убију преко 2000 слонова јер су се ове животиње претерано намножиле. Ради заштите средине планирано је да се у следеће три године убије још 1000 слонова.

● ● ● у познатом вашингтонском музеју „Смитсонијан" недавно је завршен инвентар који је трајао читавих пет година. Међу бројним пописаним стварима пронађене су и неке прилично необичне као што је томахавк Дејви Крокета, пар ципела број 54, радни комбинезон авијатичара Линдберга, 114429 разних птичијих јаја и двадесет три препариране панде обучене у пиџаме које је носио амерички председник Ајзенхауер.

● ● ● у јапанском граду Курашири налази се необична зграда са темељима окренутим увис и кровом на земљи. У њој је ресторан у коме су сав намештај, слике и украсно биље окренути наопако и причвршћени за таваницу. чак су и часовници подешени тако да се казаљке окрећу у супротном смеру.

НОВИ ПУТЕВИ У МИКРОСВЕТ

ПРВЕ СЛИКЕ АТОМА

ШВАЈЦАРСКИ НАУЧНИЦИ НАЧИНИЛИ СУ МИКРОСКОП ПОСЕБНЕ ВРСТЕ ДА БИ ИСПИТАЛИ ДОСАДНУ РЂУ КОЈА ГОДИШЊЕ ПОЈЕДЕ СИЛНЕ МИЛИЈАРДЕ И ПРИ ТОМ УЗ ПУТ УЧИНИЛИ АТОМЕ ВИДЉИВИМ.

Амерички физичари са Чикашког универзитета изјавили су недавно да ће кроз три године завршити нови супермикроскоп који ће пружити јасну слику једног јединог атома. Швајцарски истраживачи, на посебан начин, већ су постигли оно што су многи научници још пре неколико година сматрали немогућим. Швајцарци су применили потпуно нов поступак, начинивши такозвани растер-тунел-микроскоп, помоћу којег се површина неког предмета може оцртати несхватљиво прецизно и чак тродимензионално.

Слика коју су добили приказивала је површину глатког предмета као равномерно заталасану и испресецану степеницама. Те степенице високе су често само колико један атом. Чак ни најбољи савремени електронски микроскопи не би могли измерити тај размак, а помоћу растер-тунел-микроскопа то је било могућно. Он је увео науку у несхватљиво мале димензије, у микросвет атомског царства. А мере су заиста чудесно мале: атом има у пречнику само који десетомилионити део милиметра, атом злата на пример – три десетомилионита дела милиметра.

Игла као бандера

Научници знају како се атоми у одређеној материји међусобно повезују, како реагују на стране атоме и шта се догађа кад се материја јако загреје. Али, готово ништа, или веома мало знају шта се догађа на површини материје, како се атоми везују кад им недостаје сусед.

А управо тамо, на површини, одигравају се процеси који целом свету задају много мука. Кад наше аутомобиле почне да нагриза рђа, то је последица површинске хемијске реакције, као и кад оксидирају електроде на свећицама мотора. Кад полупроводници, због недостатка контакта, изазивају искључења појединих делова, склопова, такође и најчешће последица оксидације, а то је од изузетне важности за електронику и управо је бит истраживања швајцарских научника.

Шта се при тим површинским реакцијама тачно догађа, и пре свега зашто, још је загонетка за науку. Њу од 1979. године настоје да реше чланови истраживачке лабораторије ИБМ у Ришликону код Цириха, у Швајцарској: физичари Герд Биниг и Хајнрих Рорер, и техничари Кристоф Гербер и Едмунд Вејбел.

Било им је јасно да атом, с језгром и електронима који око њега круже, никако не могу видети под светлошћу што нам омогућује да посматрамо свет око нас јер та светлост има таласну дужину од око 6000 ангстрема (један ангстрем, јединица која више није у употреби, износи десетомилионити део милиметра). Она је сувише „груба", па атоми „нестају у удубљењима између њених таласа".

Ни снопови електрона нису долазили у обзир, јер они разарају управо оно што научници желе да виде. Дакле, остало им је још механичко „опипавање" уз помоћ бесконачно тананог врха посебне игле. У први мах личило је то на покушај да се чипкасти златни накит обради бушилицом за бетон јер и најтања постојећа игла у поређењу са атомом делује као бандера. Уз то, иначе неприметни потреси и померања око нас, онемогућили су прецизна мерења.

Па ипак, управо тај пут водио је ка успеху. Четири истраживача начинили су уређај за опипавање, који је могао да мери стомилионите делове милиметра, дакле довољно танан да „опажа" и атоме, као и да га обезбеде од свих потреса.

Не диши!

Тајна њиховог растер-тунел-микроскопа који нема ни сочива као обични, нити „флуоресцентни штит" као електронски – лежи у физичкој појави, откривеној још 1928. године: такозваној тунелској струји.

Прво су Швајцарци морали начинити иглу с врхом пречника од милионитог дела милиметра. Њу ће надносити над површину препарата који проводи струју. Кад се затим кроз иглу пропусти струја, она почиње да тече ка препарату – чак и кад се он и игла не додирују! То је та такозвана „тунелска струја". Електронски зрак је притом дугачак само пет до десет ангстрема. То „игли опипивача" пружа изузетну тананост.

При томе је одлучујуће: чим се размак између врха игле и површине препарата измени, мења се и проток струје и то у толикој мери да приближавање од једног ангстрема удесетостручава проток струје.

Лако је замислити колико на такво прецизно мерење може да утиче и најмањи потрес – изговорена реч, дисање, кораци у суседној одаји.

Због тога је читав уређај смештен у вакуум, безваздушни простор, и постављен на „јастук" магнетног поља, па су изнад њега, без нежељених последица, могли да прелећу и млазни авиони.

Опитима и мерењима утврђено је затим да се врх игле помера за један десетомилионити део милиметра кад се напон струје промени за један волт. Дакле, сад је ту била и мера: читањем промена напона струје одређивано је и преко коликих „брда и долина" прелази врх игле.

Као на ТВ екрану

Остало је само још да се начини механизам који ће бесконачно полагано померати иглу изнад подлоге – препарата. Ту је послужила прецизна швајцарска механика часовника. Игла је милела „брзином" од 40 милионитих делова милиметра у секунду, уздуж, па попреко.

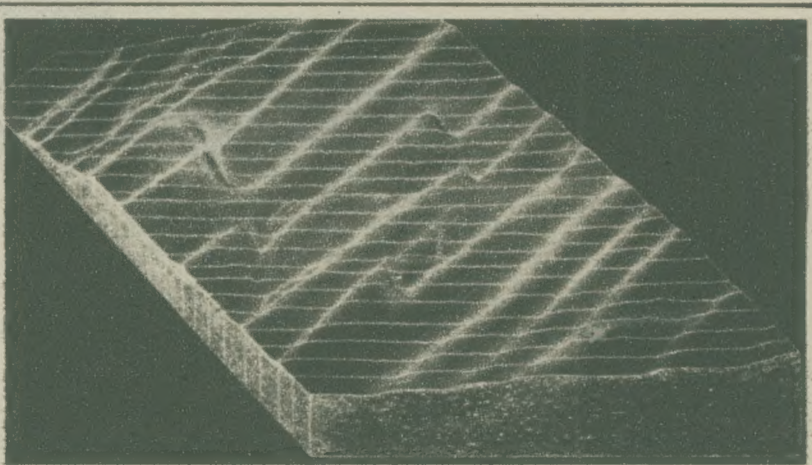
Тачка по тачка, ред по ред, као што то чини растер на телевизијском екрану, стварала се слика површине материје изнад које игла прелази. Све је то – преко писаљке коју покреће посебан механизам повезан са иглом – сложено у слику-графикон какву досад људско око није видело. Она је показивала удубљења и удољице материје чија висинска разлика износи 1,4 ангстрема, а на врховима чак омогућавала очитавање размака од стомилионитог дела милиметра. Такве податке није у стању да пружи ниједан постојећи микроскоп друге врсте. Атом је на графичком приказу постао видљив, а његове димензије мерљиве.

Пошто је растер-тунел-микроскоп завршен, швајцарска четворка почиње да проучава битно питање за електронику: оксидацију, која нагриза контакте и прекида везе у тананим проводницима и полупроводницима веома сложених електронских уређаја.

П. Т.

Творци растер-тунел-микроскопа, слева надесно: физичари Герд Биниг и Хајнрих Рорер и техничари Кристоф Гербер и Едмунд Вејбел.

„Снимак" кристала силицијума: гредасте степенице су високе само колико један атом. Напрслине означавају неправилне везе у кристалу.

УЗ СЕРИЈУ „МИСТЕРИЈЕ СВЕТА" АРТУРА КЛАРКА

ПЛЕС КАМЕНИХ ЏИНОВА

Вероватни поступак изградње Стоунхенџа: цртеж приказује довлачење мегалита од 45 тона (горе), постављање у рупу и усправљање уз помоћ конопца и скела (средина) и постепено дизање горњег блока од 7 тона помоћу древних платформи (лево).

МЕЂУ ДЕСЕТИНАМА ХИЉАДА МЕГАЛИТА РАШТРКАНИХ ШИРОМ СВЕТА ПОСЕБНО МЕСТО ЗАУЗИМАЈУ КАМЕНИ КРУГОВИ. МАДА ПОСТОЈИ ОБИЉЕ ПРЕТПОСТАВКИ, ЈОШ СЕ НЕ ЗНА КО ИХ ЈЕ И ЗБОГ ЧЕГА ПОДИГАО.

Међу најдраматичније остатке древних култура без сумње спадају праисторијски камени споменици – мегалити (од грчког „мега" – велики „литос" – камен). Ове ћутљиве громаде обрађеног камена вековима изазивају чуђење и занимање јавности и археолога који настоје да тачно објасне њихову природу, намену и старост. Велики камени споменици могу се наћи на многим странама света – у Алжиру, Палестини, Етиопији, Судану, на Кавказу, у Ирану, Кашмиру, средњој и јужној Индији, Асаму, Јапану, на Суматри, тихоокеанским острвима, Новим Хебридима, у Јужној Америци, Европи. Процењује се да их има бар 50.000 – од обичних смишљено поређаних стена, до грандиозних камених конструкција.

Највећи камени круг: малобројни остаци британског мегалитског комплекса Ејвбери, чији су каменови употребљени за градњу кућа.

Неопрезно коришћење израза „мегалит" за све ове споменике у различитим земљама и из разних периода и разноврсних култура довело је до крупне заблуде. Било се, наиме, појавило веровање да су они међусобно генетички повезани, да су дело својеврсног „мегалитског народа". Заблуда је одавно напуштена, и данас се сматра да су мегалитске грађевине широм света међусобно сличне једино због тога што су начињене од сличних материјала и на сличан начин.

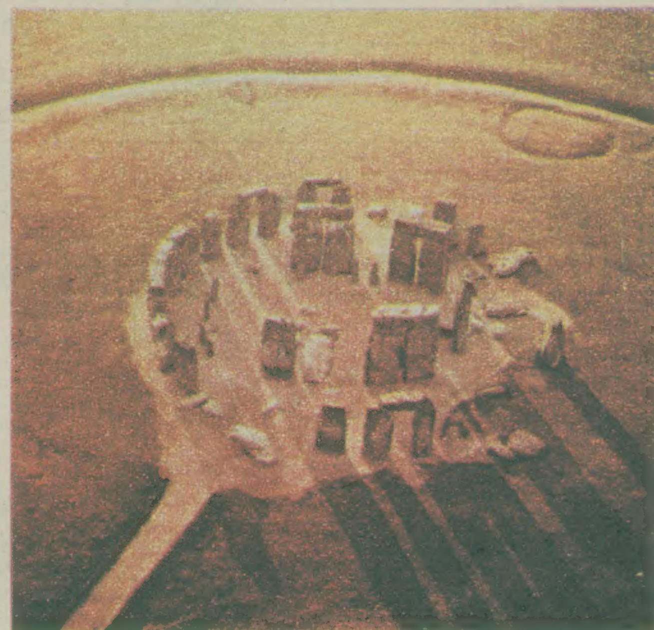
Чему нису служили

Људи су од памтивека размишљали о пореклу и значају камених споменика. У средњем веку, на пример, у њима су видели дело ђавола, врачева, патуљака или џинова који су на Земљи живели пре потопа. У каснијим епохама ова примитивна архитектура везивана је за друиде, свештенике келтских народа. Али, прва озбиљнија истраживања указала су да су камени блокови укопани у тло много векова пре него што су се Келти уопште појавили у Европи.

Неки научници су тврдили да су мегалити поједностављене копије грађевина подигнутих и постављених у древно доба на Средњем истоку или у Грчкој, чије су цртеже заступници неке нове вере или трговци примитивним материјалима пренели на север чак до Британије и Шведске. Маштовитији „теоретичари" – попут Ериха фон Деникена у новије време – веровали су у подстицаје с неба или интервенцију посетилаца с других планета.

Захваљујући утврђивању старости материјала уз помоћ угљеника-14, данас је старост већине мегалита, бар у Европи, прилично добро позната. Камени споменици у Шпанији и Португалији подигнути су између 3.800 и 3.000 пре наше ере, а у Скандинавији између 3.000 и 1.800 пре н. е. Старост британских мегалита слична је оној код шпанских и португалских, док су у Ирској постављени око 2.500 година пре наше ере. На Малти се могу наћи и мегалити изграђени 4.000 година пре наше ере.

Много је лакше рећи чему мегалити нису служили него поуздано објаснити каква им је била намена. Сигурно је, на пример, да нису служили за одбрану. Они су, заправо, толико разуђено постављени да би пре олакшавали него спречили непријатеља. Нису, исто тако, служили ни као станишта, нити као основе палата неке владајуће класе. Под неким мегалитским конструкцијама пронађени су делови скелета и разни предмети који указују да су они служили и као гробнице. Ипак, за већину је сигурно да нису имали такву намену. Данас је извесно да мегалити нису били ни светилишта за жртвовање људи. У прошлом веку, наиме, када су камени споменици у Европи приписивани друидима, романтичарска машта потхрањивала је такве сцене ужаса. Непристрасни истраживачи, међутим, нису успели да нађу ни најмањи доказ да су мегалитске локације имале везу са жртвовањем људи.

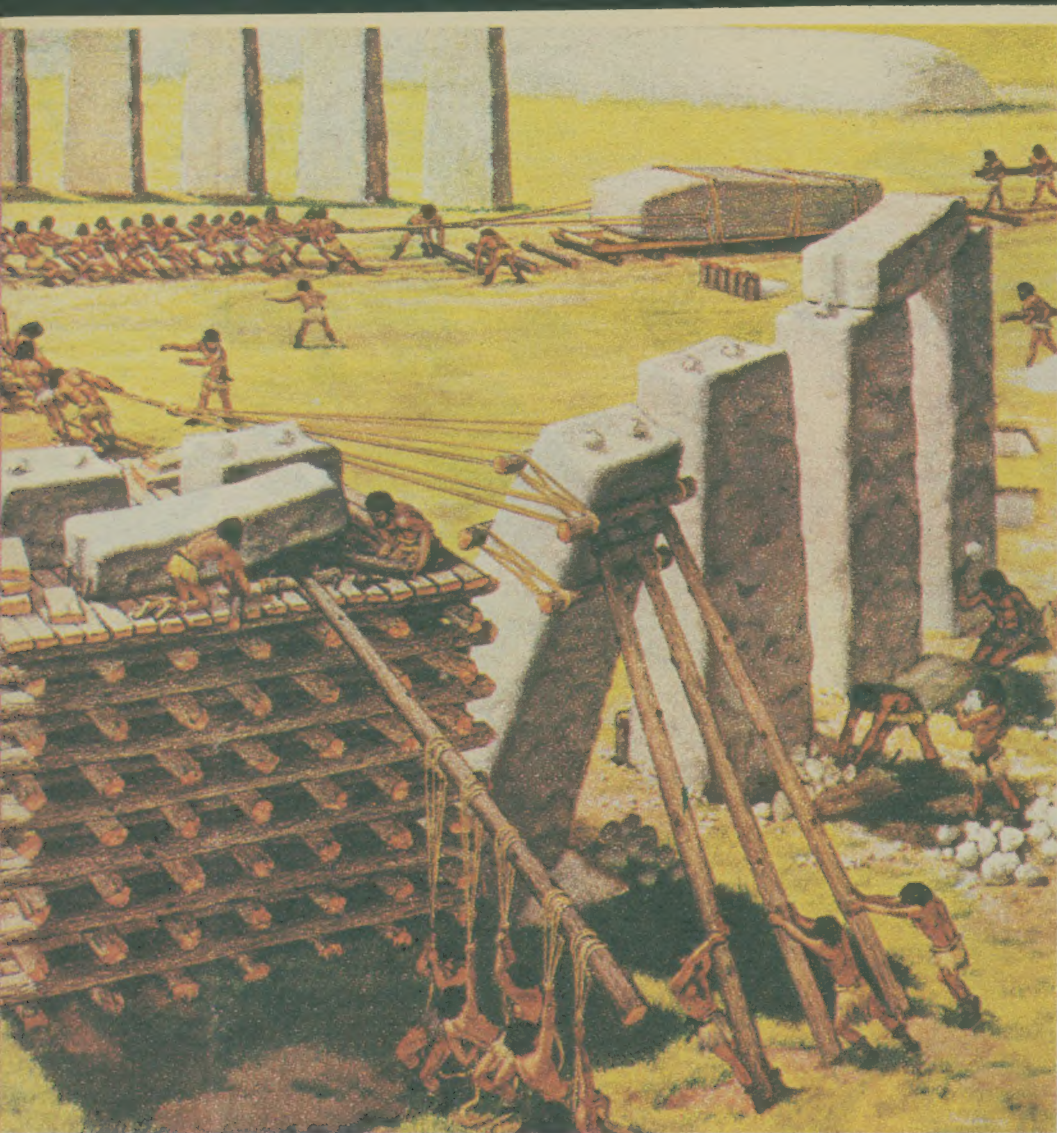
Опсерваторија, компјутер, светилиште или нешто четврто: најочуванији камени круг Стоунхенџ, окружен Обријевим рупама.

Ако пођемо од обичаја примитивних народа који и данас живе у забитим деловима света, мегалитима би се могле приписати разноврсне друштвене и верске функције. Могуће је да су служили као стецишта за свечаности, погребе, велике обреде. Могли су то да буду комеморативни споменици значајнијим људима или великим догађајима или места за повремена племенска окупљања, процесије или неке ритуалне игре. Мегалити су такође могли да буду у служби неке тада нове вере, али ми немамо довољно знања ни да нагађамо какве је она врсте била.

Слетишта за „летеће тањире"

Мегалитске структуре у Европи деле се у четири главне групе. У првој су „менхири" – појединачни стојећи каменови – чије име потиче од велшких речи „men" (камен) и „hir" (дуг). Највише их има у Бретањи а дуги су од једног до шест метара. Другу групу чине „стојећи каменови" постављени у редове или кругове; ови потоњи називају се „камени кругови". У трећој групи су „погребне одаје", дуге до 20 метара, потпуно затрпане хумкама од земље или камења. Четврту групу чине невелики мегалитски храмови, грађени једино на острвима Малта и Гоцо.

Камени кругови су специфичност Велике Британије, мада их се неколико налази и у Бретањи, на северозападу Француске. Има их приближно 600, а од давнина носе необична имена: „Ђавољи кругови", „Веселе девице", „Краљеви људи", „Ожалошћени", „Игра џинова". Најпознатији међу њима је мегалитски комплекс у Солзбријској равници, стотинак километара од Лондона. Древни Саксонци су му наденули име Стоунхенџ –

„камена утврда" – али ни они нису знали кад је и због чега подигнут.

Када се сиве магле ваљају преко Солзбријске равнице, Стоунхенџ личи на коло џинова, а шум ветра подсећа на шапат о тајнама давно прохујалих дана. Не треба се, стога, чудити што је ова чудна грађевина пре но што су је Саксонци назвали Стоунхенџ носила име „Плес џинова". О настанку овог и других камених кругова још од давних времена колају безбројна предања. Говорило се да су стубове подигли патуљци, „мали људи" из британских митова. По другој легенди, делове Стоунхенџа пренео је из Африке народ џинова. Треће предање тврди да је камени круг преселио из Ирске чаробњак Мерлин и поставио га на плато благо искошен ка истоку на Солзбријској равници.

Било је и других заблуда о Стоунхенџу – од идеје да је то било древно тркалиште, преко оне да је посреди арена за борбу бикова, до спекулације према којој је реч о слетишту за летеће тањире. Неки проучаваоци, као Џефри од Монмаута у 19. веку, тврдили су да су камени блокови Стоунхенџа служили за извлачење енергије из Сунца и Земље, па отуда веровање у њихове магичне лековите моћи. „... У том камењу, писао је Џефри, „има магије и лековите моћи против многих болести... јер ту нема ниједног камена који не поседује видарску способност..."

Њухемово откриће

Мислећи на Стоунхенџ и друге камене кругове енглески песник Џон Китс је почетком 19. века написао:

„Жалосни кругови друидског камена на заборављеном беспућу"

Китс је био сјајан песник (један од највећих лиричара романтизма), али, авај, лош археолог. Идеја о друидском пореклу камених кругова старог је датума и није Китсов изум, али је крајње погрешно. Друиди су, наиме, ступили на сцену тек око двестоте године пре наше ере, готово читаво хиљадугодиште пошто је Стоунхенџ био завршен.

Археолози су Стоунхенџ проучавали стотинама година, настојећи да открију тајне његовог порекла и намене. Захваљујући мерењима помоћу угљеника-14, установили су да је грађен у три засебне фазе у току периода дугог преко 1.700 година. Прва фаза протезала се између 2.800 и 2.200 година пре наше ере, друга између 2.100 и 2.000 а треће између 2.000 и 1.100 година пре наше ере. Последњи радови, као што видимо, завршени су пре више од три хиљаде година. У то време градитељи Стоунхенџа нису могли да знају за точак, нити су користили припитомљене коње, па још није објашњено како су с растојања од тридесет километара довлачили толике мегалите, од којих су неки дуги и преко пет метара и чија маса износи и до педесет тона.

Стоунхенџ се састоји од два круга рупа, два круга каменова и две камене „потковице". Спољни круг рупа, с пречником од 88 метара, састоји се од 56 Обријевих рупа – таконазваних по опату Џону Обрију који их је открио у седамнаестом веку. С пречником од 30 метара, спољни круг каменова, назван Сарсенски круг, садржавао је 30 пешчаних мегалита високих преко четири метара, с масом од 25 тона, на које су били постављени хоризонтални мегалити („линтели"). До данас се очувала отприлике половина првобитних џиновских каменова круга.

У средишном делу споменика налази се „потковица" од пет масивних трилита (на грчком трилит – три мегалита постављена у облику капије). Сваки се састоји од два усправна мегалита од по педесет тона, са упола мањим одозго. Отвор „потковице" гледа у правцу оближње камене громаде назване Хилстоун. Сам правац до био је име Авенија. Године 1958. самоуки истраживач С. Њухем утврдио је да линија Авеније и један белег означавају место изласка сунца у летњем солстицију – почетак лета. Исто тако, пронашао је белег који означава залазак сунца у зимском солстицију – почетак зиме. Њухем није био научник, па су, на жалост, његова открића прошла незапажено.

Опсерваторија и компјутер

Недуго затим, 1963. године, подстакнут истраживањима угледних научника, професора Александра Тома и астронома Фреда Хојла, амерички астроном Џералд Хокинс проучио је план Стоунхенџа и подацима нахранио компјутер. Одговори које му је рачунска машина пружила били су изненађујући. Испоставило се, наиме, да Стоунхенџ на известан начин представља праисторијску астрономску опсерваторију. Ову тврдњу Хокинс је поткрепио следећим наводима:

- Ако за најдужег дана у години стојите у средишту споменика лицем према отвору трилитске „потковице" и гледате између два магалита Сарсенског круга, видећете излазак Сунца изнад Хилстоуна.
- Ако за најкраћег дана у години стојите у средишту споменика лицем према врху „потковице", то јест леђима окренути њеном отвору, и гледате кроз трилит и два мегалита Сарсенског круга, видећете залазак Сунца.

Компјутер је показао да се гледањем кроз прорез у трилитима „потковице" према отворима у Сарсенском кругу могу уочити и други астрономски догађаји: Сунчев излазак у зимском солстицију, најсевернији излазак и залазак Месеца, најјужнији излазак Месеца... Хокинс је, такође, покушавао да установи улогу 56 тајанствених рупа око Стоунхенџа. На крају је дошао до закључка да је посреди једноставан компјутер за предсказивање помрачења Месеца.

Месечева орбита се у току једне половине месеца налази изнад Земљине орбите, а у току друге половине испод ње. Пресецишта орбита називају се „чворови". Помрачење Месеца, његов пролазак кроз Земљину сенку у васиони, може да се догоди једино када се пун Месец нађе у једном од чворова.

Да би предвидели помрачење Месеца, господари Стоунхенџа требало је да знају положај Сунца и Месеца на њиховим орбитама и позицију чворова, као и летњи и зимски солстициј. Хокинс је разрадио систем који по свој прилици објашњава употребу 56 рупа. Користећи као маркере три црна и три бела камена, правилно распоређена у кругу показао је да њихово подударање са појединим рупама у односу на Сунце наговештава одређену врсту помрачење.

Моћни господари Стоунхенџа

Док за време помрачења улази у Земљину сенку, Месец постаје сабласно црвен. Можемо лако замислити какав је утисак моћи на своје поданике остављао свештеник способан да предвиди тако магичан догађај!

Хокинсово мишљење није у научном свету прихваћено без резерви. Већина, ипак, сматра да је он делимично у праву, нарочито у погледу закључака о изласку и заласку Сунца и Месеца. Доиста је могуће, веле они, да је Стоунхенџ коришћен као примитивна праисторијска опсерваторија, па и као камени рачунар за поједине небеске појаве – али је вероватно служио и као храм, или културно састајалиште, или нешто треће.

Стоунхенџ и други камени кругови дело су неолитских староседелаца са нашег континента, који су ту живели хиљадама година, међу које су, по свој прилици, повремено стизали дошљаци из Азије. Њихова градња почела је пре шест миленијума, хиљаду година пре појаве писма у цивилизацијама Египта и Месопотамије. А њихови „примитивни" градитељи очигледно су знали много више о геометрији, математици и астрономији него многи данашњи житељи градова. Та чињеница треба свакако да нас испуњава задовољством и поносом када размишљамо о мегалитској баштини човечанства.

Камени кругови ће и даље подстицати истраживаче и изазвати радозналост посетилаца. Тешко је, међутим, очекивати да ће бити прикупљени сви одговори на многобројна питања која и даље остају. Као и друге ишчезле цивилизације, тако и епоха мегалитских споменика има своје тајне. А камени џинови на магловитој Солзбријској равници настављају своју вечиту игру, шапућући тајне векова.

Љ. С.

ПОГРЕШИЛИ МАД

ЖОРЖ САНД И НАШИ УСКОЦИ

– УСКОК СЕ РАСПОЗНАЈЕ МЕЂУ СВИМ РАЗБОЈНИЦИМА КАО АЈКУЛА МЕЂУ ДРУГИМ МОРСКИМ НЕМАНИМА СВОЈОМ НЕУГАСИВОМ КРВОЖЕДНОШЋУ. ЗНАТЕ ЛИ ДА СУ ТИ ОДВРАТНИ ГУСАРИ ПИЛИ КРВ СВОЈИХ ЖРТАВА ИЗ ЉУДСКИХ ЛОБАЊА! – НАПИСАЛА ЈЕ ФРАНЦУСКА КЊИЖЕВНИЦА О СЛАВНИМ РАТНИЦИМА С НАШЕ ОБАЛЕ И ОСТАЛА ЖИВА.

У историји литературе није било продуктивније уметнице од француске књижевнице Жорж Санд: њена сабрана дела износе чак 105 томова! Рођена 1803. а умрла 1876. године, та имућна, образована и смела жена шокирала је своје савременике јер је носила панталоне, јавно пушила на дугачку муштиклу и проповедала слободу љубави. И још нешто, сасвим у складу са несвакидашњом личности баронице Ауроре Дидеван, како се у ствари звала Жорж Санд: њен живот уткан је у судбину два велика уметника с којима је имала сентименталне везе. Први је знаменити песник Алфред де Мисе, а други Фредерик Шопен.

Жорж Санд је за нас посебно интересантна јер у два романа спомиње наше људе и крајеве, на жалост чинећи им неправду. Захваљујући новијим истраживањима, откривено је зашто је Жорж Санд учинила велику грешку.

Убиство и пљачка

Године 1838. Жорж Санд је у Бриселу издала роман „Ускок". Назив дела упућује нас на помисао да је реч о нашим ускоцима, али то је само на први поглед.

Пјер Орио Соранцо, главни лик овог пустоловног романа, оличење је суровости и немилосрдности због чега и добија надимак Ускок. Страх и трепет за све и свакога што плови морима, Соранцо убија и шаље на дно без повода и без милости. Једна од две личности које приповедају његове доживљаје каже:

„Реч „ускок" долази од „скока", што на далматинском језику значи бегунац. Порекло ускока и разне мене кроз које су они пролазили заузимају значајно место у млетачкој историји. Упућујем вас на њу. За сада ће вам бити довољно да знате да су се аустријски цареви и кнежеви често служили тим разбојницима да би бранили приморске градове од турских насртаја. Да би себе поштедела плаћања тог страшног гарнизона, који се не би задовољио малим, Аустрија је затварала очи пред њиховим гусарењем, а ускоци су грабили све што би срели на Јадрану, упропашћавали трговину Републике, пустошили Истру и Далмацију. Дуго су обитавали у Сењу, у дну Кварнерског залива и ту, заштићени високим планинама и густим шумама, пркосили онима који су више пута покушавали да их истребе. Око 1615. године споразум склопљен с Аустријом најзад их је без потпоре предао освети Млечана и италијанска обала била је очишћена од њих. Ускоци су, дакле, престали да чине јединствено тело и, принуђени да се разиђу, раширили су се по свим морима и увећали број гусара, који су, у сва времена и на свим местима, угрожавали трговину народа. Још дуго је, после истеривања те расе, крвожедније и грубље од свих које живе од убистава и пљачке, име ускок изазивало ужас у нашој војној и трговачкој морнарици".

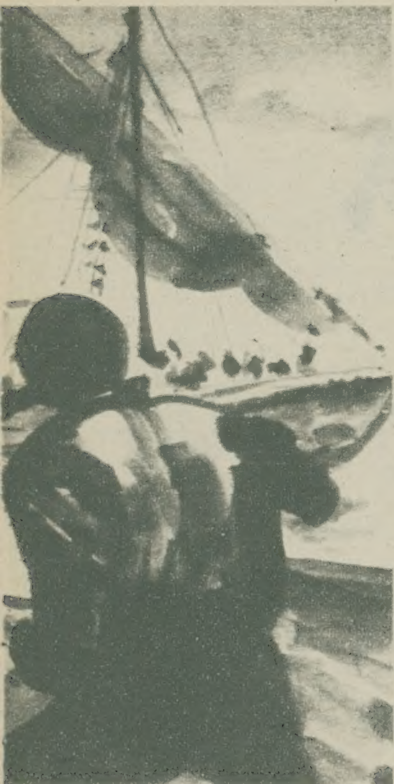
Ово је истина

Из ових редова Жорж Санд јасно је због чега је грабљиви и немилосрдни Соранцо назван Ускок. Међутим, књижевница ниједном речју није обавестила читаоце да њен јунак нема никакве стварне везе са нашим ускоцима, да није из њиховог краја нити је њихове „расе", као што и не плови водама којима су једрили наши ускоци. Јер, ускоци су били сасвим другачији него што их је представила ова списатељица.

Ускоци су били житељи Босне и Херцеговине који су после турских освајања у 15. веку пребегли на територију Млетачке републике или Аустрије. Било их је дуж целог динарског планинског система, од Ријеке до Котора, одакле су „ускакали" на новоосвојене турске области, ратујући против Турака самостално или као аустријске, односно млетачке полурегуларне јединице. Најчувенији ускоци живели су у Клису у Сењу, да би се после пада клишке тврђаве 1537. године, повукли у Сењ. Од тада су нарочито на гласу сењски ускоци, чувени по својој храбрости и смелој морнарици. Од њихових напада није била поштеђена ни млетачка трговачка морнарица која је уз сталну папину помоћ вршила притисак на Аустрију да ускоке исели у унутрашњост и да им спали бродове. Међутим, Аустрија је тек од 1615. до 1617. успела да пресели ускоке даље од мора, око Оточца и у Жумберак, чиме престаје њихова ускочка активност.

Колико су ускоци били блиски народу, колико су поштовани и цењени, најбоље показује низ наших народних песама. Најпознатији ускоци Стојан и Илија Јанковић, Иво, Јуриша и Тадија Сењанин заиста су постојали, а песме о њима убрајају се међу најлепше у целокупној нашој народној епици. Слика ускока у њима, њихове племенитости, хуманости и храбрости, сасвим је другачија него у „ускочким" романима Жорж Санд који су иначе и сумњиве књижевне вредности.

Јасно је да књижевница није познавала наше људе, њихову нарав и обичаје, што се донекле може и оправдати, али остаје велико питање због чега их је, већином, приказала као сурове, крвожедне и примитивне, још мало па као људождере. Претпоставља се да је такву слику о њима стекла из раније објављених романа и путописа о нашим крајевима и људима. Многи мање познати писци и хроничари писали су пре Жорж Санд о ускоцима што је довело да се у француској литератури 19. века развије „ускочка" традиција, цео низ романа и путописа. Али, док је у њима било и израза симпатија и топлине, романтичарска и не увек здрава машта Жорж Санд насликала је наше људе искључиво тамним бојама. Овим својим чином она је увелико утицала да се и неколико деценија после ње у извесним делима француске књижевности задржи слична представа о нама. Врхунац тог мрачног ра-

СТЕ,
ДАМ

систичког и шовинистичког приказа Јужних Словена достигла је слабо позната књижевница Рене Динан својим романом који је издала 1930. године, такође под називом „Ускок". Иако се званично не поводи за Жорж Санд, јасно је да се користила њеном књигом, приказујући нас још црње него њена претходница. Заиста је тешко замислити шта је то могло бити црње од оног што пише Жорж Санд. Уверите се и сами.

Гусар с црвеним турбаном

Стари Леонцио који, наводно, познаје ускоке, прича:

„Ускок се распознаје међу свим тим разбојницима као ајкула међу другим морским неманима, својом неугасивом крвожедношћу. Знате ли да су ти одвратни гусари пили крв својих жртава из људских лобања да би се обезбедили од сваке самилости. Кад би прихватили неког бегунца и примили га на свој брод, подвргли би га овој грозној церемонији да би проверили није ли му остало нешто од човечности и, ако би оклевао пред том гнусобом, бацали су га у море. Данас се ствари друкчије одигравају: када неки брод падне у њихове руке, сви путници, чак и жене и деца, убијају се на лицу места и на површини воде не остаје ни једна једина даска која би до наших обала однела вест о несрећи. Ми лепо видимо бродове који су кренули са италијанске обале како пролазе кроз наше воде, али их нико не види да стижу на обале Леванта, а оне које Грчка шаље на Запад никад не приспевају у висину наших острва. Будите сигурни, ваша височости, да је страшни гусар с црвеним турбаном, кога виђају како се шуња од једне до друге подводне стене и кога су рибари са предгорја Ација назвали „Ускок", заиста прави ускок, од чисте расе кољача и крвопија".

Интересантно да је овај роман, вероватно због узбудљиве радње, одавно познат и код нас. Први превод појавио се још 1868. године, дакле за живота славне књижевнице. Остао је и запис Жорж Санд како је у Ноану, где је живела до смрти, писала „Ускока", у зиму 1837–1838. Све се одигравало у хладној соби у којој су се мешали стравичан фијук ветра и пуцкетање ватре са камина, па је можда и ова атмосфера утицала да напише роман пун језивих слика и описа. „Више сам била опседнута него одушевљена својим предметом", записла је маштовита Жорж.

Освета страшнија од корзиканске

„Лепи Лоренс" је други роман Жорж Санд у којем спомиње наше поднебље и народе, више и чешће него у „Ускоку".

Француска позоришна група кренула је из Анконе преко Крфа у Цариград. Међутим, у близини наше обале доживела је бродолом и успела да се домогне једног пустог острвцета. Доцније се пребацила у Дубровник, где је прихвата црногорски кнез Климентије. Он их кроз кршевите пределе води у своју кнежевину, и негде између Црне Горе и Херцеговине „у један древни манастир којег је он претворио у свој витешки замак". Али, цела та, иначе узбудљива прича о доживљајима ове трупе у замку и на нашем тлу, плод је књижевничине романтичарске маште. Већ на први поглед јасно је да она врло слабо познаје наше прилике, нарави, обичаје. Главни противник кнеза Климентија, а владар под овим именом није постојао у историји Црне Горе, зове се – Данило Његош! Од градова спомињу се Задар, Сплит, Дубровник, Бар и Београд, а на неким местима наводе се и наше речи: бура, вила, хајдук, гусле, понор.

Пишући да наши људи имају „херојске душе", Жорж Санд се нарочито задржава на представи самог кнеза, „лаика са чином владике", сличног епским јунацима, лепог и стаситог, човека своје земље и Европљанина са нешто француске културе. Према Жорж Санд, кнежева мајка била је Францускиња, школовао се у Паризу и „зна Корнеја и Расина"! Јасно је да књижевница претерује.

Међутим, како се претпоставља узевши у обзир све чињенице како је Жорж Санд приказала црногорског владику, његове физичке и умне особине, не ради се ни о ком другом већ о самом Његошу. Ова претпоставка заснива се на изворима који су могли да допру до Жорж Санд у којима француски путописци са много симпатија говоре о изразито високом, лепом и ученом црногорском владики, његовој култури и путовањима по Европи. Као основа за овакав приказ и владике и његовог народа Сандовој је вероватно послужио један путопис Станислава Беланжеа објављен 1845. године, дакле кад је Његош био владика. Беланже, између осталог, пише:

„Црногорци, Срби словенског порекла, храбри су, ратоборни, гостољубиви и осветољубиви. Корзиканска освета бледа је пред њиховом".

Освету на неколико места спомиње и Жорж Санд, називајући је „немилосрдном", додајући да је „далеко страшнија у тим брдима него у планинама Корзике".

Наравно, и „Ускок" и „Лепи Лоранс" надмашују по књижевним и уметничким вредностима своје многобројне претходнике који се баве нашим крајевима и људима. Али, ова два романа, по мишљењу књижевних зналаца, нису досегла литерарни ниво других дела Жорж Санд. И најзад, из свега је јасно да њен аутор није ни приближно имао праву слику о нашим личностима нити поднебљу где оне живе: Жорж Санд никад није крочила на наше тло, а користила је непоуздане изворе. И мада у њеним редовима има и веродостојних података, ови су романи ипак књижевно-историјски промашај.

Приредио: ***Иван Лончар***

Анегдоте

НЕПОТРЕБНА БОЈАЗАН

Винстона Черчила (1874-1965), британског политичара, државника и писца (Нобелова награда за књижевност 1953. године), пред сам крај његовог дугог живота интервјуисао је млад репортер. На растанку новинар је топло захвалио деведесетогодишњем Черчилу што га је примио додавши:

– Можда ћу имати част да поново с вама разговарам... овај... идуће године?

– Не видим зашто да не – одговорио је Черчил. – Ви делујете као веома здрав млад човек и вероватно ћете дотле поживети.

ИСТО ТАКО

Војводу од Единбурга,мужа садашње британске краљице Елизабете II, који је стигао авионом на неку важну церемонију, питао је председник одбора за дочек какав је био лет.

– Реците ми, господине, да ли сте ви икада летели? – одговорио је војвода питањем.

– Ох, разуме се, Ваше Краљевско Височанство, веома често.

– Па,било је исто тако – завршио је војвода конверзацију.

ИЗ ДРУГОГ СВЕТА

Чувеног швајцарског зоолога и геолога Александра Агасиза (1835–1910), професора Универзитета Кембриџ у савезној америчкој држави Масачусетс, позвали су да одржи неколико предавања у Њујорку. Професор је одбио изговоривши се, што је и било тачно, да је презаузет. Мислећи да је у питању хонорар Њујорчани су му се поново обратили понудивши за тих неколико предавања огромну суму. На њихово неописиво изненађење Агасиз је по други пут одбио рекавши: „Просто напросто немам времена да зарађујем паре".

ПОД ЈЕДАН И ПОД ДВА

Пред крај другог светског рата британске снаге под командом фелдмаршала Монтгомерија (1887–1976), овенчаног славом због победе над Ромелом код Ел Аламејна у Северној Африци, и америчке на челу са генералом Патоном (1885–1945) бориле су се заједно против Немаца на тлу Француске. На жалост, између команданата чији је задатак био да тесно сарађују дошло је до зле крви и, после једног жучног састанка, Монтгомери је послао Патону следећу поруку:

„Имам част саопштити вам само две ствари: прво, држите се што даље од мене; друго, оставите ми ваше гориво."

Ускоро потом Американци су постигли спектакуларну предност над непријатељем далеко надмашивши продор Британаца. Генерал Патон је тада послао Монтгомерију младог официра с једном јединoм кантицом бензина и усменом поруком:

„Генерал Патон вам захваљује на саопштењу и топло се нада да сте задовољни што се сада са својим момцима налази довољно далеко од вас. Шаље вам и ову канту бензина, једину које у датим околностима може да се лиши, пошто вам је сигурно јасно да је њему гориво потребније него вама."

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

УФ, ЈЕДВА САМ ЧЕКАО ОВАЈ ВИКЕНД...

ИМАМ ДА ЗАВРШИМ МИЛИОН ПОСЛОВА!

ХМ... ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ НАЈВАЖНИЈЕ...

ДА ПОДМАЖЕМ ВРАТА, ПОТКРЕШЕМ ОГРАДУ ИЛИ ПОКОСИМ ТРАВУ?

НЕ, НЕ... ВАЖНИЈЕ ЈЕ ДА ОПЛЕВИМ ЈАГОДЕ... ИЛИ ДА ОФАРБАМ ОГРАДУ?

ХМ... ОДАВНО СЕ СПРЕМАМ ДА ДОВЕДЕМ У РЕД ПОДРУМ!

ХЕЈ, ДЕЦО, ШТА ТО РАДИТЕ?

УЈКА ПАЈО, БРЗО ДОЂИ ОВАМО!

НАЈВАЖНИЈИ ДОГАЂАЈ ЗА ДАНАС... СУСРЕТ **ПАТКОВГРАДСКИ ПЛАВИ** ПРОТИВ **ДИЗНИЛЕНДА**!

5-1

ДА НИЈЕ БИЛО ИГРАЧКЕ...

КАДА ЈЕ СПАСИЛАЧКА ЕКИПА СТИГЛА НА МЕСТО ГДЕ СЕ СРУШИО ПУТНИЧКИ АВИОН ЦЕСНА, НАИШЛА ЈЕ НА БЕЖИВОТНА ТЕЛА ЖЕНЕ И МУШКАРЦА. ОНДА ЈЕ ШЕРИФ У РАЗБАЦАНОМ ПРТЉАГУ УГЛЕДАО ПЛИШАНОГ ЗЕЦА И АУТОМОБИЛЧИЋ...

Дени Сатерфилд, шериф за округ Самнер Каунти у америчкој држави Тенеси, био је те септембарске ноћи прошле године у својој канцеларији заједно са двојицом помоћника. Када су чули удаљен прасак и експлозију, истрчали су да виде о чему се ради. Један од помоћника који је управо стигао да замени свог друга на ноћној дужности обавестио их ја да је видео нека светла како промичу небом и мало после је силно грунуло. Сигурно се неки авион срушио. Дени је позвао још осморицу људи и кренули су ка месту удеса, у правцу шуме. Претпостављали су да неће наићи на преживеле.

Кроз густу и прилично неприступачну шуму пробијали су се пуних дванаест часова. Пут су осветљавали јаким батеријским лампама, али никако нису наилазили на место несреће. Већ је увелико свануло кад су коначно угледали страшан призор: гомила метала била је разбацана на све стране, док се део трупа авиона готово обмотао око једног дрвета. Газили су по стаклу, комадима крила и пилотске кабине. У целом том ужасу спазили су два беживотна тела, млађе жене и мушкарца. Пришли су им да виде дају ли можда знаке живота мада су добро знали да је то готово немогуће. На жалост, није им било помоћи.

Одједном су шерифову пажњу привукле две играчке, право је чудо како је уопште успео да их спази у том кршу. Угледао је малог плишаног зеца и неки аутомобилчић. О свом открићу обавестио је и остале, па су сви кренули на различите стране са зебњом у срцу. Претражили су детаљно сваки грм, свако парче земље тражећи, ни они сами нису били сигурни шта. Наравно, претпостављали су да је у цесни било и неко дете, али то нису могли сасвим поуздано да тврде, играчке су указивале на такву могућност.

Није прошло ни десет минута, а Дени Сатерфилд је почео да дозива остале. На једној заравни, стотинак метара удаљеној од места несреће угледао је обрисе мајушног тела. Ухватила га је таква паника да детету није смео ни да приђе. Ни остали нису били ништа храбрији. Тешко им је било кад су морали да констатују смрт двоје људи из срушене цесне, али када је то требало поновити и са тим малим бићем, нико се није усуђивао да се прихвати тог задатка.

У једном тренутку из групе од десет немих људи издвојио се Џорџ, најмлађи шерифов помоћник који је баш месец дана пре тога добио девојчицу. Пришао је детету а онда почео готово радосно да виче:

– Жив је! Дете је живо, дише!

Дете које је очигледно од преморености заспало на трави, пренуло се и заплакало. Сви су одмах притрчали и почели да га умирују, мазе. Дечак се умирио и почео радознало да их гледа. Кад му је неко из екипе запевао популарну дечију песмицу чак се и насмејао.

Да је неко могао да види ту групу од десет одраслих људи како се отима о дечака који тешко да је имао две године утркујући се ко ће да га носи и како да га развесели, помислио би да нису сасвим нормални. Нико никад није видео шерифа Денија Сатерфилда тако радосног, понашао се као дете. Толико су сви били срећни што се малишану ништа није десило, да је преживео, да су заборавили на све остало, чак и на чињеницу да су му родитељи погинули.

Породица Џонсон снимљена на окупу месец дана пре несреће. Сада је остао само мали Нил.

Тек кад су се вратили у град успели су да сазнају ко су погинули у авионској несрећи. Био је то двадесетседмогодишњи Џон Џонсон, искусни пилот, и његова супруга Хелен. У изнајмљеном авиону они су из Чикага кренули ка месту Галтин у Самнер Каунтију да посете Џоновог брата. До каквог квара је дошло на авиону, који је био узрок несреће остаће тајна. Важно је само да је осамнаестомесечни Нил несрећу самим чудом преживео. Дечак очигледно није био свестан онога шта се догађа: оног тренутка кад се са незнатним огреботинама „приземљио" у шуми, почео је да пузи у потрази за неким познатим лицем. Вероватно је тако „ишао" извесно време па се уморио и заспао на трави. Тако су га и нашли људи из спасилачке екипе...

Стручњаци ни до данас не могу да одговоре на питање како је мали Нил могао да преживи овај удес. Забележено је мало примера, као што је случај наше стјуардесе Весне Вуловић, да се људи спасу после пада авиона. „Случај Нил" и даље збуњује научнике, они могу само да нагађају шта је ублажило страшан ударац о тле са висине од неколико хиљада метара. Највероватније је мајка држала дечака у крилу и заштитила га својим телом.

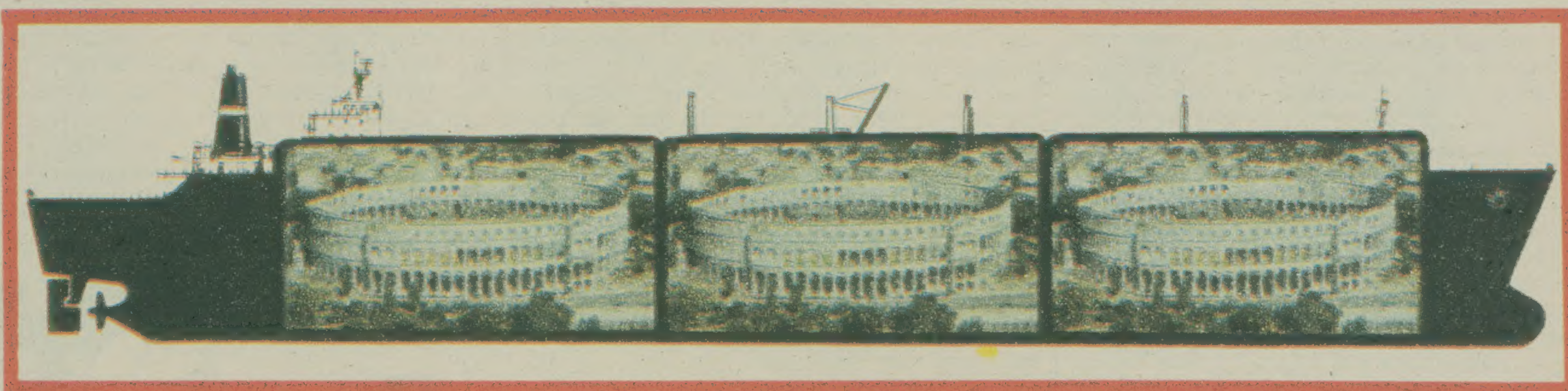
В. С.

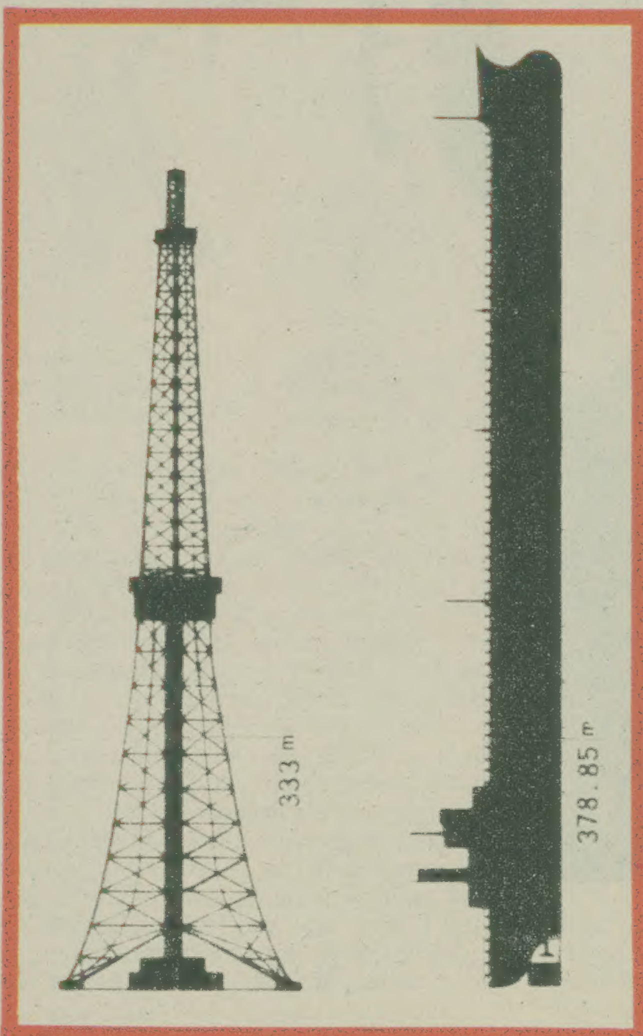

Кад би се спојиле све цеви потребне за укрцај терета, била би то цев дугачка 2,5 км, пречника 1 м. А када би се томе припојиле и све цеви за довод морске, слатке воде, те за пару и друге системе, дужина свих тих цеви на овом гигантском танкеру износила би 22 км, као, рецимо, растојање између Београда и Обреновца.

„ГЛОБТИК ТОКИО", НАЈВЕЋИ ТАНКЕР НА СВЕТУ

У овог џина на таласима могу се сместити тачно три пулске Арене.

Често као симбол величине помињемо Ајфелову кулу у Паризу, па је зато занимљиво с њом упоредити „Глобтик Токио".

ПЛОВЕЋИ НАФТОВОД

У оштрој трци ко ће превести што брже и што више терета, посебно нафту, почела је градња огромних танкера. Светом данас плови двадесетак танкера гиганата и сваки од њих је право „мало чудо", али је ипак најзанимљивији „ГЛОБТИК ТОКИО", први изграђени гигант-танкер на свету.

Наручилац првог гиганта био је 40-годишњи Пакистанац Рави Тико, власник лондонског предузећа „Глобтик танкерс". У прво време он је имао три мања танкера, а онда је, осетивши да се примиче ера великих бродова за превоз терета, одлучио да у јапанском бродоградилишту „Кјур Шипјард" изгради највећи танкер на свету.

Вест о градњи гигантског танкера од око 500.000 бруто регистарских тона у свету је примљена као сензација, поготову међу бродоградитељима. У то време танкери су једва прелазили 200.000 брт, а сада се одједном говори о танкеру два и по пута већем него што је тада био највећи танкер у свету.

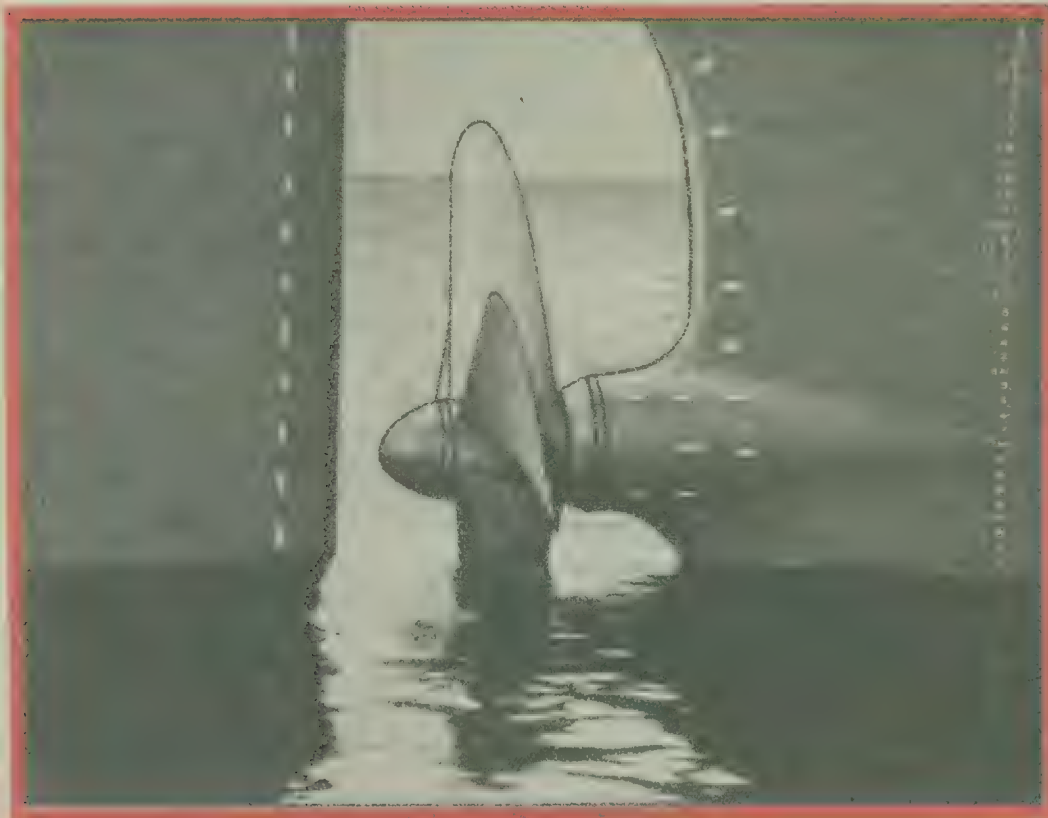
МАДА ДАНАС ЗБОГ НЕСТАШИЦЕ ЦРНОГ ЗЛАТА СВЕ ВИШЕ ОГРОМНИХ ТАНКЕРА СТОЈИ БЕСПОСЛЕНО У ЛУЦИ, НЕКИ ОД ЊИХ ИМАЈУ ПОСЛА ПРЕКО ГЛАВЕ.

Цена је била уговорена на дан закључивања уговора, 20. марта 1972. године, и износила је 25 милиона фунти стерлинга. Пуне две године трајале су припреме за градњу, што је и разумљиво јер је све требало радити први пут, а то посебно поскупљује нови брод. Кад су све припреме биле довршене, почела је градња „Глобтик Токија" и успешно завршена за само – десет месеци!!!

Рад у рукавицама

Одмах по довршетку изградње „Глобтик Токио" је преузео линију – Јапан – Персијски залив – Јапан. Кад плови пун нафте према Јапану, треба му три недеље да стигне до јапанске луке Киреа. Враћајући се празан, до Персијског залива стиже за свега шеснаест дана. На овој релацији „Глобтик Токио" плови, како је предвиђено, све до краја 1993. године

Зашто је „Глобтик Токио" тако дуго ангажован за превоз нафте у Јапан? Са својих 100 милиона становника Јапан је велики потрошач нафте које нема. Да би та нафта у великим количинама стално дола-

За гигантски танкер потребан је и гигантски пропелер тежак 62 тоне. Кормило је, разумљиво, кудикамо теже (240 т) а на његовој површини (170 $м^2$) може да се паркира 48 аутомобила!

зила у Јапан, требало је осигурати превоз, а да би то било што јефтиније, требало је нафту доводити одједном у великим количинама. Изградњом „Глобтик Токија" добрим делом је решено снабдевање ове високоразвијене острвске земље. После „Глобтик Токија" изграђен је његов близанац – „Глобтик Лондон", истих величина и својстава, и тако је обезбеђено стално снабдевање Јапана нафтом из Персијског залива. Неколико година касније изграђен је још један гигантски танкер – „Глобтик Мару" – који је стајао у резерви када би један од прва два одлазио на доковање, чишћење и реконструкцију или мање и веће поправке.

Гигантски танкер „Глобтик Токио" није само велико стовариште нафте већ леп, елегантан и чврсто грађен брод. Посада се састоји од 45 људи, све су то углавном техничари и инжењери, а своје послове обављају преко командних уређаја – у рукавицама. Живот на броду лепши је и богатији него на обичним теретњацима: сваки члан посаде има своју кабину са телевизором и телефоном помоћу кога се у свако доба дана може разговарати са читавим светом. Брод има кино-салу, три бара, две аутоматске куглане, дворану музичких аутомата и неколико веома удобних просторија за дневни боравак. Прехрана на броду је – alla carte – тј. бира се према јеловнику за поједини дан.

А плата појединих чланова посаде? То јесте и није тајна, креће се у просеку по 6.000 долара за стручна лица, а руководећа радна места, има их десетак, у просеку 8.000 долара. Плата заповедника брода је мала тајна, мада се тврди да она износи око 10.000 долара, али ни то није све јер заповедник за сваку успешну вожњу има и награду од фирме за коју вози нафту. Нека вас не изненађују тако велике зараде чланова посаде „Глобтик Токија": од часа кад се члан посаде укрца, па све до искрцаја, без обзира да ли то траје месец или годину, нема одмора. Ради се у три смене: осам часова у служби, шеснаест слободно, док се на командном мосту ради четири часа, а осам се одмара. За случај болести на броду постоји резервна посада.

Ураган – опасност бр. 1

На „Глобтик Токију" све мора да функционише, од човека до машине. Замислите шта би се догодило да се овај гигантски танкер судари с другим бродом или да погреши правац пловидбе и негде се насуче и „распара" своје корито? Пола милиона тона нафте у мору, била би то катастрофа, и људска и материјална...

Да би пловидба „Глобтик Токија" била што сигурнија, брод је опремљен уређајима као какав већи вештачки сателит. Захваљујући томе, његова сигурност у пловидби, за време укрцаја или искрцаја нафте подигнута је на 99 посто. Без обзира што се ради о броду дугачком око 400 метара он се читав, од прамца до крме, у свако време може видети на екрану.

Мада је „Глобтик Токио" веома чврст и сигуран ипак је рањив и то из више разлога: прети му експлозија плинова у броду, могући судар с другим бродом, судар са подморском хриди или сусрет са снажним ураганом. За прва три узрока постоје прецизни уређаји који то контролишу и на време спречавају. Међутим, урагани остају опасност број 1. Због тога су власник и фирма за чији рачун „Глобтик Токио" превози нафту организовали сталну и врло распрострањену метеоролошку службу. Она се допуњује другим подацима и искључиво ради за пловидбу „Глобтик Токија" на линији Јапан – Персијски залив

Недавно је скромно прослављена прва десетогодишњица беспрекорног функционисања пловећег нафтовода који чине гигантски танкери „Глобтик Токио", „Глобтик Лондон" и „Глобтик Мару" на релацији Јапан – Персијски залив – Јапан. Статистичари су том приликом прорачунали да је тим пловећим нафтоводом у току протеклих десет година довезено у Јапан близу – милијарду тона сирове нафте.

Драгутин Чубрић

ЛИЧНА КАРТА

- тежина .... 238.000 тона
- носивост .... 485.000 тона
- дужина од прамца до крме .... 379 метара
- ширина .... 62 метра
- газ .... 28,47 метара
- снага главног бродског мотора .... 45.000 КС
- економска брзина пловидбе .... 14,50 миља
- највећа брзина пловидбе .... 16,00 миља
- капацитет танкова за укрцај нафте .... 585.560 $м^3$
- пумпе (сисаљке) за укрцај и искрцај терета .... 4 × 6.000 $м^3$/час
- број чланова посаде .... 45 људи

Бродски пропелер, вијак

Има 5 крила, пречник сваког је 9,25. Тежина пропелера – 62 тоне, више од шест вагона.

Бродско кормило

Висина кормила је 15, а ширина 13 метара, тежина 240 тона или 24 вагона. Површина кормила износи нешто мање од 170 квадратних метара, а то би било довољно да се на том кормилу комотно паркира – 48 аутомобила!!!

Палубе

Укупна површина главне бродске палубе износи 20.680 квадратних метара, а то је површина два олимпијска стадиона, и још би остало простора за два мала помоћна игралишта. На овом простору могло би да се смести 80 тениских игралишта.

Сидра и ланци

Танкер „Глобтик Токио" има два велика сидра, свако тешко по 30 тона или три вагона. Дужина ланаца за та два сидра је 780 метара, а тежина нешто мања од 300 тона или 30 вагона.

Боја

За бојење брода утрошено је 410 тона разне боје!

Висина брода

Од крова кормиларнице до кобилице, најнижег дела брода, висина брода износи 58 метара што одговара висини облакодера од 20 спратова. Врх постоља за радар налази се на висини од 75 метара, а то је већ висина 26-спратнице.

Димњаци

„Глобтик Токио" има два димњака, сваки висок по 25 метара, пречника 5,30 метара. Врхови димњака удаљени су од дна брода 70 метара!

Терет (нафта)

При свакој пловидби „Глобтик Токио" превезе количину нафте која би се могла сместити у 32,160.000 канти од по 18 литара. Кад би све те пуне канте поставили једну на другу, добили би висину 2.969 пута већу од највеће планине у Јапану Фуџи – 3.778 метара.

СТРМО СРЕДОЗЕМНО МОРЕ

Бродови који плове из алжирских луна према Марсеју „веру се", у буквалном смислу те речи, уз водену површину.

Током неколико година француски научници су уз помоћ сателита испитивали медитерански базен. Прикупљани подаци показују да водено огледало Средоземног мора „понавља" рељеф дна које је уз европске обале више но уз афричке. Захваљујући овим истраживањима научници су успели да испитају не само рељеф већ и структуру дна Средоземног мора.

АНТИМИКРОБНА ТАВАНИЦА

Није ни потребно говорити колико је у хирургији важна стерилност. Она се постиже стерилизацијом инструмената, антисептичким препаратима, јонизацијом ваздуха, кварцним лампама и тако даље. Новину у овој области свакако представља антимикробна таваница, изум научника из Немачке ДР, која се поставља у операционим салама. Површина таванице „изрешетана" је безбројним рупицама које не-

престано усисавају загађени ваздух и замењују га стерилисаним. Такве таванице могу се употребљавати свуда где треба одржавати висок степен чистоће ваздуха.

ИЗВИНИТЕ, МОЖЕМО ЛИ...

Судија Рој Тескер управо је давао завршну реч у судници у Оукленду, Канзас, када су два радника ушла, учтиво се извинила судском послужитељу и питала да ли би било незгодно да баш тада изнесу стојећи часовник јер треба да га поправе.

Послужитељ је питао судију, судија је дао дозволу, радници су се поклонили уваженом суду и изнели часовник стар 250 година.

Тек годину дана касније у суду су схватили да им је сат украден. На врло учтив начин.

ПАМЋЕЊЕ И КАКО ГА СТЕЋИ

Минијатуризација електронских апарата се наставља. Недавно је, на пример, у Енглеској на основу силицијума конструисан елемент „памети" за електронски рачунар који није већи од мрава. Овај уређај за памћење, састављен од 152 деле, може да прими 64 хиљаде јединица информација.

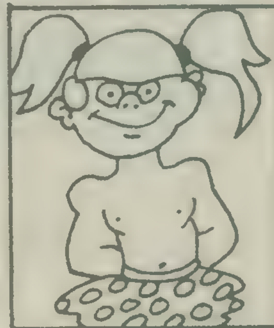

РЕЗЕРВАТИ ЗА КРОКОДИЛЕ

На северној обали Аустралије живе велики крокодили. Пре десетак година ловци на крокодилску кожу готово су истребили циновске гмизавце тако да су власти ставили крокодиле под заштиту. Сада су се крокодили поново толико намножили да се грађани Дарвина, на пример, не усуђују да оду на градске плаже. И разумљиво: сусрет на плажи или у води са зубатим чудовиштем не слути на добро. Ипак, захтев становника Дарвина да се поново дозволи лов на крокодиле није услишен. Нађено је компромисно решење: крокодиле ће преселити у специјалне резервате или ће их поклањати зоолошким вртовима. За последње две године пресељено је већ 180 гигантских примерака.

КОРПА ЗА ПАУЛИНУ МАМУ

Лепа Паула Сели ушетала је мртвахладна у један супермаркет у Карсонвилу, САД – гола од појаса навише, пришла касирки и затражила обећане бесплатне намирнице за „прву женску топлес муштерију". Прво се намрштила касирка, онда се намрштио шеф, али је Паула на крају добила бесплатну корпу. У конкурсу који је супермаркет организовао није било назначено колико би година дотична топлес-дама морала да има. Паула их има три...

НЕЋУ У СРЕДИНУ!

Празноверја и празноверних има свуда, па и у Јапану. Тамо се, рецимо, верује да је довољно да мало посолите извор (обично неку особу) своје несреће, па да вам се срећа осмехне.

Ако, а дешава се често, со закаже и ништа се не промени, празноверни ће се окренути последњем, очајничком средству – преселиће купатило. Верује се, наиме, да промена места на коме се оно налази, може да промени и злу срећу.

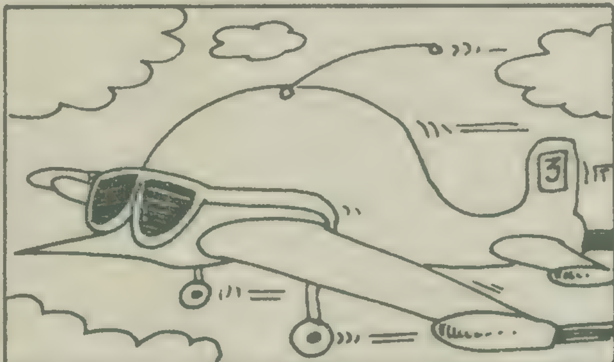
Празноверни Јапанац никако неће себи допустити једну грешку – да се, сачувај боже, слика између две особе. Онај у средини, верује се, умире први.

ШТА ЋЕ МЛАЗЊАКУ ПРОЗОРИ?

Како ли ће изгледати суперсонични млазњаци будућности? У конструкционом бироу велике америчке компаније „Локид" то се већ зна: уопште, рецимо, неће имати прозорчиће.

Путницима ипак неће бити досадно јер ће гледати тачно оно што види и пилот кроз прозор на својој кабини: призор ће им се указивати на ТВ екрану на задњој страни седишта испред њиховог. Досади ли некоме овај „пилотски" поглед, моћи ће лепо да промени канал и захваљујући камерама постављеним са спољашње стране авиона, осмотри околину и из другог угла.

Биће, наравно, и оних који ће више волети да погледају филм или драму, одиграју неку видеоигру или заврше важне послове уз помоћ компјутера – и то ће бити могуће, јер ће авион бити у вези са компјутерским центрима на земљи.

НАЈХЛАДНИЈА ТЕЧНОСТ НА СВЕТУ

Група британских научника уверена је да је произвела најхладнију течност свих времена. Ваљда да би и друге у то убедили, на вратима лабораторије универзитета у Ланкастеру истакли су натпис: „Најхладније место у Великој Британији".

Која је то и колико је то хладна најхладнија течност на свету? Реч је о течном хелијуму чија се температура спушта и испод 237°Ц. Да би је добили, научници су утрошили седам година истраживачког рада.

И ОТУДА И ОДОВУДА

Преко локалне радиостанице у граду Хесеу у Западној Немачкој недавно се чуло овакво упозорење возачима: „Возачи, пажња. Упозорење за маглу! Магла смањује видљивост на 50 метара – у оба правца". Колико да се зна.

ПЛАТИ, ПА МЕ ТУЦИ!

Џек Мичел из Хероугејта у Великој Британији био је уверен да је смислио савршен начин да уз мало модрица заради много пара: он дозволи момку да га пред девојком пребије,момак њему да 90 фунти или у преводу, око милион и по старих динара...

Сервис „Ти мени паре, ја теби омогућим да пред девојком испаднеш херој" радио је сасвим лепо извесно време. Муштерије су се најчешће одлучивале за „сценарио" по коме Џек прво мало изиграве пијаног силеџију који насрће на девојку, а онда на сцену ступа херој који га пребије. Невоља је била у томе што су на сцену често ступали и полицајци који су Џека на крају запамтили и лепо му објаснили да ће га на крају и ухапсити, па макар све те тучњаве и биле немештене.

Пословна авантура Џека Мичела завршила се тако што се вратио свом правом послу – инструктор је вожње.

КРАЈ ЈЕДНЕ ИЛУЗИЈЕ

Грађани САД губе доскора непоколебљиво уверење да ће следећа генерација живети боље од садашње.

Према испитивањима јавног мнења, која су спровели лист „Вашингтон пост" и телевизијска компанија АБЦ, још само 44 одсто Американаца верује да ће њихова деца живети боље од њих. Пре три године тако је мислило 60 одсто грађана САД. Заправо не сви, међу црним становништвом владао је већи песимизам: већ тада сваки други није веровао у бољу сутрашњост.

СЕМАФОРИ У АСФАЛТУ

У највећем граду јапанског острва Хокаида, Сапороу, инсталирани су први семафори који уместо да стоје на стубовима светле испред пешачких ногу, из асфалта. Четири таква семафора који нису округли као они класични, већ представљају у ствари дуге испрекидане светлеће траке, уграђени су у асфалт на пешачким прелазима на раскрсници у Сапороу на којој је до сада забележно највише саобраћајних несрећа.

Интересантно је да је цела идеја о производњи оваквих светлећих сигнала потекла од продаваца и власника околних радњи који, како су рекли, нису више могли да гледају како пешаци, нарочито деца, иду право под точкове аутомобила. Раскрсница је прилично велика, пешачке зебре исцртане су не само под правим углом већ и дијагонално тако да се на њој стварала таква гужва у којој пешаци нису могли да виде кад се промени светло на семафору. Овако, црвено светло које изненада засветли испред ногу заустави и најзамишљенијег пролазника, па и онога ко се највише журе.

ШТА ЈЕ АЈНШТАЈН МИСЛИО

Филолози и историчари у свету још не могу да се сложе око тога где се и када појавила стенографија. Познати филолог Херберт Боге у својој студији о античкој стенографији каже да је још 63. године пре наше ере једна оптужница изнета у римском сенату против завереника била записана неком врстом стенографије.

Богеова студија-приручник о античкој и средњовековној стенографији – чува се, поред још четрдесетак хиљада књига из те области, на полицама једне од најређих библиотека у свету – у библиотеци посвећеној искључиво стенографији у немачком граду Дрездену. Књиге у овој библиотеци-музеју написане су на педесетак језика.

У свету излази око сто часописа из области стенографије, све њих прима ова библиотека у Дрездену и укључује их у своје каталоге. Већ неколико година њени сарадници сарађују са институтима за стенографију у Чехословачкој, Јапану, Италији, Француској, СР Немачкој, Холандији и Сједињеним Америчким Државама. У Дрезденској библиотеци обавља се и истраживачки рад чији обим може да се схвати само ако се зна да данас у свету постоји више од три хиљаде међународних система стенографије.

Недавно је у овом раду забележен и један значајан успех: дешифровани су стенографски записи Алберта Ајнштајна с путовања по источној Азији из 1923. године. Тешкоћу у дешифровању представљало је то што се познати научник служио давно застарелим системом стенографског бележења који већ дуго није у употреби. Дешифровани записи у ствари су утисци с путовања, али међу њима има и искрено изнетих мишљења о неким познатим немачким физичарима, о Максу Планку и Максу Лауеу, на пример, као и о неким Гетеовим, Хајнеовим и Шилеровим делима.

ОТПАДНИКОВ ПРСТЕН

У румунском селу Добруџи археолози су недавно открили златан прстен из 5. века пре наше ере – прележао је, значи, у земљи скоро две и по хиљаде година. На прстену је угравиран натпис и цртеж који представља тренутак кад скитски цар добија симболе власти од једне од скитских богиња. Новопечени владар стоји погнуте главе пред богињом која седи на престолу са „свевидећим" огледалом у рукама. Ту је и урезано име скитског владара: Скил.

О драматичној судбини овог младог скитског владара причао је још Херодот. Пошто га је васпитавала мајка Јелинка, Скил се приклонио обичајима старих Грка и њиховој високој култури. Он је често навраћао у грчку колонију Оливију која се налазила на ушћу једног од рукаваца Дњепра. Своју свиту је том приликом остављао пред градским вратима. За време његовог боравка у Оливији ова градска врата остајала су затворена и Скитима је био забрањен приступ у град, и то под претњом смрти. Скил је, међутим, преодевен у грчко одело (већ и само то сматрано је преступом) приносио жртве античким боговима, разговарао са филозофима и проводио време као прави Јелин.

Али, ништа не може заувек да остане тајна, па је тако било и са Скиловим понашањем у грчкој колонији. Један Скилов потајни непријатељ испричао је Скитима шта Скил ради у граду. И не само то: одвео их је на градску кулу с које су могли да виде свог владара како у грчкој туници игра неку ритуалну игру.

Скити су збацили свог неверног владара и вероватно би га одмах убили да он није успео да побегне преко Дунава тракијском цару. За новог цара Скити су изабрали Скиловог брата који је одлучио да казни издајника: скупио је војску и кренуо на Тракију. Не желећи крвопролиће, тракијски цар је издао Скила. И он је био погубљен. „Тако су Скити чували своје обичаје и тако сурово кажњавали оне који би примили туђе" – завршава Херодот своју причу.

Све док у Добруџи није пронађен овај златан прстен научници нису баш веровали у истинитост Херодотове приче, чак су и сумњали у постојање самог Скила. Прстен, пронађен у крају где се по Херодотовим речима Скил скривао, потврђује речи древног грчког историчара.

Натпис на прстену изазвао је велико интересовање научника јер је исписан језиком који је науци непознат. Према томе, натпис још није одгонетнут али научници не сумњају да ће он, кад једном буде прочитан, омогућити да се одговори на многа питања скитологије. Јер, поред овог натписа на прстену и још друга два, веома кратка нису сачувани никакви други споменици скитске писмености.

ДЕЧАК КОЈИ ЈЕ ПОБЕДИО СМРТ

ВОЛИМО ТЕ, ЕРОНЕ!

Четворогодишњи Ерон Блументал је био увек весело дете. Зато се његов отац толико забринуо када се једнога дана усред игре ухватио за стомак и зајаукао од болова. Испитивања нису ништа открила, али у недељама које су уследиле Ерон није престајао да се жали на болове у стомаку.

А Ерон није имао обичај да кука без потребе... Волео је другове и игру, да се вози на задњем седишту очевог бицикла, да се смеју... У забавишту су му се сви обраћали именом који је сам изабрао – Крокодил Ерон. Свуда је са собом носио и гуменог крокодила, а на вратима његове собе стајао је натпис: „Молим не узнемиравај! Крокодил спава".

Ерон никада није био дете које се жали без разлога. Зато се његов отац толико и забринуо када се једног дана усред игре ухватио за стомак и јаукнуо од болова.

Др Епштајн је после Ерона оперисао још тринаесторо деце. Исход је сваки пут био исти.

Операција не долази у обзир

Ерон је био јединац. Тата Елиот и мама Сенди су се развели, али су живели у истој улици у Денверу у Колораду, на неколико минута једно од другог. Њихови односи били су пријатељски и Ерон је без уобичајених трзавица делио своје време између две куће и родитеља. Чинило се да му не недостаје ни љубави, ни сигурности, ни пажње. Кад су болови у стомаку почели, Сенди и Елиот су се ипак запитали: то нема никакве везе с њиховим разводом?

Онда је, априла 1980, Елиот спазио неко искривљење при врху Еронове кичме: „Није могуће да је заиста толико крива, то ми се само чинило..." Дијагноза педијатра била је кратка: сколиоза, доста распрострањена деформација кичме, овога пута се чак не препоручује ни операција.

Тог лета је Ерона почео да боли врат. Било је дана када је набадао као старац: једном су га у кади издала колена, пао је; читаве недеље тетурао се као пијанац. Сколиоза више није могла да објасни оно што се с њим дешавало.

Ерон је примљен у Дечју болницу у Денверу. Експлоративна операција потврдила је најцрње сумње: Ерон је имао тумор који се ширио и притискао танану мрежу нерава. Још је нешто било ван сваке сумње: операција није долазила у обзир јер је опасност да се приликом уклањања тумора оштети и сама кичмена мождина била огромна, а то би значило – парализу.

Језива вест за Блументалове. Сенди данима није могла да престане да плаче. Доктори су прописали уобичајену терапију: зрачење како би се тумор смањио и кортизон да би се ублажили отоци око и у самој кичменој мождини. И једно и друго знали су шта то значи: одлагање. На крају тумор готово увек победи...

Време безнађа

Четворогодишњем детету не можеш рећи да умире. Елиот и Сенди хтели су да се Ерон пошто-пото врати колико-толико нормалном животу. С протезом на леђима, у октобру је био у „својој школи" иако су га болест и терапија страшно умарале.

Мада није знао истину, Ерон је ипак схватио да је болестан, а највише се плашио да у уобичајеној гужви, метежу и трци неко дете не налети на њега и не повреди га: замолио је васпитачицу да им то објасни. Дајан Антерспен је учинила и више од тога: читав Еронов разред, њих шеснаесторо, замолила је да један дан проведу у картонским „протезама". Већ после неколико минута деци је досадило, молила су да их скину.

– Скините их, али запамтите: Ерон то не може – одговорила је.

Другови Крокодила Ерона никада нису заборавили ову лекцију. Нису га запостављали, али с њим нису поступали ни као да је чудо. Набавили су плава колица у којима су га вукли свуда унаоколо. Када би дете из неког другог разреда пришло Ерону да га пита за протезу, окупили би се око њега и одговарали на питања водећи рачуна да дошљак не претера.

– Ни у једном разреду који сам до сада водила није владао дух таквог заједништва – каже Дајан Антерспен.

ДИЈАГНОЗА ЈЕ БИЛА КРАТКА, ЈАСНА И ЈЕЗИВА: АСТРОЦИТОМ, ТУМОР КИЧМЕНЕ МОЖДИНЕ. КАКО РЕЋИ ЧЕТВОРОГОДИШЊАКУ ДА УМИРЕ? НИКАД МУ НИСУ НИ РЕКЛИ, ОДЛУЧИЛИ СУ СЕ ЗА ПОТПУНО НОВУ, ПРАКТИЧНО НЕИСПРОБАНУ ВРСТУ ОПЕРАЦИЈЕ...

Само, Ерону никако није бивало боље. Од кортизона се надуо, црте лица су му се разлиле. Кад год би лекари покушали да смање дозу, почињале су неиздржљиве главобоље, а ноге би му још више ослабиле; приближавао се и граници толеранције на зрачење. За Блументалове је то било тешко време. „Кадтад ми се чинило да бих више волео да га нема, него да гледам како пати", сећа се отац.

Било је то време очаја, али Еронови родитељи нису одустајали. У децембру је снимак тумора погледао и један неуропатолог из Њујорка: астроцитом, ретка врста тумора кичмене мождине, гласила је мрачна дијагноза.

– Знате ли икога ко би могао да помогне Ерону?

– Др Фред Епштајн, можда још једино он...

Први пут откако је морa почела, јавила се некаква нада за Ерона. Техника коју је др Епштајн усавршио била је, додуше, до те мере нова да се о њој још није писало чак ни у медицинским часописима.

Ниједан дрхтај

Јануара 1981. Блументалови су поново били у Њујорку, овога пута с Ероном. Пошто је погледао дечака, четрдесет трогодишњи неурохирург Фред Епштајн рекао је родитељима да ће можда моћи да га оперише.

Описао им је како би то изгледало: употребио бих хируршки мокроскоп и недавно конструсани кавитронски ултразвучни хируршки аспиратор (ЦУСА), инструмент сличан оловци намењен хирургији мозга. Врх ЦУСА, објаснио им је, вибрира брзином од 23 хиљаде пута у секунди и на тај начин практично претвара ткива у течност, исисавајући их потом напоље.

То омогућава хирургу да одстрани тумор, а да при том не оштети околна ткива.

– Хоћете ли се – питао их је – ипак одлучити за операцију и пошто вам кажем да је ова техника сасвим нова, па према томе и практично неиспитана? Кичмена мождина је најосетљивији део људског тела; дрхтај руке, оп-

ростив чак и у хирургији мозга, могао би у Ероновом случају да изазове трајну парализу...

Рекао им је још и да је оперисао свега неколико пацијената сличних Ерону и да, мада ниједан од њих није због тога остао парализован, не може да им гарантује да се тако нешто сада њему неће догодити.

Без операције, Ерона је кад-тад чекала парализа. И смрт... Сенди и Елиот Блументал нису имали избора. Пристали су.

У зору 5. фебруара два болничара гурала су Еронова колица према операционој сали Универзитетске болнице у Њујорку. С обе стране дечаковог узглавља, држећи га за руке, трудећи се да разговарају што је нормалније могуће, корачали су Сенди и Елиот Блументал. Онда им

је речено да даље не могу...

А кичма?

Ерона су положили на операциони сто и дали му анестезију. Др Епштајн је по средини дечакове кичме направио рез дуж читавих леђа. Пошто је повукао кожу и мишиће при врху кичме, уклонио је спољашње делове пршљенова. Пажљиво је засекао мембрану која прекрива кичмену мождину, повукао је уназад и причврстио низом шавова.

Онда је кроз природни урез на задњој страни кичмене мождине направио још један фин рез продирући у једини део мождине који се може додирнути без кобних последица. Опрезно, Епштајн је почео трагање и ту, унутар једре белине мождине, угледао је дугачак, црвенкастосив тумор велик као људски прст.

Док је кавитронским ултразвучним хируршким аспиратором прелазио по тумору, кроз операциони микроскоп гледао је само у врх који је вибрирао. У таквим операцијама напредак се мери милиметрима. С времена на време, чуо се само глас анестезиолога који је саопштавао Еронове виталне функције: дечак је добро подносио операцију. Фред Епштајн је уклањао делић по делић тумора.

Четири сата касније, операција је још трајала, а напетост и замор граничили

своје: мишићи на леђима и раменим Фреда Епштајна су се укрутили, једна болничарка морала је да га масира, све док се грч није повукао.

После шест застрашујућих и неизвесних сати, Фред Епштајн је гледао у чисту белину мождине. Операција је била завршена, али да ли је кичмена мождина остала неоштећена? Измрцварени хирург напето је ишчекивао један једини знак да је све прошло добро. Добио га је. Ерон је промрдао прстима на ногама.

Др Епштајн је имао још толико снаге да Сенди и Елиоту Блументал, бледим и лица изобличених од страха и брига, каже:

– Тумор је уклоњен. Ерон је покренуо прсте...

Није им рекао, а није ни морао, знали су то и сами – Ерон Крокодил постао је медицинско чудо.

Страшно сам се бојао

Неколико недеља после операције, Ерон је направио прве кораке. Почетком лета већ је ходао. Сви симптоми – нестабилност, укрућеност, слабост и болови у стомаку – ишчезли су. Крајем лета је већ возио бицикл и као некада рекетом ударао тениску лоптицу о зид куће.

Данас, две године после хируршког захвата, Ерон се и даље одлично осећа. Има скоро седам година и прошле јесени кренуо је у први разред. Једини видљиви траг море

кроз коју је прошао је искривљење горњег дела леђа изазвано тумором и губитком костију због операције. Носи корективну протезу и могуће је да ће једнога дана претрпети још једну операцију да би му се леђа исправила.

Недавно, прелиставајући албум, угледао је фотографију огромног написа који су му другови из забавишта послали када је први пут био у болници: „Волимо те, Ероне Крокодиле", пише у великом црвеном срцу. Ерон чува и слику из њујоршке болнице.

– Све ове балоне су ми они послали... Страшно сам се бојао, али сада ми је добро – каже и смешећи се окреће нови лист.

M. J.

КАЛИПСО II

Широм света познати океанограф Жак-Ив Кусто, на прагу седамдесет треће године, потрудио се да унапреди досадашњи начин путовања морем уз помоћ ветра. Нема више једара, јарбола, конопаца... Уместо тога он предлаже ваљак висок тринаест метара и пречника метар и по који је покретан и прилагођава се правцу ветра. Вентилатор са мотором јачим око једног киловата увлачи ваздух из овог цилиндра и ствара такозвану депресију из које се рађа покретачка снага равна мотору који је дванаест пута јачи.

– Желео сам нови брод јер је наш Калипсо коме је четрдесет година већ зрео за пензију – каже Кусто. – И то брод који има решење, еколошко у правом смислу.

У остварењу ове његове замисли помогли су му стручњаци из Академије наука, тачније Лисјен Малавар по коме је ваљак већ добио име. Монтирао га је на бродић дужине 22 метра и дао му име „Ветрењача". Ако пробе буду дале добре резултате, Кусто ће исти принцип применити код свог новог Калипса II који ће бити дугачак осамдесет метара и тежак осам стотина тона, а покретаће га два цилиндра која ће бити под контролом компјутера – уз помоћ мотора од сто педесет (бивших) коњских снага.

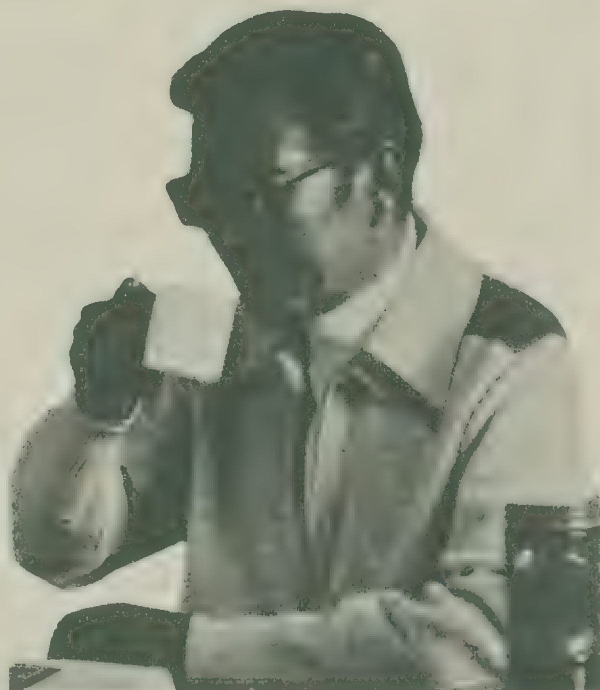
НИСАМ ДИВЉАК

Љубитељи паса, и не само они, добро знају да се доберман убраја међу најоштрије расе, односно оне чији припадници имају најлошију ћуд. Међутим, овај пас по имену Расти као да жели да побије овакве тврдње, па чак и најмању сумњу. Он је, очигледно, сушта супротност своје браће јер је без опирања пристао да се његов власник Том Русо, за потребе фото-репортера који трага за занимљивостима, читав дан игра са њим – преоблачи га у полицајца, гангстера, дендија, каубоја... Не само да није негодовао, већ се, тврде, чак и сам забављао овом игром.

ЈАПАНЦИ НЕ МОГУ БЕЗ ЊЕ

НАРОД КОЈИ ЈЕ РЕЧИ ЧАЈ ДОДАО СУФИКС „О", ШТО ЗНАЧИ „ПОШТОВАНИ", ЗАВОЛЕО ЈЕ КАФУ И ТАМАНИ ЈЕ ПРЕКО СВАКЕ МЕРЕ.

Једна вест обишла је крајем маја ове године свет, стидљиво била представљена и југословенској штампи, али није ни издалека изазвала сензацију какву заслужује: у јапанском граду Кобеу почео је да се гради први у свету музеј кафе! Онима који прелиставају енциклопедије познато је да је постојбина биљке Coffea Етиопија и то њена област Кафа, да се сада највише гаји у Бразилу где је постала национални симбол, да се ритуално пије у целој Европи, на америчком континенту и у Африци, да су кафу и кафенисање код нас донели Турци, али нико, баш нико, не може да нађе неку везу између кафе и Јапана. А везе ипак има.

Почело је кришом

Иако су Јапанци почели да се навикавају на чај већ у првим вековима наше ере одмах после првих веза са Великим Кинеским Царством, иако су у средњем веку столећима били изоловани од осталог света, ова радознала нација

Сцена из једног од 600.000 кафића у Јапану. Цео дан ђаци и студенти проведу уз једну једину шољу кафе, а нико никад није видео да власник или келнер терају муштерију.

користила је и најмању прилику да сазна шта се то све дешава у Европи. Јапански властодршци су, све до 1853. били забранили свакоме Јапанцу излазак из земље, странци такође нису смели у Јапан, а ко прекрши ову одредбу кажњавао се искључиво смрћу. Али постојало је мало острво Дешима, у луци Нагасакија на коме је Холанђанима било дозвољено да оснују трговачку колонију у коју су бродови с робом могли да свраћају једанпут годишње. Они ретки Холанђани који су били стационирани на Дешими виђали су само јапанске владине службенике и разговарали са њима али и с младићима који су уз њих учили холандски да би касније могли да послуже као преводиоци.

Опасне кафопије

Није био редак случај да се за преводиоца јављају млади научници жељни знања из Европе дајући читава богатства да би од неког Холанђанина тајно добио речник, медицински приручник или чак најобичнији – бедекер (туристички водич). Један од таквих ентузијаста је и записао први пут на јапанском да „у свету постоји биљка названа кафа чије се ароматично семе употребљава у Европи за справљање неких лекова, а од њега се кува укусан напитак". То је било, по јапанском рачунању времена, у периоду Тенмеи, између 1781. и 1789. године, а само шест година касније, 1795. у књизи „Нагасаки кенбунроку" (што отприлике значи „Водич кроз Нагасаки") поменуто је „да је један представник градских власти имао прилике да проба црни топли напитак

Тако је отприлике изгледао онај чиновник који је са Холанђанима кришом попио прву кафу на острвцу Дешима.

кафу, коју му је понудио неки холандски трговац".

Кад је на власт ступио деда садашњег цара (касније назван Меиђи) то је Јапану у другој половини прошлог века донело отварање према свету и талас модернизације. Млади људи разаслани су по Европи и Америци да изуче политичке системе, државну управу и донесу са собом све плодове науке који могу на брзину да се пренесу и примене у Јапану. Уза све то, западњачку одећу и навике које су постале шик, почела је масовније у Јапану и да се пије кафа. Такозвана Меиђијева реформација почела је 1868. године, а већ 1886. у најстрожем центру Токија, Нихонбашију (Јапански мост), месту које је сматрано географским центром Јапанских острва, отворен је први локал у коме је служена само кафа – звао се „Сенсјутеи".

Непуних сто година после тога, педантни статистичари забележили су да је 1978. у Јапану било 120.776

кафеа, локала у којима се поред кафе, чаја и сокова не служи ништа друго. А како се кафа пије и у ресторанима са западњачком храном, баровима, пивницама, кабареима и другим сличним локалима, из истих статистичких табела може се сазнати да у Јапану има готово шест стотина хиљада локала у којима се служи кафа! Ту се уз храну, пиће и кафу свакодневно мува бар дупло становништво једне Југославије! Али то није све. Улични аутомати за продају хлађених и врућих напитака још су чешћи од угоститељских локала и кад би некоме у руке могли да дођу подаци о броју тих аутомата, који у свако доба дана и ноћи нуде врелу или хладну „ајс" кафу, не би могао да верује ономе што би из тих бројки сазнао. Јапанци су стварно постали кафопије.

Његов далеки потомак јапански бизнисмен с обавезном кафом испред себе. Обратите пажњу на величину шољице – у Јапану се црна кафа пије из шоље за белу.

Бар једна сцена

Народ који је од пијења чаја направио праву церемонију (и данас се то учи у специјалним школама као посебан предмет) који је речи чај придодао и суфикс „о" (што значи: поштовани и додаје се само уз „свете" намирнице: пиринач и воду) заволео је кафу више него што можемо и замислити.

На сваком кораку, у свим центрима, око свих раскршћа на путевима, чак и у најзабаченијем селу, поред бакалнице и евентуално поште, мора да се нађе бар један кафе. Ту се састају млади парови, налазе другарице на партију ћаскања, домаћице се одмарају од куповине, а ниједан љубавни, криминални или било који други јапански филм са савременом тематиком не може да прође без сцене у кафеу.

У џунгли какав је главни јапански град Токио толико је много кафеа да сваки од њих мора да се бори како би привукао муштерије. Неки од њих, уз шољицу топлог црног напитка, продају и десетак врсти кафе која може да се понесе кући, други на зидовима нуде праве сликарске изложбе, трећи екране за електронске игре уграђене у столове како би млађи посетиоци могли истовремено да се забављају. Има кафеа који преко дискретних озвучења пуштају специјалну врсту музике, само са класицима рока или искључиво народне песме, а надалеко је чувен кафе „Ранбуру" у кварту Шибуја који се специјализовао за озбиљну музику и гостима чак даје програм композиција које ће моћи да слушају из часа у час, током читаве недеље, од раног јутра до касне вечери.

Америчко лудило?

Иако је реч „кафе" постала део јапанског језика, а уз њу се употребљава и америчко-енглеска „кофи шоп", још је остала стара добра реч „киссатен" како се некада називала чајџиница, јер знаци који исписују ту реч значе: пушење дувана и пијење чаја. Све је мање правих чајџиница, чај се у модерним киссатенима све теже носи са кафом, уз коју и младо и старо воли, баш као што и идеограми кажу, да задими. У киссатенима се најчешће седи у друштву, али има и много усамљеника који ту убијају време читајући новине, слушајући музику, пишући писма. Много је ђака и студената који читаве домаће задатке испишу у кафеу, оних који уче и преслишавају се док сркућу кафу, а кад дође лето и са њим врућине и влажан врео ваздух, станари студентских собица се буквално пресељавају у кафее који готово сви имају еркондишне и могу да им обезбеде пријатнију атмосферу за учење. Тако неки седе ту и по цео дан, а нико никада није видео да је келнер или влсник терао, ни директно ни индиректно, муштерију која од јутра до вечери седи уз једну једину шољицу кафе.

Кажу да је послератни бум кафеа и пијења кафе дошао с американизацијом и лудилом за свим што је америчко, али ако је то и тачно, сами Јапанци су то вероватно заборавили. Кафа више није мода, она је уз сендвич или други оброк неопходан напитак за милионе запослених Јапанаца, ђаци и студенти њоме разбијају умор, шофери камиона носе по неколико конзерви већ скуване кафе на пут да се уз пут освежавају и ко све не.

Тако је, ето, сад мало разумљивије зашто су власти града Кобеа решиле да изграде први музеј кафе у свету. Има ту и мало јапанске жеље да од тога свега направи рекламни потез, али и статистика је неумољива па ће музеј за кафу ускоро примити прве посетиоце.

Двоспратна музејска зграда биће изграђена на острву у луци Кобеа, имаће 1800 квадратних метара површине, а поред историјата употребе кафе, разних справа и пржуна, цео један спрат биће посвећен произвођњи кафе у Африци и Азији, представиће се и цео светски систем трговине кафом, а ту ће чак бити и библиотека са свом могућом литературом о кафи, и наравно, неизбежни кафе у коме ће се демонстрирати различити начини справљања кафе па и наше тј. турске. Цела зграда ће, кажу, бити обојена мрком, кафеном бојом, а и она и њена ближа околина дискретно ће мирисати на напитак који је, као што видимо, освојио и најудаљеније кутове света.

Драган Миленковић

Појавило се у штампи

НИСАМ ЛУД

Пришавши после обављеног посла својим паркираним колима, власник се веома неугодно изненадио када је видео да је каросерија аутомобила јако улубљена. Испод брисача на шофершајбни нашао је затакнуту цедуљицу са следећом поруком:

„Управо сам налетео мотором на ваша кола. Људи су видели шта се догодило и посматрали су ме док сам ово писмо. Они мисле да сам вам оставио своје име и адресу. Варају се!"

„Њујорк Хералд Трибјун", 12. 4. 1979.

ЕКСПРЕС УСЛУГА

Господин Пол Сантон, седамдесет седмогодишњи чиновник из француског града Тулуза, ушао је у општу градску болницу илитао дежурног лекара може ли своје тело да поклони науци. Када му је речено да може и да је то веома племенито од њега, г. Сантон је извадио пиштољ, испалио себи метак у слепоочницу и срушио се мртав.

„Тајмс", 2. 2. 1976.

ПРАВО У ВЕЧНОСТ

Господин Роберт Фертри, пасионирани играч билијара, желео је да измисли нов ударац који би заувек остао забележен као „Фертријев". У ту сврху окачио се главом надоле изнад стола помоћу балона испуњених хелијумом које је причврстио за ручне зглавке, а ноге је провукао кроз петље од конопца фиксиране на зиду.

Док је нишанио лоптицу, треснуо је главом на билијарски сто и остао на месту мртав.

„Хонг-Конг Стандард" 2. 1. 1979.

ПУТ ОКО СВЕТА

Џон Браун и његова пријатељица Дорин Рајт кренули су на свој дуго и детаљно планирани пут око света из места Ипсвича у Великој Британији. Замислили су да се до Кејп Тауна у Јужној Африци превезу двадесет година старим изнајмљеним комбијем, затим да броде до Перта у Аустралији и, најзад, да се комбијем врате натраг у Ипсвич преко Кабула у Авганистану.

Авантуре су почеле у Руанди где су их житељи локалних племена каменовали. У Мозамбику су упали у заседу

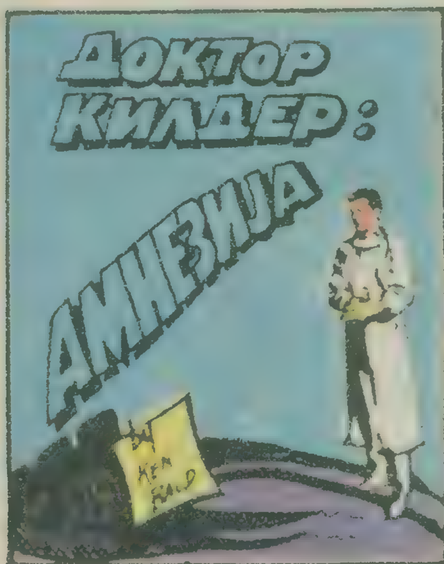

припадника Покрета за ослобођење земље. Када се то срећно окончало, умало нису покрпли од жеђи у пустињи Калахари („Где смо направили занимљиво скретање с пута"). Када су се дочепали Кимберлија, Џон је зарадио веома ретку тропску крвну болест и ту је и умро.

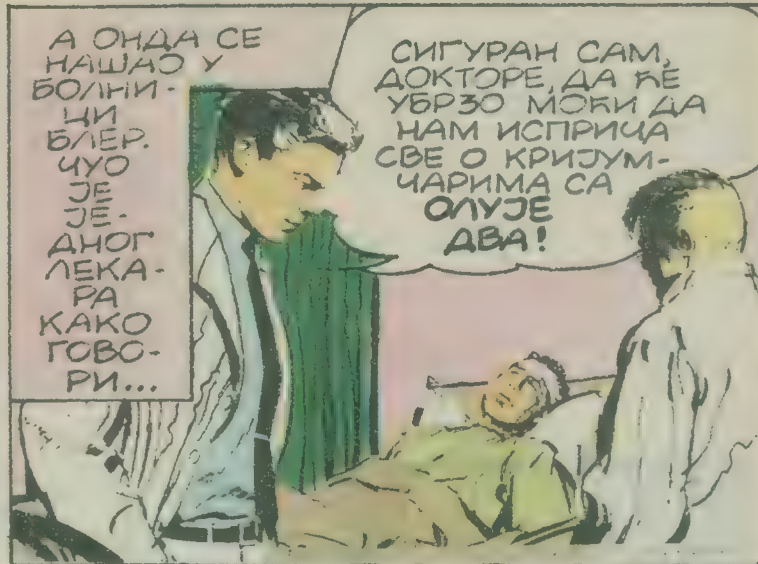
Дорин се сама и ојађена вратила у Ипсвич и изјавила:

– Закључила сам да су људи који су нам говорили да је лудост ићи на такво путовање били у праву!

„Гардијан", 7. 7. 1973.

ДОКТОР КИЛДЕР:
АМНЕЗИЈА

СЕТИО СЕ СВЕГА... ВИДЕО ЈЕ СЕБЕ У ХЛАДНОЈ ВОДИ КАКО ОЧЕКУЈЕ СВОЈУ ЖЕНУ...

А ОНДА СЕ НАШАО У БОЛНИЦИ БЛЕР. ЧУО ЈЕ ЈЕДНОГ ЛЕКАРА КАКО ГОВОРИ...
СИГУРАН САМ, ДОКТОРЕ, ДА ЋЕ УБРЗО МОЋИ ДА НАМ ИСПРИЧА СВЕ О КРИЈУМЧАРИМА СА ОЛУЈЕ ДВА!

САМО, МОРАШ БИТИ ПАЖЉИВ КАД ГА ВОДИШ У КОЛИБУ, ДА ГА ОНИ НЕ ПРОНАЂУ!

ПА ОН ГОВОРИ! МОРНАР ЈЕ ПРОГОВОРИО!
ЈА... ЈА МОГУ ДА... ГОВОРИМ...

ОХ, ТОМАСЕ, КАКВА СРЕЋА ШТО САМ ОКЛЕВАО...
ДАЉЕ ОДАВДЕ, ДОКТОРЕ! МОРНАР ЈЕ НАШ ДРУГАР И МИ ГА ВОДИМО НА БРОД!

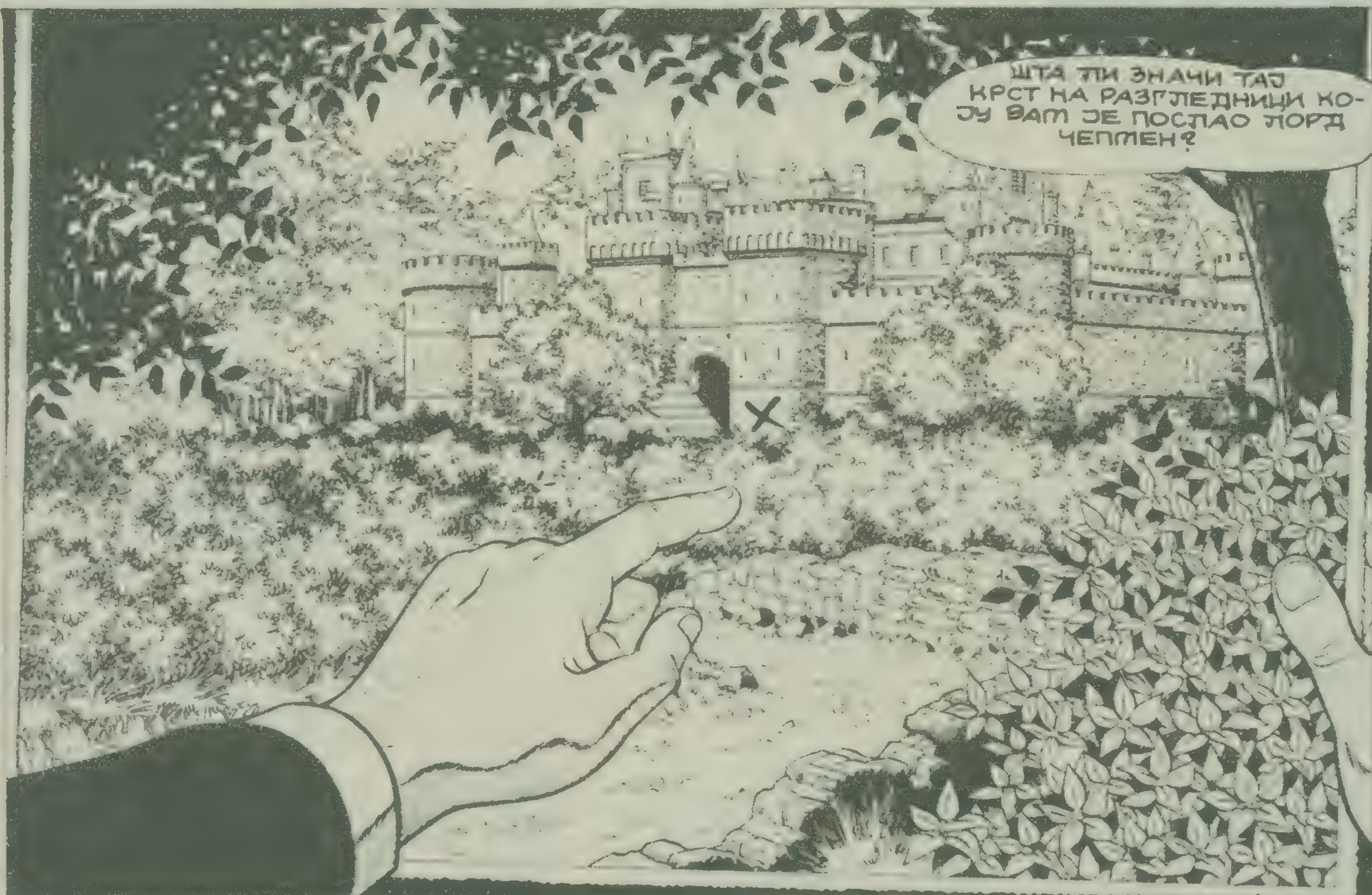

А, НЕ, НЕЋЕТЕ!
СТИВЕ, ПОКАЖИ ОВОМ ГИЗДАВОМ ЛЕПОТАНУ КО ОВДЕ ОДЛУЧУЈЕ!

ПОКАЗАЋУ ЈА ТЕБИ КО ЈЕ ГИЗДАВИ ЛЕПОТАН!

НЕ... НЕЋУ...
МИ СМО ТВОЈИ ПРИЈАТЕЉИ, ТОМАСЕ! БИЋЕШ СРЕЋНИЈИ СА НАМА!

НЕ! ОН ЋЕ БИТИ СРЕЋНИЈИ СА МНОМ!
ИДУЋЕГ ПЕТКА: У ПРАВИ ЧАС

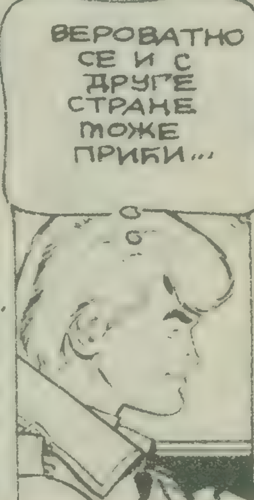
РИК ОШЕТ: НОЋ ВАМПИРА

ОВАЈ ЈЕ ПОТПУНО ЛУД!

ОХ, КАО ДА ЈЕ... НЕ, НИСАМ САЊАО...

МАЛО ЗАТИМ...
ЧЕПМЕНОВ ЗАМАК...

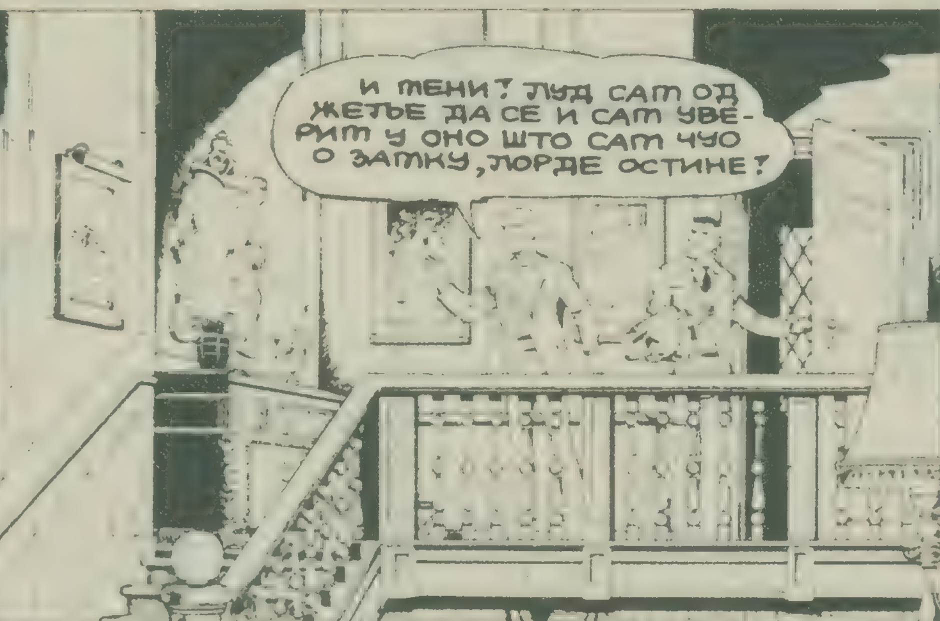

ДОБРО ДОШЛИ, ГОСПОДИНЕ ОШЕТ! ЈА САМ УПРАВИТЕЉ ИМАЊА, ПИТЕР БРУС!
ХВАЛА... АЛИ, РЕЦИТЕ МИ НЕШТО...

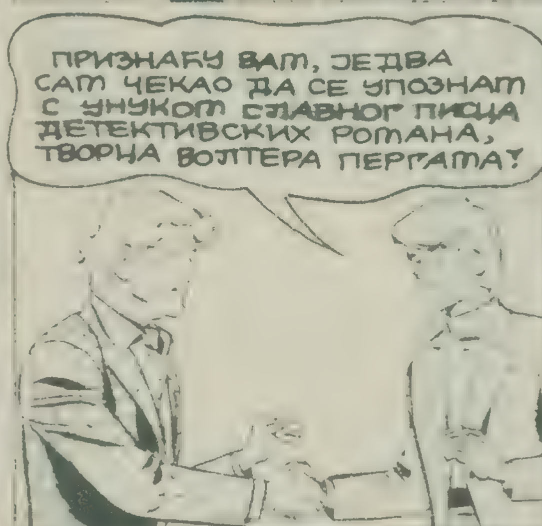

ШТА ЗНАЧИ ОВАЈ КРСТ НА РАЗГЛЕДНИЦИ ЗАМКА?
МЕСТО НА КОМЕ ЈЕ СЕР ДЕРЕК ДЕВИЛ НЕСТАО ХИЉАДУ ОСАМСТО ОСАМДЕСЕТЕ!

ХМ... МАЛОПРЕ МИ ЈЕ НЕКИ ЛУДАК ПРЕСЕКАО ПУТ! МАЛО ЈЕ ФАЛИЛО...

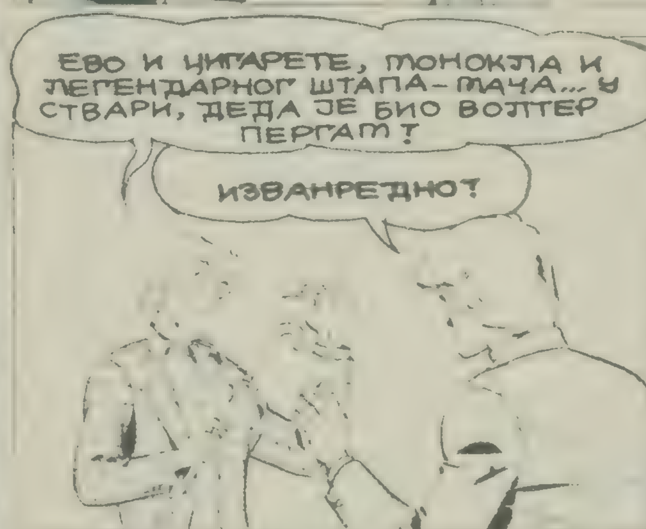

ИЗГЛЕДАО ЈЕ КАО ДА ЈЕ ИЗ ФИЛМА СТРАВЕ И УЖАСА!
ГОСПОДАР ВАС ОЧЕКУЈЕ!

ТАКО МИ ЈЕ ДРАГО ШТО СТЕ СТИГЛИ, ГОСПОДИНЕ ОШЕТ!

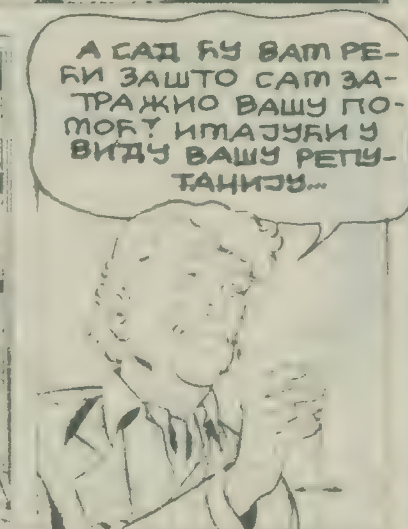

И МЕНИ! ЛУД САМ ОД ЖЕЉЕ ДА СЕ И САМ УВЕРИМ У ОНО ШТО САМ ЧУО О ЗАМКУ, ЛОРДЕ ОСТИНЕ!

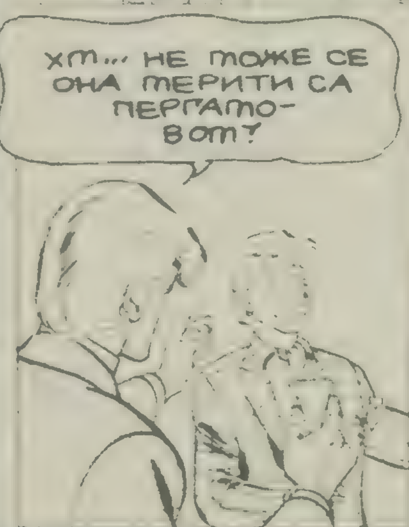

ПРИЗНАЋУ ВАМ, ЈЕДВА САМ ЧЕКАО ДА СЕ УПОЗНАМ С УНУКОМ СЛАВНОГ ПИСЦА ДЕТЕКТИВСКИХ РОМАНА, ТВОРЦА ВОЛТЕРА ПЕРГАМА!

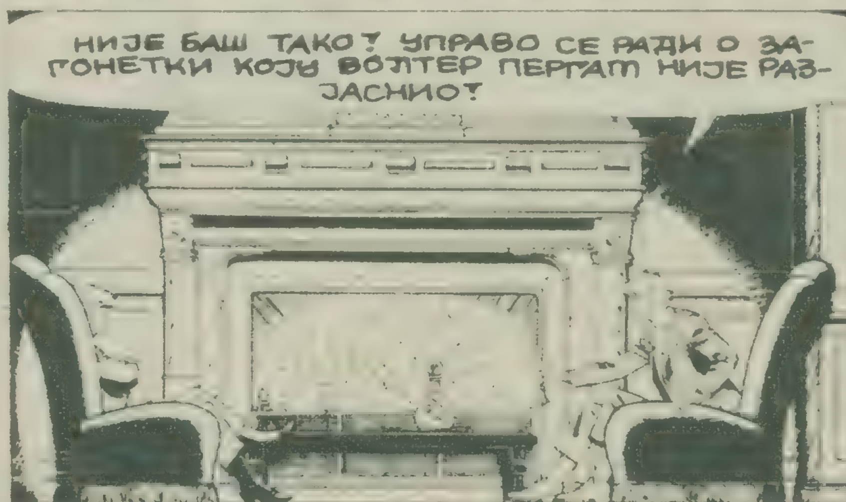

ОВДЕ ЈЕ СВЕ ПОДРЕЂЕНО СЕЋАЊУ НА МОГ ДЕДУ: БИБЛИОТЕКА, РАЗНИ ПРЕДМЕТИ...
ФАНТАСТИЧНО!

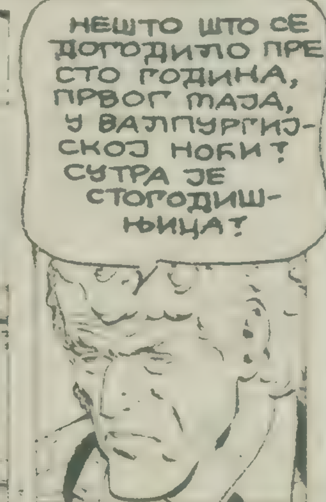

ЕВО И ЦИГАРЕТЕ, МОНОКЛА И ЛЕГЕНДАРНОГ ШТАПА-МАЧА... У СТВАРИ, ДЕДА ЈЕ БИО ВОЛТЕР ПЕРГАМ!
ИЗВАНРЕДНО!

ЈЕСТЕ ЛИ ЗА ШЕРИ?
ВРЛО РАДО!

А САД ЋУ ВАМ РЕЋИ ЗАШТО САМ ЗАТРАЖИО ВАШУ ПОМОЋ! ИМАЈУЋИ У ВИДУ ВАШУ РЕПУТАЦИЈУ...

ХМ... НЕ МОЖЕ СЕ ОНА МЕРИТИ СА ПЕРГАМОВОМ!

НИЈЕ БАШ ТАКО! УПРАВО СЕ РАДИ О ЗАГОНЕТКИ КОЈУ ВОЛТЕР ПЕРГАМ НИЈЕ РАЗЈАСНИО!

НЕШТО ШТО СЕ ДОГОДИЛО ПРЕ СТО ГОДИНА, ПРВОГ МАЈА, У ВАЛПУРГИЈСКОЈ НОЋИ! СУТРА ЈЕ СТОГОДИШЊИЦА!

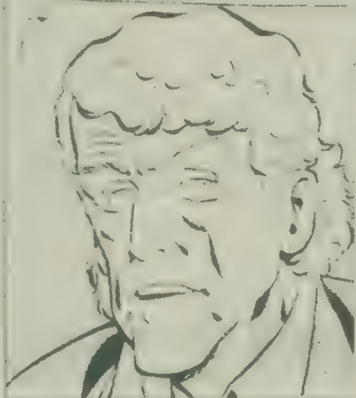
ВАЛПУРГИЈСКА НОЋ?!

ДА, МОЈ ДЕДА ЈЕ ПОЗВАО НЕКЕ ПРИЈАТЕЉЕ У ГОСТЕ, А МЕЂУ ЊИМА И СВОГ РОЂАКА ДЕРЕКА ДЕВИЛА...

"... ЧУДНОГ ЧОВЕКА, ВЕОМА БОГАТОГ, КОЈИ СЕ БАВИО ДЕМОНОЛОГИЈОМ ..."

ТЕ ВЕЧЕРИ ЗБИО СЕ ПРВИ ДРАМАТИЧНИ ДОГАЂАЈ У ПАРКУ...

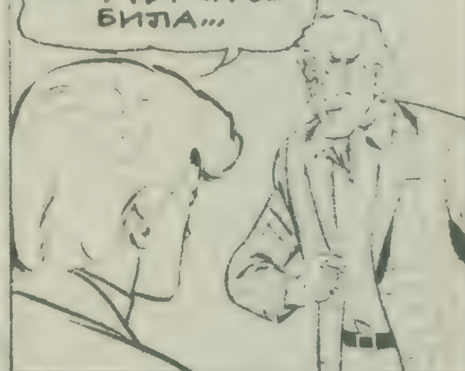

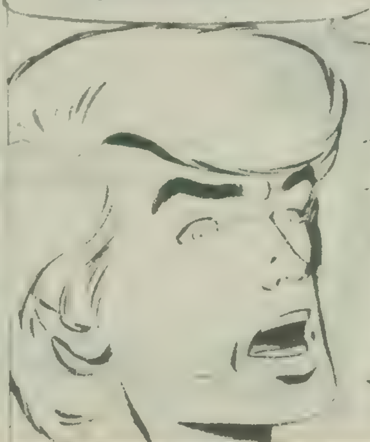
МАЛО КАСНИЈЕ НАЂЕНА ЈЕ КАКО ЛЕЖИ НА СТАЗИ...

НЕ, НА СРЕЋУ! САМО РАЊЕНА У ВРАТ!

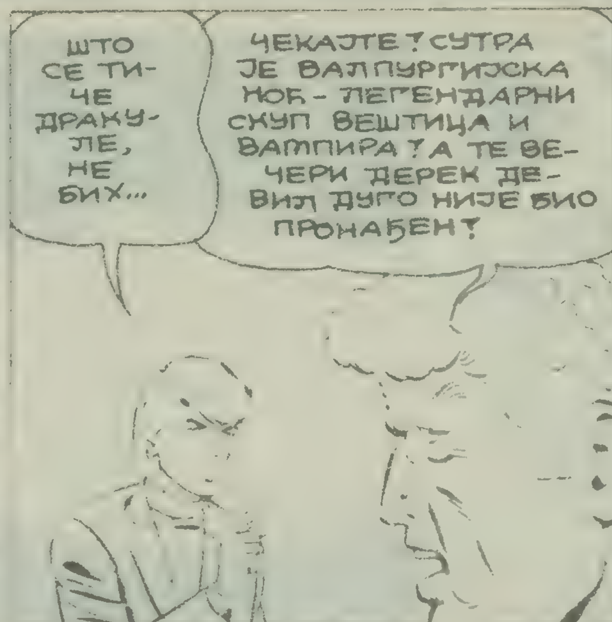
ДА! УЈЕД! ВАМПИРСКИ!

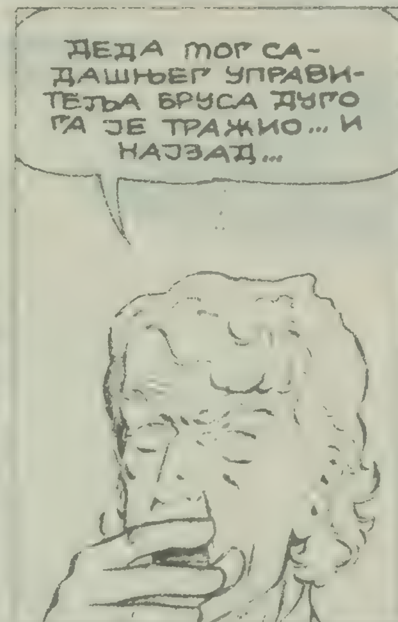

ДА ЛИ СЕ ЗНАЛО КО ЈЕ НАПАДАЧ?

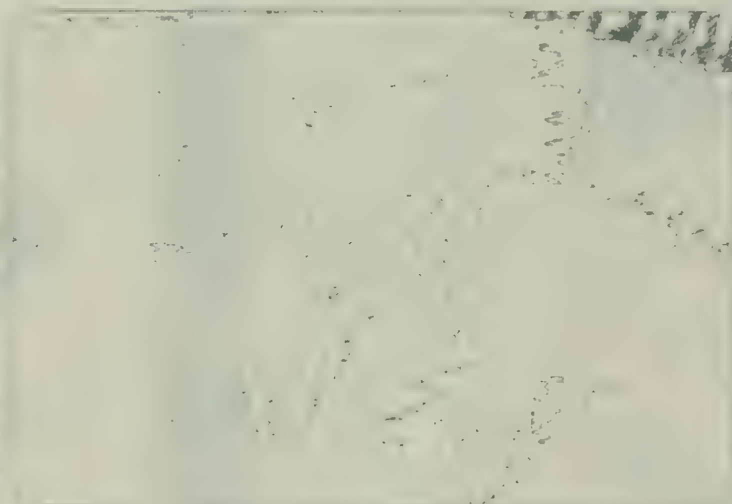

ХМ ... Д КАО ДЕВИЛ!
ИЛИ КАО ДРАКУЛА!

ШТО СЕ ТИЧЕ ДРАКУЛЕ, НЕ БИХ...
ЧЕКАЈТЕ! СУТРА ЈЕ ВАЛПУРГИЈСКА НОЋ - ЛЕГЕНДАРНИ СКУП ВЕШТИЦА И ВАМПИРА! А ТЕ ВЕЧЕРИ ДЕРЕК ДЕВИЛ ДУГО НИЈЕ БИО ПРОНАЂЕН!

ДЕДА МОГ САДАШЊЕГ УПРАВИТЕЉА БРУСА ДУГО ГА ЈЕ ТРАЖИО... И НАЈЗАД...

ГЛЕДАЈТЕ!

ТО СУ ДЕРЕК ДЕВИЛ И БРУС!
УЖАС! ВИДИТЕ ЛИ ОНО ШТО ЈА ВИДИМ?!

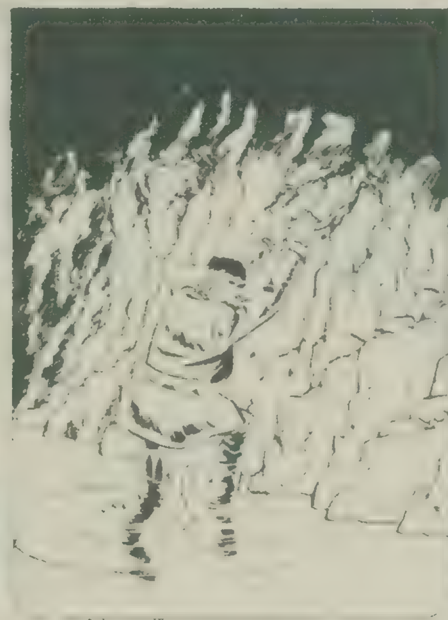
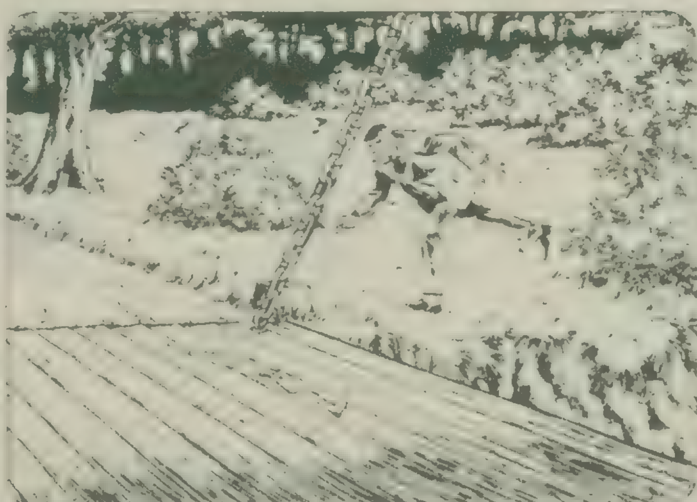
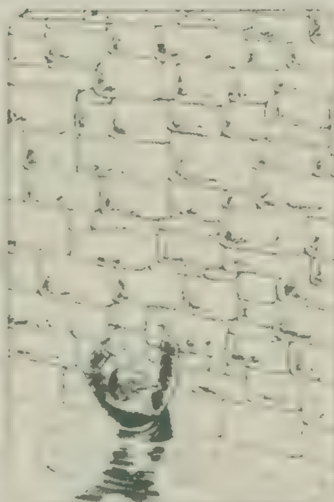

НЕМА ДЕРЕКОВОГ ОДРАЗА У ВОДИ!

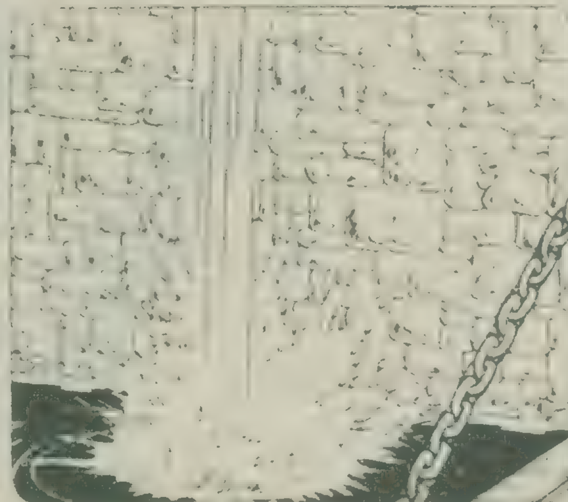

БРЖЕ! МОРАМО ПОМОЋИ ЈАДНОМ БРУСУ!
ХМ... ОВАЈ... ДА!

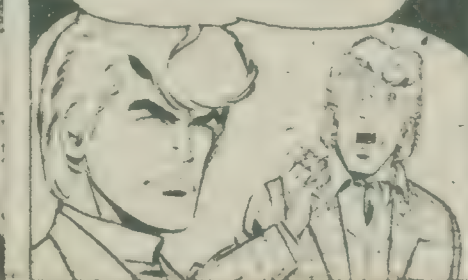

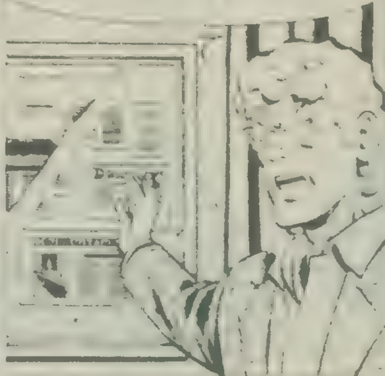

ААААХ!
БАНГ!

СУТРАДАН ЈБ ПРЕТРАЖЕНА ВОДА, АЛИ НИ ТРАГА ОД ДЕРЕКА! А БРУС ЈЕ БИО СИГУРАН ДА ГА ЈЕ ПОГОДИО!

ПРИЧАО ЈЕ ПОСЛЕ ДА ЈЕ ДЕРЕК ДЕВИЛ ЗА ВРЕМЕ БОРБЕ ИМАО ЖИВОТИЊСКО ЛИЦЕ!
КАО ВОЗАЧ У ОНОМ АУТУ, МАЛОПРЕ...

ЈОШ МАЛО ПИВА?
НЕ, ХВАЛА! ТА ПРИЧА ЗВУЧИ ДОСТА НЕВЕРОВАТНО!

АЛИ ЈЕ ИСТИНИТА! АЛИ ТО НИЈЕ СВЕ! ПРОУЧИО САМ ОНДАШЊУ ШТАМПУ!

МОЈ ДЕДА ЈЕ ПОВЕО ИСТРАГУ СЛИЧНО СВОМ ЈУНАКУ ВОЛТЕРУ ПЕРГАМУ И...

ГРРРР!
ОХ!

СМРТНО РАЊЕНИ ВУК ПОБЕГАО ЈЕ У ЖБУЊЕ, А НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ ...

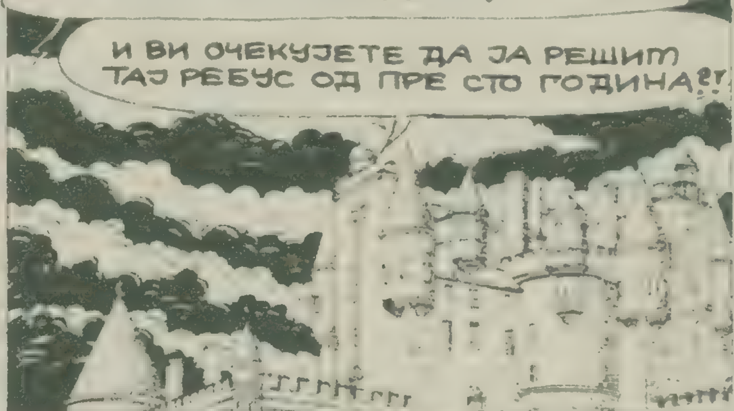

ГОСПОДАРУ! ДОЂИТЕ! СТРАШНО!

ДЕРЕК ДЕВИЛ С МОЈИМ НОЖЕМ!

И КАО СВИ ВАМПИРИ, ДЕРЕК ЈЕ, ИАКО НЕКОЛИКО ДАНА МРТАВ, ИЗГЛЕДАО САСВИМ СВЕЖ!

САХРАЊЕН ЈЕ У ГРОБНИЦИ ЗАМКА...

АЛИ, НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

... САНДУК ЈЕ БИО ПРАЗАН И МОЈ ДЕДА НИЈЕ УСПЕО ДА ГА ПРОНАЂЕ НИ ЖИВОГ НИ МРТВОГ!
И ВИ ОЧЕКУЈЕТЕ ДА ЈА РЕШИМ ТАЈ РЕБУС ОД ПРЕ СТО ГОДИНА?!

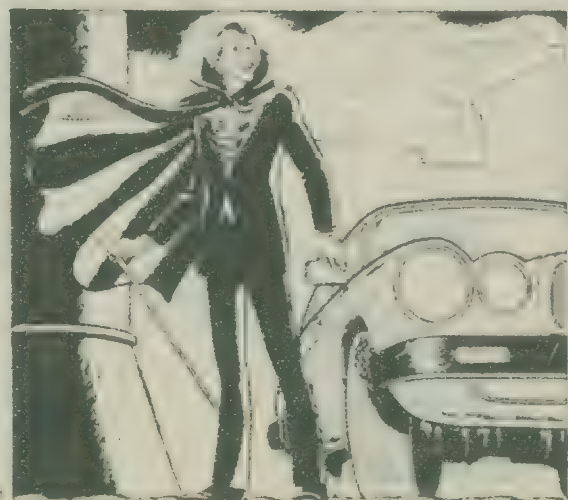

ПАЗИТЕ, РИК ОШЕТ, УСКОРО ЋЕ ВАЛПУРГИЈСКА НОЋ, А ТАЈ НЕСРЕЋНИК СЕ ВРАЋА!
КАКО ТО МИСЛИТЕ?!

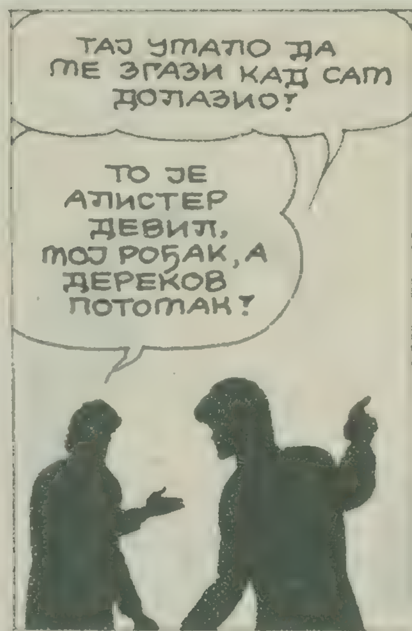

ЕТО ТАКО! ОХ, СВЕТЛО!

НЕВРЕМЕ, БЕЗ СУМЊЕ!

ДО ЂАВОЛА, ЕНО ОПЕТ ОНОГ АУТА!

ТАЈ УТАЛО ДА МЕ ЗГАЗИ КАД САМ ДОЛАЗИО!
ТО ЈЕ АЛИСТЕР ДЕВИЛ, МОЈ РОЂАК, А ДЕРЕКОВ ПОТОМАК!

АХ, ЕВО И СВЕТЛА!

ПОЗНАТИ КОМИЧАР АЛИСТЕР! ПРОСЛАВИО СЕ У УЛОЗИ ДРАКУЛЕ!
ТО СВЕ ОБЈАШЊАВА...

КАКО СИ, РОЂАЧЕ?

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО САМ ВАС УПОЗНАО, ГОСПОДИНЕ АЛИСТЕР! ПОСЛЕ ОНОГ СУСРЕТА У КОЛИМА...
ХА-ХА-ХА! УСПЕО САМ ДА УПЛАШИМ СЛАВНОГ РИКА ОШЕТА!

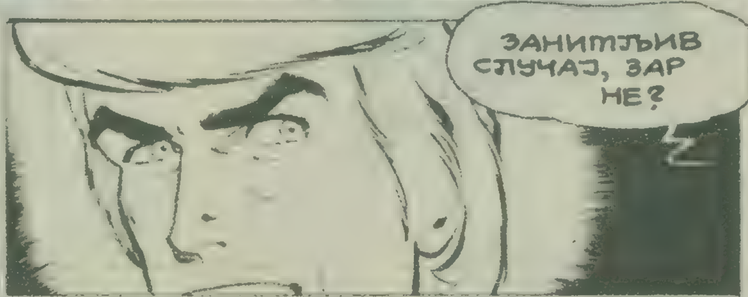
СТИГЛЕ СУ И ДРУГЕ ЗВАНИЦЕ.

ПУКОВНИК БЕНСОН, ПАРАПСИХОЛОГ, И ЊЕГОВА КЋИ ДОРОТИ!

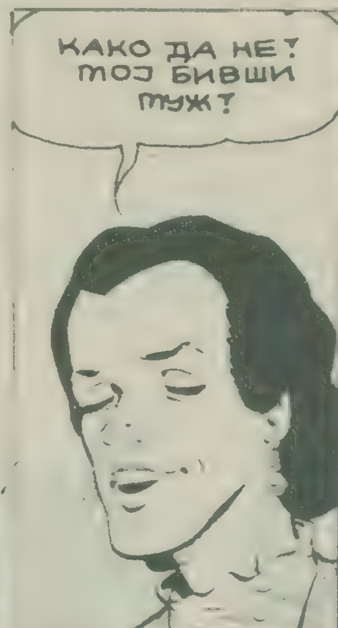
КАКО ВАМ СЕ СВИЂА ВРЕМЕ КОД НАС?

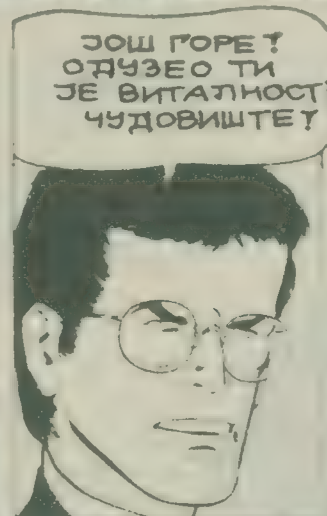
СПИРИТИСТА РУТ ГРЕНДЕЛ И ЊЕН БРАТ ТОМАС! ЗАНИМЉИВО, ЗАР НЕ!
МИЛО МИ ЈЕ!

ЗА ВРЕМЕ ВЕЧЕРЕ...
МОЛИМ ВАС, ПРОМЕНИМО ТЕМУ!
ВЛАШКИ ГРОФ ДРАКУЛА БИО ЈЕ...

ГОСТИ СУ СЕ КАСНИЈЕ РАЗИШЛИ ПО СВОЈИМ СОБАМА...
ЛОРД ОСТИН НИЈЕ МИ ЈОШ ОБЈАСНИО ЗАШТО МИСЛИ ДА ЋЕ СЕ ДОГАЂАЈ ОД ПРЕ СТО ГОДИНА ПОНОВИТИ...

ЗАНИМЉИВ СЛУЧАЈ, ЗАР НЕ?

ЈА САМ, ЗНАТЕ, ПОМАЛО МЕДИЈУМ И ТЕЛЕПАТА ...
ЗАНИМЉИВО!

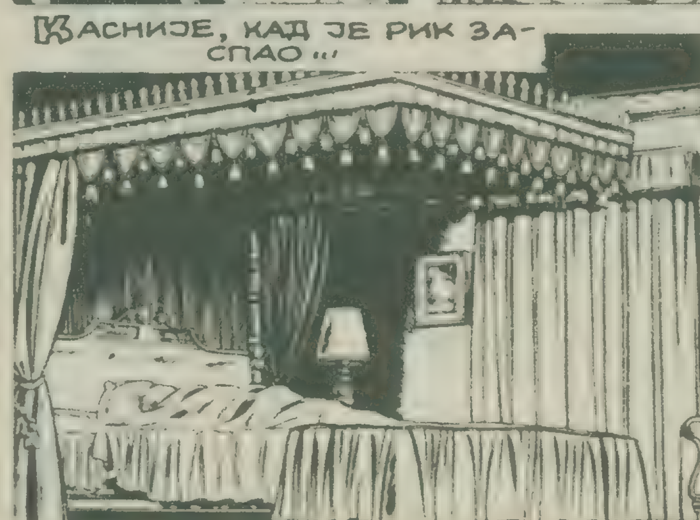
ОКУПИЛИ СМО СЕ ОВДЕ ДА ВИДИМО ДА ЛИ ЋЕ ЈАДНИ АЛИСТЕР СУТРА УВЕЧЕ ДА СЕ ПОВАМПИРИ!
ПОЗНАЈЕТЕ ГА?

КАКО ДА НЕ! МОЈ БИВШИ МУЖ!

ЗБОГ ЊЕГА СИ ЗАРАДИЛА ТУ СВОЈУ НЕРВОЗУ!
ДЕ, ТОМАС! ПА НИЈЕ МИ ЈОШ ПОПИО КРВ!

ЈОШ ГОРЕ! ОДУЗЕО ТИ ЈЕ ВИТАЛНОСТ! ЧУДОВИШТЕ!

У ПРАВУ СТЕ! ВЕЛИКИ ЈЕ ТО ГАД У ПОЗОРИШТУ...

... А НИ ТРУНКЕ ТАЛЕНТА! ИДЕМО, ДОРОТИ!
ДА, ТАТА!

ДОШАО САМ ЧАК У ЕНГЛЕСКУ ДА РЕШИМ ЗАНИМЉИВ СЛУЧАЈ, АЛИ ОВО СУ СВЕ ГЛУПОСТИ...

ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ ЋУ СТАВИТИ БАГ КАДУ НА ВРАТА И ПРОЗОР!

КАСНИЈЕ, КАД ЈЕ РИК ЗАСПАО...

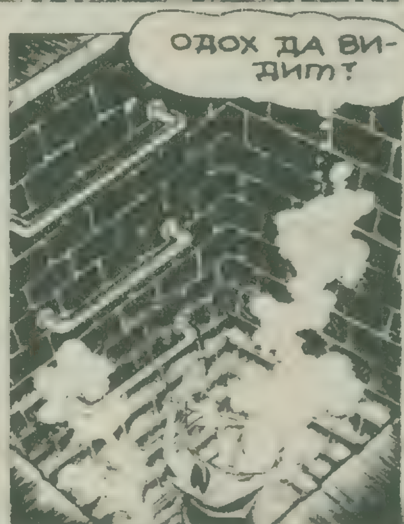
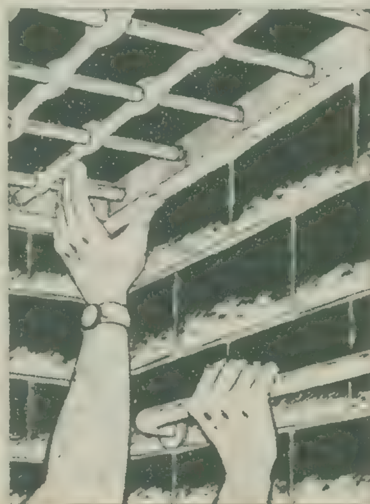

ХА-ХА! ВОЛИМ ВАТРУ И ВАТРА ВОЛИ МЕНЕ!

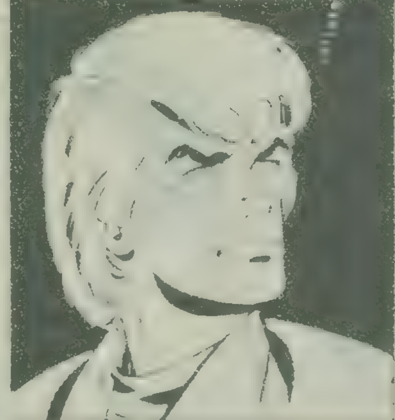
ЈУРИШ, У ВАТРУ!
ВААААХ!

ХМ... ПРАВИ ЈЕ ЛАКРДИЈАШ...

ОДОХ ДА ВИДИМ!

ОВУДА НЕ МОЖЕ ... КУД ЛИ ЈЕ НЕСТАО?

ОБАВЕСТИЋУ ОСТАЛЕ...

ГЛЕ, АЛИСТЕР... НИЈЕ, ВАЉДА, ОН?

КАД ПРОЂЕ ПОРЕД ОГЛЕДАЛА, БАШ МЕ ЗАНИМА ДА ЛИ ЋЕ СЕ ОГЛЕДАТИ...

ЕХ, САД И МОЈА МАШТА ПРЕТЕРУЈЕ...

БАНГ!

ШТА СЕ ДЕСИЛО?
НЕКО МЕ ЈЕ...НАПАО...

ХЕЈ! СМИРИТЕ СЕ!

ТАКО ДАКЛЕ, ПАКЛЕНИ ГАДЕ?!
ЈЕ ЛИ ВАМ ЗЛО?! ПОВРЕДИЋЕТЕ СЕ!

УХ!

ЗВЕК!

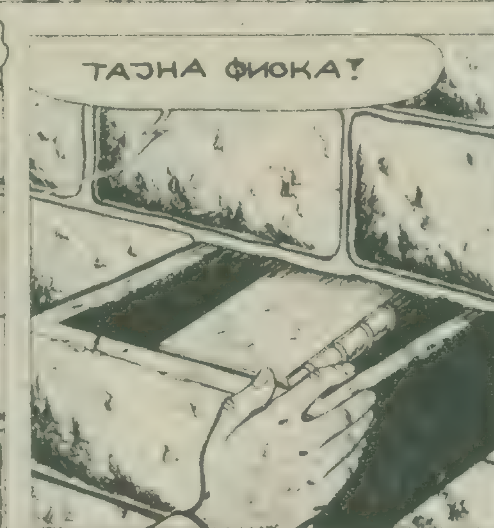

ГЛЕ, ЦЕДУЉИЦА МЕЂУ СТАКЛИЋИМА!

ИЗВИНИТЕ... ЈАКО САМ НЕРВОЗАН... БИО САМ ИЗНЕНАЂЕН КАД ЈЕ ОГЛЕДАЛО...
СВЕ ЈЕ У РЕДУ! И ЈА САМ НОЋАС СВАШТА ДОЖИВЕО!

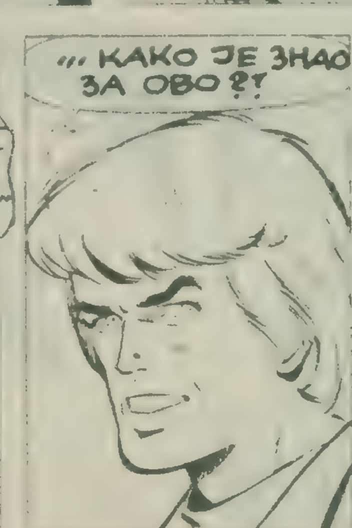

ШТА ЈЕ ТО?
РЕКАО БИХ ДА ИЗА ОГЛЕДАЛА ИМА НЕКО СКРОВИШТЕ!

ЧУДНЕ СТВАРИ! СИГУРНО ИМА НЕКИ МЕХАНИЗАМ...
БЕЗ СУМЊЕ!

ГЛЕДАЈТЕ!
КЛИК!

ТАЈНА ФИОКА!

ПОСЛЕ БРЗОГ РАЗГЛЕДАЊА КЊИГЕ...
ТЕКСТ ИЗ ХИЉАДУ СЕДАМСТО ОСАМДЕСЕТЕ! СТО ГОДИНА ПРЕ ОНОГ ДОГАЂАЈА КОЈИ ГРОФ ОСТИН ПОМИЊЕ... СХВАТАМ ЊЕГОВ СТРАХ, АЛИ...

... КАКО ЈЕ ЗНАО ЗА ОВО?!

ШТА САМ ТО ЗНАО, ГОСПОДИНЕ РИК ОШЕТ?
ЈОШ ЈЕДАН СЛУЧАЈ ПОВАМПИРЕЊА, РАВНО ПРЕ ДВЕСТА ГОДИНА!

ШТА, НАШЛИ СТЕ?! ДЕДА ЈЕ ЧУО ЗА ТАЈ ДОКУМЕНТ, АЛИ ГА НИЈЕ НАШАО!
ЕВО ПОТПИСА – ЛОРД ЏОН ЧЕПМЕН!

ПА ДА, МОЈ ПРАДЕДА! ДАЈТЕ ДА ВИДИМ!
САМО ИЗВОЛИТЕ!

ФАНТАСТИЧНО! И ТЕБЕ ЋЕ, АЛИСТЕР, ЗАНИМАТИ!
ШТА, ЈОШ ЈЕДАН МОЈ ПРЕДАК УМЕШАН У...

У БИБЛИОТЕЦИ ЋЕМО ЗАЈЕДНО ЧИТАТИ... БЕЗ СВЕДОКА!
СЛАЖЕМ СЕ!

СЛУШАЈ, АЛИСТЕР, И ТВОЈ РОЂАК ФЕРГУС ДЕВИЛ ЈЕ У НОЋИ ПРВОГ МАЈА ХИЉАДУ СЕДАМСТО ОСАМДЕСЕТЕ УЧИНИО ИСТО! ВИДЕЋЕШ...

ЈЕДНА СОБАРИЦА БРИСАЛА ЈЕ ОГЛЕДАЛО НА ГАЛЕРИЈИ ЗАМКА...

КАКО СЕ ЗОВЕШ, ЛЕПОТИЦЕ?

ОХ! ПА ВИ СЕ НЕ ВИДИТЕ У ОГЛЕДАЛУ! ВИ СТЕ...

ЋУТИ, ГУСКО МАЛА!

УПОМ...

КАСНИЈЕ СУ ДЕВОЈКУ ПРОНАШЛИ ТЕШКО РАЊЕНУ У ВРАТ...

ФЕРГУС ЈЕ НЕСТАО, А ПРАДЕДА ДАНАШЊЕГ БРУСА ГА ЈЕ ТРАЖИО ПО ШУМИ...
УЖАС!

ГДЕ СИ СЕ САКРИО, ГАДЕ?

ОВДЕ САМ!

ТР
АС!

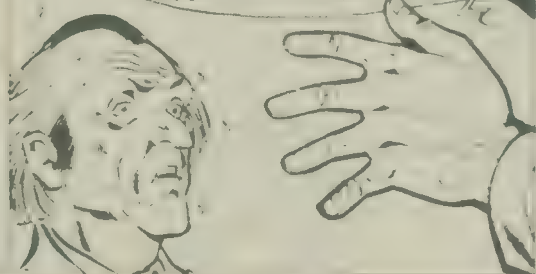

АААAX!

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ЈЕ САХРАЊЕН ДОЛЕ У ГРОБНИЦИ?
ТАЧНО!

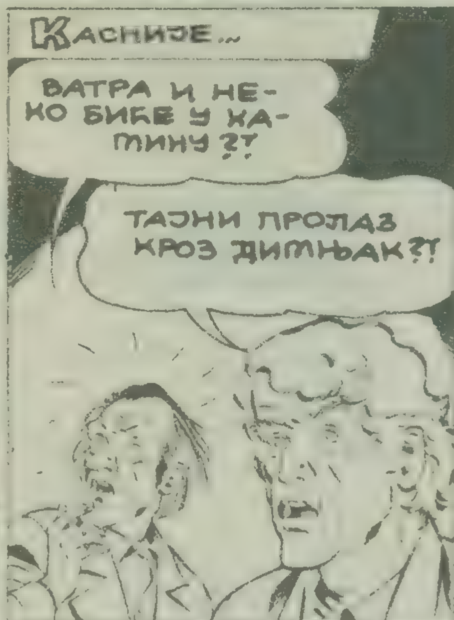

И КАД СУ САНДУК ОТВОРИЛИ ПОСЛЕ ДУЖЕГ ВРЕМЕНА, МРТВАЦ ЈЕ ИЗГЛЕДАО КАО ДА СПАВА?
ДА... А КАСНИЈЕ ЈЕ НЕСТАО...

САД СХВАТАТЕ ЗАШТО САМ ВАС ЗВАО!
СТРАШНО! СВАКИХ СТО ГОДИНА СЕ ПОНАВЉА ИСТА ГРОЗНА ПРИЧА!

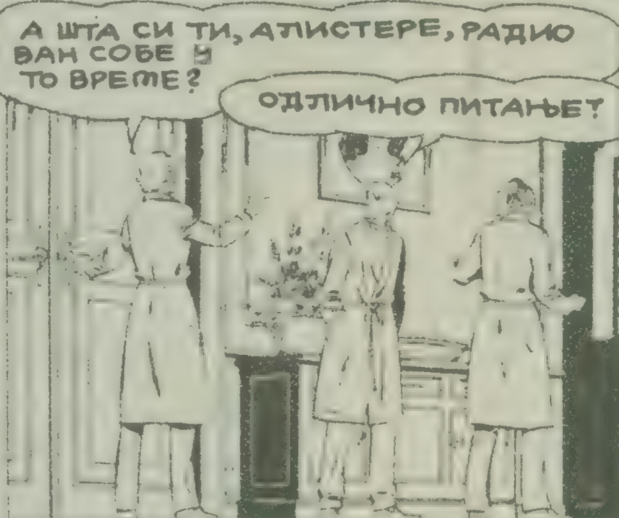

А ЈА САМ ПОСЛЕДЊИ ДЕВИЛ! ТО ЈЕ ПРОКЛЕТСТВО!
ЗАТО У ПОЗОРИШТУ ИГРАТЕ ДРАКУЛУ!

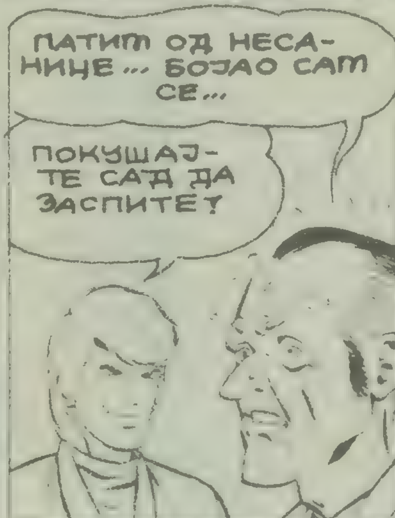

ПОЈМА НЕМАМ! СТРАШНО САМ СЕ МАЛОЧАС УПЛАШИО ОД ОГЛЕДАЛА...
ЧУДНО ДА СЕ ОГЛЕДАЛО РАЗБИЛО КАД ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ОДРАЗИ ВАШ ЛИК...

ШТА ВИ МИСЛИТЕ?
НИШТА! А САД ДА ЧУЈЕТЕ ШТА СЕ ДЕСИЛО У МОЈОЈ СОБИ...

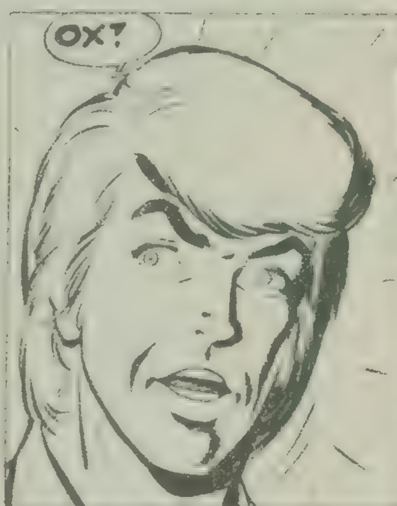

КАСНИЈЕ...
ВАТРА И НЕКО БИЋЕ У КАМИНУ?!
ТАЈНИ ПРОЛАЗ КРОЗ ДИМЊАК?!

А САД НА СПАВАЊЕ! СУТРА ЋЕМО ДА НАСТАВИМО РАЗГОВОР!

А ШТА СИ ТИ, АЛИСТЕРЕ, РАДИО ВАН СОБЕ У ТО ВРЕМЕ?
ОДЛИЧНО ПИТАЊЕ!

ПАТИМ ОД НЕСАНИЦЕ... БОЈАО САМ СЕ...
ПОКУШАЈТЕ САД ДА ЗАСПИТЕ!

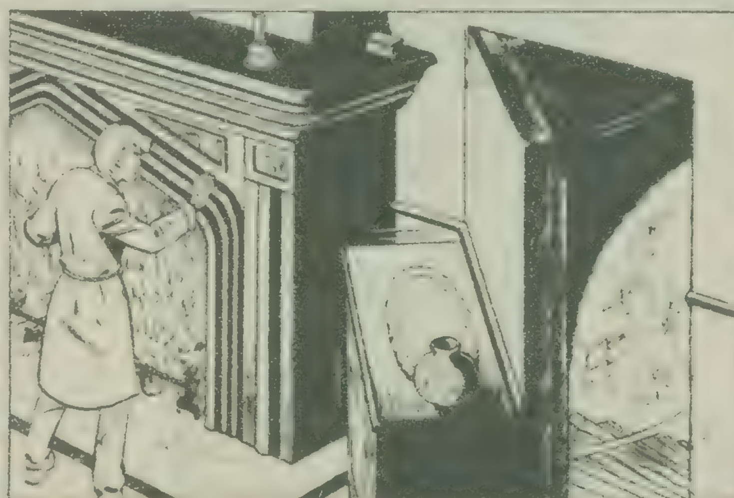

МОРАМ САМ ПРОУЧИТИ ТАЈ ПРОЛАЗ...

ОХ!

ГЛЕ, СЛОВО Д... СИГУРАН САМ ДА ГА НИЈЕ БИЛО...

НЕКО МЕ НА НЕШТО УПОЗОРАВА... АЛИ НА ШТА?

ГЛЕ, ТО ЈЕ МЕХАНИЗАМ ЗА ТАЈНИ ПРОЛАЗ...
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

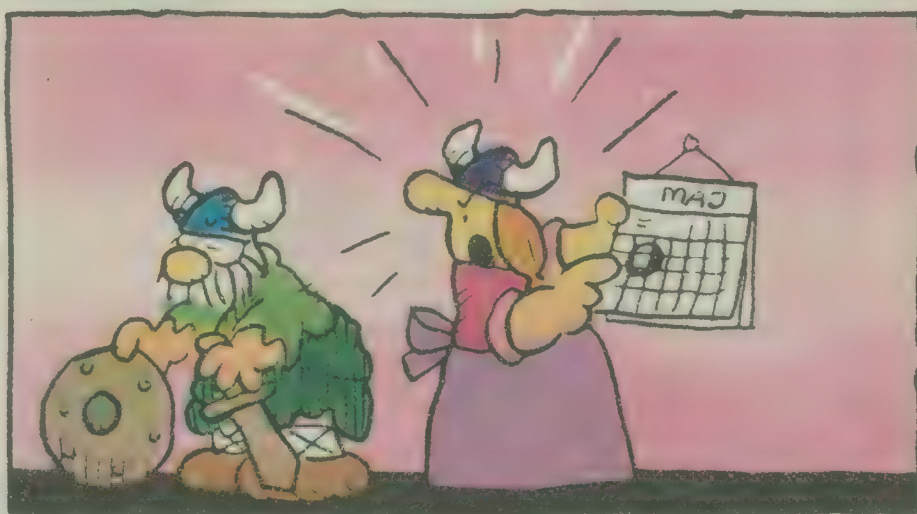
DIK BROWNE

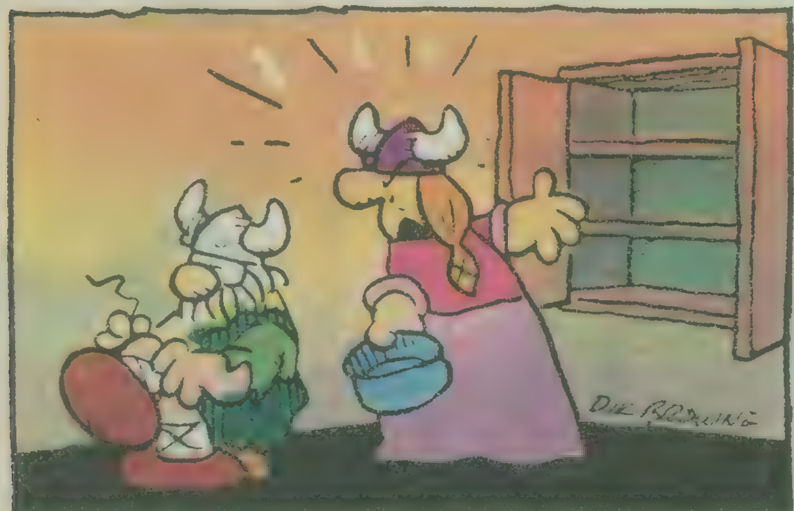
ХОГАР СТРАШНИ

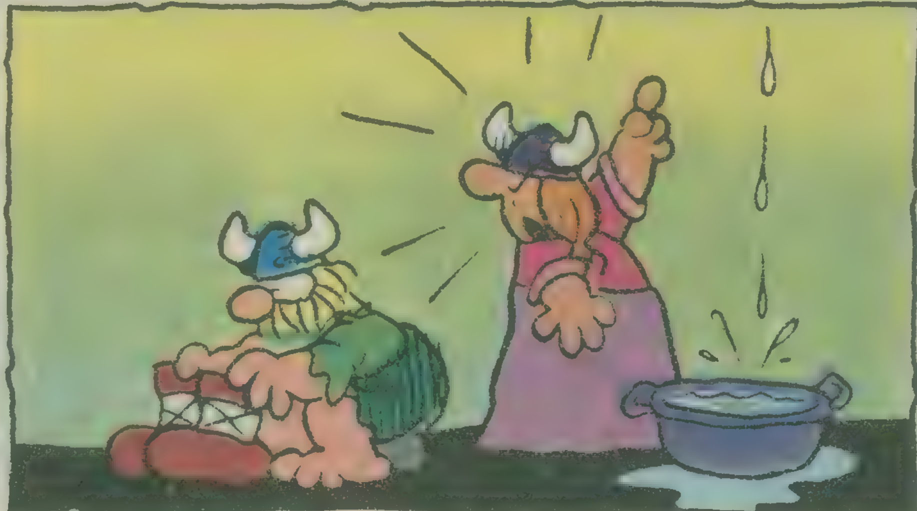

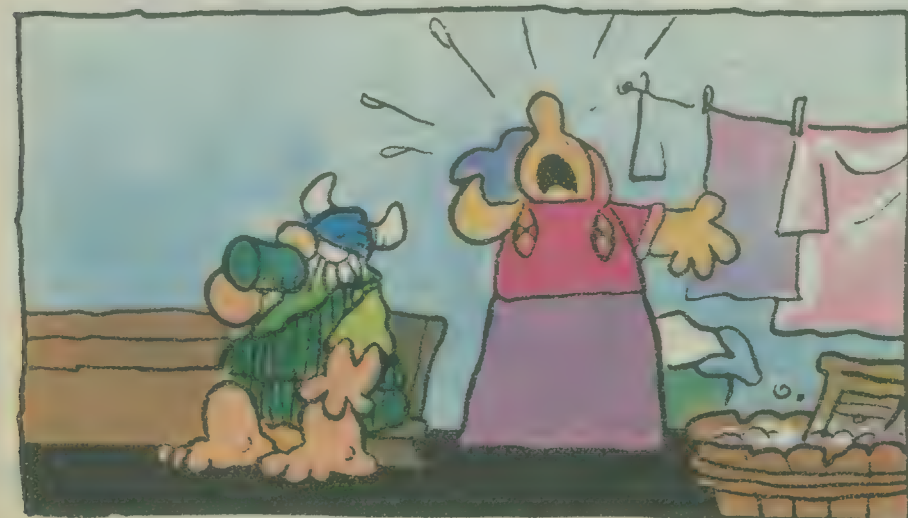

ПИСМО ЗА ПУКОВНИКА

ИЗ СЛАВНИХ ДАНА НОБ

Аутомобил је тандркао по лошем путу. Кад је зашао у село Каменмост, усташки логорник је одахнуо. Погледао је шофера.

– Хоћемо ли да свратимо код Мирка Патрља, има добар пршут и вино!

Возач је климнуо главом и усмерио аутомобил у центар села где се налазила Патрљева кућа. Обојица су познавали сељаке и они њих. Италијани су у оближњем граду Имотском држали гарнизон са неколико стотина војника,док је усташа било мање, али су се зато по околним селима ослањали на одане наоружане „редарствене" снаге.

Чим је зауставио аутомобил, возач је са задњег седишта узео пушкомитраљез увијен у платно. Није хтео да га оставља у колима, знао је да партизанима треба оружје и да се њихови симпатизери труде да на сваки начин до њега дођу. Упртио је пушкомитраљез на раме и кренуо за официром.

Била је половина марта 1942.

Јединствена прилика

Мирко Патрљ је живео сам са мајком. Није се женио, рат га је предухитрио. чуо је кад су зашкрипале кочнице аутомобила и отворио улазна врата.

–Домаћине, радујеш ли се гостима?! – насмејао се логорник и раширио руке.

Патрљ је одглумио добродошлицу. Гадови нешто желе, помислио је. У то се уверио чим је логорник сео за сто. Уз пут је похвалио домаћинову радишност и умешност и сушењу меса и справљању вина. Није се имало куд: Патрљ је мајци дао знак очима и убрзо су се усташе бациле на гошћење. Док је заливао залогаје вином, логорник се трудио да буде духовит.

Перо Трутин данас

Патрљ је неколико пута излазио напоље и увек бацао поглед на оружје које је возач прислонио уза зид у предсобљу. Како га се домоћи? Усташе стрељају и за нестанак пиштоља. Ипак, оваква прилика се не указује сваки дан. Јавиће презимењаку Јури и Пери Трутину па нека они одлуче.

Искористивши заокупљеност усташа јелом и пићем, Патрљ је отрчао до Јуре који је држао воденицу 200 метара даље. Тамо је затекао и једног мештанина, старог комунисту. Он је похитао до Трутинове куће.

ДВОЈИЦА УСТАША СВРАТИЛИ СУ У СЕОСКУ КУЋУ НА ВИНО И ПРШУТ. КАД СУ ПОШЛИ, ОД ПУШКОМИТРАЉЕЗА, КОЈИ СУ ОСТАВИЛИ У ПРЕДСОБЉУ, НИ ТРАГА. АЛИ ТО ЈЕ БИО САМО ПОЧЕТАК НЕОБИЧНИХ ЗБИВАЊА.

Чувши о чему се ради, Перо је одмах потрчао у воденицу. Морало се одлучивати брзо, али и мудро. Ако Мирку Патрљу одлети глава – то ће бити цена пушкомитраљеза! Једино... Зашто не би двојицу усташа „направили лудим", потребно је само да Мирко остане упоран у изјави да логорник и возач нису донели пушкомитраљез са собом. Не наседну ли усташе у Имотском на тако на-

иван трик, Мирко ће отићи у партизане и све ће бити у реду. Његова мајка неће бити злостављана јер је све време дворила логорника и самим тим није умешана у нестанак оружја.

Мирко је вешто глумио

Трутину није мањкала храброст. Кад је започео рат имао је 28 година, кућицу у Каменмосту, жену и троје деце. Завршио је малу матуру, у то време прилично вредну школу и живео од писања молби, жалби и тужби својим сељанима. За Партију је радио од 1939. а кад је почео рат сав се предао помагању народноослободилачког покрета. Држао је очи и уши отворене и до одласка у партизане стајао на челу групе људи који су сакупљали обавештења за покрет. Усташе никада нису сумњале у њега, чак је и њима писао молбе и жалбе.

Седећи на џаковима у Јуриној воденици, Трутин је грозничаво размишљао. Најзад је подигао поглед.

– Јуре, идемо да узмемо тај пушкомитраљез!

Жустро је устао, а воденичар га је пратио у стопу. Ускоро су се раздвојили. Перо је заобишао кућу Мирка Патрља и сакрио се иза камене ограде, док је Јуре мирно ушао у двориште. Мирко је отворио врата. Изнутра се чуо будни логорник Марјановић.

Иако је било подне, у близини се није видела ни жива душа. Мирко је брзо ушао у кућу и изнео пушкомитраљез увијен у платно. Предао га је Јури, а овај пренео преко дворишта до камене ограде. Трутин је брзо преузео оружје и преко вртача пожурио до оближње шуме где га је сакрио испод камења.

Кад су се добро најели и напили, логорник и возач су устали. Официр је тапшао домаћина по рамену. Возач је посегнуо за пушкомитраљезом али од њега ни трага. Окренувши се на петама гледао је по свим угловима предсобља.

– Оружје! – промуцао је. – Нема га!

Логорник је стао као укопан. Крв му је ударила у лице. Зурио је у Патрља.

– Где је пушкомитраљез?! – засиктао је. – Говори, убићу те!

Мирко Патрљ је добро одглумио чуђење. Какав пушкомитраљез, није он видео никакво оружје, нису они донели пушкомитраљез, шта то измишљају.

Изгледало је да ће га логорник згромити. Драо се, претио стрељањем, а онда као сумануш јурнуо према колима. Аутомобил је замицао, а Патрљ још стајао у дворишту.

Очекивало се да ће се усташе из Имотског појавити истог дана у селу и започети истрагу. Тако се и догодило.

Спасоносна идеја

Ствари се нису одвијале како је Трутин замислио. При одласку из села логорник је застао и распитивао се да ли се неко мувао у близини док су се они гостили. Било је очигледно да је Мирко Патрљ додао сараднику оружје. Нашла се једна припроста жена која је изјавила да је видела „човека у оделу белом од брашна": то је могао да буде само воденичар Јуре Патрљ.

Срећом, Перо Трутин је сазнао шта је логорник открио: Мирко и Јуре нису смели да сачекају усташе из Имотског. На брзину су спаковали мало веша и кренули у суседно село Криводол где је требало да им се обезбеди веза с партизанима. Тамо су стигли пресрећни што су извукли живу главу. Међутим, веза није успостављена. У Мирка се увукла зебња. Није слутило на добро. Исто је мислио и воденичар Јуре. Чекали су и чекали, али узалуд.

Мирко и Јуре су се нашли у шкрипцу: нису могли напред, али ни назад – у селу су их чекале усташе и стрељање. Где да се склоне? Перо их је обилазио свако вече и тражио решење. За успостављање нове везе с партизанима на Биокову било је потребно време. Неочекивано, пала му је на памет необична идеја: зашто се Италијани и усташе не би закрвили и тако Мирко и Јуре извукли! Како известити ствар? Писмо, написати писмо команданту италијанског гарнизона у Имотском, пуковнику Дестину!

Мирко и Јуре су се сложили. Они ће бити потписници писма. Перо је диктирао, а Мирко писао. „Поштовани господине пуковниче..." почињао је текст. Затим је следио опис нестанка усташког митраљеза. Нису га узели Мирко и Јуре Патрљ, то је логорник измислио. Зец је у другом грму: усташе склањају оружје на скривена места и чекају час да га употребе против Италијана. Они то чак и јавно причају. Као доказ Патрљи наводе случај са италијанским камионом који је неколико дана раније скренуо са пута изван села и остао нагнут у јарку. Италијани су намеравали да га другим возилом одвуку, али их је предухитрио логорников возач – демонтирао је са њега много делова, чак и точкове. Патрљи пишу пуковнику Дестину да за усташе спремне на пљачку имовине италијанске армије, не значи ништа један пушкомитраљез. Своје одсуство правдају страхом од усташке одмазде.

Садржина писма је деловала убедљиво. Трутин је био сигуран да ће Дестино загристи мамац.

– Като, хајде у Имотски и предај писмо Дестину у руке! – рекао је воденичаревој жени.

Када је Дестино прочитао писмо, спопао га је бес. Пљачка камиона га је навукла на танак лед. Поверовао је да су у нестанак пушкомитраљеза умешани прсти усташа. Наредио је да се логорник Марјановић стави у једномесечни кућни притвор, а његов возач ухапси.

Видећи да се ствар добро одвија, Јуре и Мирко Патрљ су се вратили кући и „пристали" на хапшење. Италијани су их три месеца испитивали, али су они остали при својој причи. Пуштени су. За логорника је интервенисао сам Павелић и кућни притвор је укинут. Његов возач је провео у затвору девет месеци. У затвор је ушао црне, а из њега изашао потпуно седе косе.

Мирко и Јуре Патрљ ипак су отишли у партизане. Мирко данас живи у Сплиту, док је Јуре умро педесетих година. Перо Трутин је за време и после рата радио у служби безбедности. Сада је пензионер у Београду.

Миленко Тодоровић

ЛУЦКАСТИ ДИЗАЈНЕРИ

ЧЕКИЋ К'О БРОШ, ШРАФ К'О МИНЂУШЕ

Дизајнери широм света труде се да своје креације учине што необичнијим, посебно кад треба привући пажњу ексцентричних купаца са дубоким џепом. Тако је Немац Карл Лагерфелд недавно створио колекцију заиста необичног накита. За идеје је скокнуо до најближе радионице и тамо сав алат на који је наишао „преточио" у скице а потом га и реализовао у злату, платини, драгом камењу. Најјефтинији комад стаје око осам милиона старих динара, а вреднији примерци достижу фантастичне цифре од неколико десетина милиона. Ко жели да око врата носи златна клешта, минђуше у облику шрафа или славине само нек изволи. Једина невоља је што је накит прилично тежак. Да не помињемо то што је недоступан многима због чега Карл Лагерфелд обећава да ће све комаде направити од пластике и створити бижутерију коју ће моћи свако да купи. Наравно, уколико му се уопште допада идеја да се „увлачи".

НЕОБИЧНЕ КОЛЕКЦИЈЕ

ПОШТАНСКО САНДУЧЕ У СОБИ

Педесет шестогодишњи Рон Вецерфилд већ више од две деценије сакупља поштанске сандучиће из разних епоха. Највреднији му је један из викторијанског периода процењен на око 16 милиона старих динара. Поред тога он у колекцији има још око двеста сандучића разних облика и величина. Веће држи у дворишту, испред куће у енглеском градићу Вотфорду. Шта мислите где је Рон запослен? Није тешко погодити, радио је дуги низ година као поштар а сада је поштански инспектор.

Али, то ни издалека није све оно што сакупља брачни пар Кристин и Рон Вецерфилд. Поред сандучића он има и колекцију разгледница, око две хиљаде из свих делова света, ту су и марке у педесетак албума сакупљене током 27 година. Његова супруга заузела је све могуће полице у кући фигуринама мачака од порцелана (има их око 200), поносна је и на своју збирку ћупова. Вецерфилдовима очигледно није досадно у животу, ако ништа – треба обрисати прашину са свих тих предмета!

МАЈМУН ИЛИ НЕШТО ДРУГО?

ЗАО ДУХ СА ФИЛИПИНА

ОВО СИЋУШНО СТВОРЕЊЕ ИМА НАЈВЕЋЕ ОЧИ У ЖИВОТИЊСКОМ СВЕТУ КОЈЕ КАД ПАДНЕ НОЋ СВЕТЛЕ И ДЕЛУЈУ ЗАИСТА ЗАСТРАШУЈУЋЕ. НА ЗЕМЉИ СКАЧЕ ПОПУТ КЕНГУРА А С ДРВЕТА НА ДРВО – КАО ВЕВЕРИЦА. БИОЛОГ ВУД ЏОНС ТВРДИ ДА СМО МИ ЊЕГОВИ ДИРЕКТНИ ПОТОМЦИ.

Малезијски тарсијер: увис може да скочи читав метар и по, а у даљину и цела три метра.

Све чешће га зову И-Ти – према фантастичном ванземаљцу из истоименог филма који је већ обишао и „попалио" свет. Невероватно му је сличан, са том својом неправилном главом и огромним, на изглед глупим очима. Само ово што видите није никакво измишљено биће већ женка једне врсте лемура познатог под застрашујућим именом АВЕТ.

Пре извесног времена, у зоолошком врту у Стокхолму, на свет је донела младунче величине само пет центиметара и тешко двадесет и три грама. Уз помоћ управника врта лично, односно бочице са цуцлом и веома течне „папице" од овсеног брашна, из дана у дан повећава тежину за око један грам. Мајка се о своме вампирчету уопште не брине, збуњена је и све посматра са стране, као да хоће да каже: „Први пут сам мама, помозите ми!"

Испоставило се да ни људи у зоолошком врту не знају баш много о томе како се ове животиње, пореклом из Индонезије, негују. У свету их је мало, прети им изумирање, а у зоо-вртовима је само неколико парова – шест у Стокхолму и један пар у Франкфурту.

Једини начин да се спасу од истребљења јесте да

Две фотографије И-Ти-ја рођеног у зоолошком врту у Стокхолму. Мама се држи по страни, управник врта лично брине се о вампирчету.

Noћни живот: хране се инсектима и ситним животињама цијучући при том грозоморно. Домороци се подједнако плаше и њихове цике колико и огромних очију које светле у мраку.

им се омогући размножавање у заточеништву. Али, научнике не подстичу само еколошки разлози на то да се забаве овом врстом. Испоставило се да ове необичне зверчице представљају веома важну карику у процесу еволуције.

Селотејп шапе

Није претерано ако се каже да имају фантастично велике очи, јер су оне збиља у односу на тело највеће у животињском свету. Кад би човек имао исте пропорције, свако би му око имало пречник тридесет центиметара. Код њих су савршено округлог облика, и кад се на дневној светлости зенице претворе у тачку, блеште као злато, док ноћу личе на фосфороцентне прстенове који заиста уливају страх. И још нешто: веће су и од самог мозга ове животиње, али нису изражајне и потпуно су непокретне! Да би погледала у страну авет мора да окрене главу! То јој не пада тешко јер има веома еластичне вратне пршљенове који јој омогућују окретање и за 180 степени. Пошто је, ипак, ноћна животиња, да би што лакше одредила из ког правца, кроз мрак, до ње допиру ноћни звуци, користи своја два велика увета, танка као папир и способна да се крећу у свим правцима независно једно од другог.

Латинско име ове животиње „Тарсиус", што у анатомији означава средину задњег дела стопала, односно његов корен, такође је оправдано: овај део шапе код њих је јако издужен тако да су му стопала веома велика. Такве су им и предње шапе, са својим лепљивим јастучићима на врху сваког прста, уз чију помоћ могу да се задрже и на површинама које су савршено глатке.

Ови веома раздражљиви патуљци, кад одрасту достижу дужину од свега 12 до 15 центиметара (без репа). На земљи се крећу као кенгури, а с дрвета на дрво прелазе такође у скоковима и тада личе на мала торпеда – шапе држе припијене уз тело а реп користе као кормило. У стању су да скоче по метар и по увис, а више од три метра удаљ! Кад приземљују рашире све удове и реп држе сасвим усправно.

Није чудо што ове животиње међу домороцима у областима где иначе живе (Борнео, Јава, Суматра, Целебес и Филипини) изазивају страх. Људима у мраку њихове огромне светлуцаве очи делују нестварно па их зато сматрају духовима и то злим.

Стари 70 милиона година

Постоје три различите врсте ових животиња. То су једини преживели потомци велике породице која је пре око седамдесет милиона година настањивала Европу и Северну Америку и имала бројне подврсте. Судбина им је у овом тренутку прилично неизвесна. Њихова природна станишта мењају се вртоглавом брзином; из дана у дан нестају шуме, земљиште се све више користи за пољопривреду. Ако се у таквом амбијенту задржи понеки примерак вампира, никад се не зна хоће ли се до краја прилагодити новим условима.

Хране се углавном гуштерима, инсектима, малим рибама и рачићима. Навикнути на топлоту и влажност тропских шума, они већ на осамнаест степени Целзијуса почињу да дрхте од зиме. Велики су чистунци, па се непрестано умивају, баш као мачке: лижу длаку, а лице чисте тако што га трљају о лишће, попут већине мајмуна.

Авети не би биле толико страшне кад не би имале и специјалан начин споразумевања: чим почне да се смркава, они се грозоморним цијукањем међусобно буде и спремају за ноћни живот. Кад почне љубавна сезона, мужјаци постају још бучнији. Малишани кад се изгубе цвиле, као права деца. Мајке су мирније.

Највећи број стручњака убраја тарсијере у полумајмуне, иако резултати имунолошке анализе њихове крви говоре да су ипак мајмуни. И то прави. Биолог Вуд Џонс чак иде толико далеко да тврди да је човек директан потомак вампира, односно, да се генеалошко стабло примата веома рано поцепало и да су тако настали лемури, авети и мајмуни. Међутим, и даље остаје неразјашњено зашто су ово искључиво ноћне животиње ако се зна да то мајмуни углавном нису. Остаје само претпоставка да су временом попримили одлике ноћних створења. Ако се то докаже, онда ће и Вуд вероватно бити у праву: човек постао од вампира!?

Д. В.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ТРАВА ОД СРДОБОЉЕ

Potentilla erecta (L.) Räuschel), Rosaceae Трава од срдобоље

НАРОДНА ИМЕНА: срчењак, орчењача, ситни срчаник, бризоваче, грижница, корен, протве пролива, крвомок, петопрстка, седмопрст, срчана китица, срчаница, срчењачица, стежа, стежник, трава од змије, трава од срца.

Опис биљке
Вишегодишња зељаста биљка висине од 15 до 40 cm са вишеглавим водоравним, црвенομрким ризомом. Стабљике су танке, праве или полегле, према врху разгранате са кратким длакама. Доњи приземни листови су са дугим дршкама, пето или троделни, скоро суви. Листови на стабљици су седећи, троделни, са два крупна лисна залиска због којих изгледају петопрсти. Цветови су појединачни на дугачким танким дршкама. Чашица је двострука. Сваки круг од 4 чашична листића. Цвета до јесени.

Налазиште
Расте на ливадама и пашњацима, шумским пропланцима и ивицама четинарских и листопадних шума, по луговима дуж река и шибљацима јове и врбе.

Берба
Ризом с корењем вади се преко лета за време цветања биљке, опере водом и одмах суши на сунцу или у сушници. Корење је танко и сушењем отпадне, тако да остаје само квргав и неправилан ризом. Свеже ископан ризом кад се пресече ножем брзо мења боју од светло до тамноцрвене јер настају промене оксидацијом танина у танинска црвенила

Употреба
Од овог ризома израђује се у апотеци тинктура за испирање уста и јачање десни јер стеже слузокожу. Ризом улази и у састав чајева који делују против пролива. Од ризома се прави уз помоћ црног вина један тоникум који служи за јачање. Чај од ризома понекад заједно с другим лековитим биљкама, служи за испирање рана, заустављање крварења из носа, болова у бешици и појаве крви у урину. Назив potentilla долази од potentia моћ јер се трава веома цени

Проф. др Момчило Горуновић

ОНИ КОЈИ ДОЛАЗЕ

ГРИВА

Прва новосадска тешкометална атракција из дана у дан стиче све већи број поклоника

Главни град Војводине познат је, када је домаћа поп музика у питању или по једној романтичној (Балашевић, Балкан) или, пак, по модернијој тенденцији (Лабораторија, Пекиншка патка, Боје...). Одатле никада није дошла нека тешкометална група која би заинтригирала на ширем плану. Међутим, да свако правило има изузетака доказ је Грива.

Група је постала позната практично преко ноћи. Тек што је Лепа Брена отпевала „Ситније Циле ситније" они су, неколико дана касније, лансирали своју верзију исте песме „Ситније, сестро, ситније" и захваљујући атрактивном видео-споту постали познати. Нешто касније та њихова тешкометална варијанта Ковачеве-Туцаковићеве песме нашла се на поклон плочи у једном стрипском издању и постала „златна" јер је штампана у 102.000 примерака! То је заинтересовало највећег домаћег дискографског издавача – загребачки „Југотон" – тако да се недавно појавио први албум Гриве насловљен „Ког сам ђавола тражио у теби". Поред незаобилазне верзије хита Лепе Брене ту се налази још девет композиција самих чланова групе од којих су неке већ постале радо слушане на радио таласима („Ти си лија, ти си змија" и „Свега ће бити, ал' нас никад више").

За шест месеци постојања Грива (састав: Ђука-бас, Лајош-клавијатуре, Јанош-бубњеви, Златко-глас, и Јоца-гитаре) још у потпуности није нашла свој идентитет али је непрестаном концертном активношћу изборила поприличну наклоност публике широм Војводине. Њихова верзија хеви-метала подразумева све врлине и мане овог фаха али да овај квинтет искусних музичара (раније свирали по разним новосадским групама) добро „праши" – то им нико не може оспорити. Можда би, бар текстуално, могли да се растерете утицаја Рибље чорбе јер то није тапија за будућност и веће домете што им је очигледно заједничка амбиција.

У свету се осећа слабљење тешкометалног притиска али то никако не значи да Грива ради ћорав посао у овој средини. Уз Метро и Поморанџу, Новосађани су најистакнутије нове снаге на које „њено величанство бука" најозбиљније рачуна.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„СВЕГА ЋЕ БИТИ, АЛ' НАС НИКАД ВИШЕ"

Музика: Јосип Сабо
Текст: Златко Каравла
Извођач: Грива

Плакала си дуго...
После кише
Желео сам да ти руку пружим
Ал' рекла си да не требам ти више
И да не желиш да те љубим

Схватићеш једном
Да пролазе дани
Да је глупо ал' не вреди
И пожелећеш да останемо сами
У нашој срећи, паклу ил' беди

Ти као да немаш више снаге
Да се бориш јер тешко се дише
И увек исто кажеш
Свега ће бити
Ал' нас никад више

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

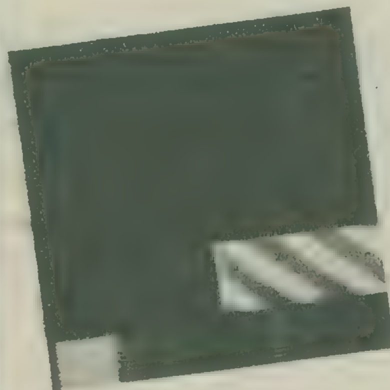
ROD STEWART

Рођен је 10. јануара 1945. године. Прославио се као члан састава Jeff Beck Group и Faces, да би потом успешно наставио солистичку каријеру. Приложена дискографија обухвата искључиво самостална издања

„The Rod Stewart Album/An Old Raincoat Won't Ever Let You Down" (1969)
„Gasoline Alley" (1970)
„Every Picture Tells A Story" (1971)
„Never A Dull Moment" (1972)
„Smiler" (1974)
„Atlantic Crossing" (1975)
„A Night On The Town" (1976)
„Footloose And Fancy Free" (1977)
„Blones Have More Fun" (1978)
„Foolish Behaviour" (1980)
„Tonight I'm Yours" (1981)
„Absolutely Live" (1982)
„Body Wishes" (1983)

Композиције:
„Sing It Again, Rod" (1973)
„Greatest Hits" (1979)

НОВА ПЛОЧА

И НЕ ТАКО БЛИСТАВО ФИНАЛЕ

Посредством „Југотона", сада и наша рок публика има прилику да се упозна са (вероватно) последњим остварењем једног од највећих састава свих времена, групом Пинк Флојд (Pink Floyd). Плоча „Завршни рез/Реквијем за послератни сан" („The Final Cut/A Requiem For The Post War Dream") замишљена је и реализована заправо као соло албум вође састава Роџера Вотерса (Roger Waters) јер, објективно, тешко је претпоставити да је било ко од преостале двојице чланова могао да пронађе макар делић себе у овим често претенциозним Вотерсовим преокупацијама.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ДА ЛИ ПОЗНАЈЕТЕ ELTONA JOHNA?

1. Право име Елтона Џона гласи:
   а) Роберт Цимерман
   б) Региналд Двајт
   в) Елтон Двајт
2. Име Елтон Џон узео је по
   а) музичарима из свог састава Bluesology
   б) познатом енглеском књижевнику
   в) једној својој композицији
3. Знате ли назив његовог првог сингла?
   а) „Daniel"
   б) „Goodbye Yellow Brick Road"
   в) „Lady Samantha"
4. Елтон Џон одлично свира:
   а) гитару
   б) клавир
   в) саксофон
5. Успешно се окушао и као глумац у филму:
   а) „Томи"
   б) „Прохујало с вихором"
   в) „Песма остаје иста"
6. Његова велика љубав је фудбал. Знате ли име његовог клуба?
   а) Ливерпул
   б) Ватфорд
   в) Свонси
7. Осим по хитовима, Елтон Џон је чувен и по:
   а) перикама
   б) костимима
   в) наочарима
8. Један је од ретких врхунских рок-уметника са запада који је гостовао у СССР:
   а) тачно
   б) нетачно
9. На прво место енглеске топ-листе доспео је тек 1976. године са песмом „Don't Go Breaking My Heart" у дуету са једном познатом певачицом. Знате ли којом?
   а) Меги Бел
   б) Тином Тарнер
   в) Кики Ди
10. Последњи албум Елтона Џона зове се.
   а) „Song For Guy"
   б) „Blue Eyes"
   в) „Too Low For Zero"

ДЕСЕТ ТАЧНИХ: 1. б; 2. а; 3. в; 4. б; 5. а; 6. б; 7. а; 8. а; 9. в; 10. в.

ФОТО-ПРИЧА

JAPAN

Група Џепен (Japan) недавно је престала да постоји. Оставили су нам неколико добрих албума и низ одличних фотографија, међу којима су се највише тражиле оне са певачем Дејвидом Силвијеном (David Sylvian). Дејвиду, који важи за најлепшег мушкарца света, смеши се успешна солистичка каријера.

У име те љубим

БИЈЕЛО ДУГМЕ

У почетку, 1973. године, популарна сарајевска група звала се Јутро; то име нађенуо јој је оснивач, бивши ритам-гитариста Индекса Исмет Арнауталић. Када је Горан Бреговић одлучио да га „отпусти", Исмет се наљутио што је састав задржао „његово" име и без њега у постави, па је чак успео да им издејствује и забрану снимања на радију. Пошто је песма „Кад би' био бијело дугме" већ била хит локалних размера, група је одлучила да ново име буде баш Бијело дугме

РОК ДАТУМ

26. август 1970.

Почео фестивал на острву Вајт. Мало парче копна које се налази јужно од Енглеске, позната туристичка област Британије, ушло је у све енциклопедије као место одржавања „последњег великог рок догађаја". Разуме се, касније је било и већих и још много „последњих великих рок догађаја" али је Вајт фестивал ипак остао непоновљив. Више од 400.000 младих из целе Европе похрлило је да током 4 дана и ноћи види и чује изузетан скуп рок музичара. Звезде програма су били: Џими Хендрикс, Дорс, Ху, Тен јирс афтер, Џетро Тал, Џони Мичел, Тејст, Фри, Мелани, Слај и Фемили стоун, Супертремп

КАКО ДА ИМ ПИШЕМ

LEONARD COHEN
c/o CBS, Bleichstr. 64, 6 Frankfurt/M. Deutchland

MANFRED MANN
c/o HMM, 490 Kent Road, London SE 1, England

АЕРОДРОМ
Јурица Пађен, Видрићева 31, 41000 Загреб

НЕ ОСВРЋИ СЕ НА ПРОШЛОСТ

Никад нећеш имати боље сутра ако све време размишљаш о јуче

Devo

КАКО САМ ПОЧЕЛА

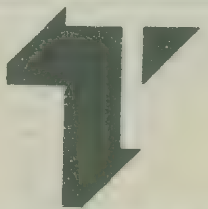

ЗАНА НИМАНИ

– Први пут сам пропевала у обданишту, на једној приредби, када сам имала четири године. С обзиром да је то било стварно јако давно, више се не сећам шта сам певала, али је то свакако била нека дечија песмица типа „Лептирићу шаренићу...". Трему нисам имала јер сам, заправо, била срећна што ће неко најзад да ме слуша...

Онда сам уписала музичку школу и завршила најпре нижу па средњу, одсек клавир, тако да сад у групи за нужду могу да свирам клавијатуре. Зана је моја прва и последња група, само што смо се пре осам година звали Сутон. Међутим, мој први наступ с њима био је под називом Авала јер смо за Нову 1976. свирали у Словенији и било је важно да се из имена закључи да смо из Београда. Певала сам **„Killing Me Softly"** од Роберте Флек **(Roberta Flack)**, **„Yesterday"** од Битлса **(The Beatles)**, чак и једну полку... Пре но што смо почели да свирамо била сам страшно уплашена, али је сав страх нестао када сам запевала. После је било и више него весело...

РОК ПОЈМОВНИК

Бони Тајлер (Bonnie Tyler)

Веома популарна у другој половини седамдесетих са великим хитом „It's A Heartache". Бони је потом нестала у правцу анонимности. Почетком ове године уследио је (изгледа дефинитиван) повратак на сцену, и сингл „Total Eclipse Of The Heart" и албум „Faster Then The Speed Of Night" забележили су врло високе позиције на светским топ-листама. Тврди се: ко се једном подигне из „мртвих", остаје међу бесмртнима!

Ток Ток (Talk Talk)

Енглеска поп група основана 1981. године. Чине је Пол Веб (Paul Webb), Ли Харис (Lee Harris), Сајмон Бренер (Simon Brenner) и Марк Холис (Mark Hollis). Први успех имали су већ првим синглом „Mirror Man" (1982). Актуелан албум: „The Party's Over"

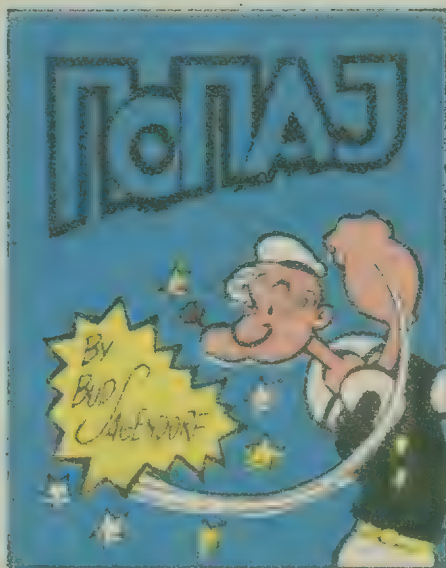
Тото (Toto)

Ову групу чине најбољи сешн музичари Калифорније – кад су одлучили да се удруже у сопствени посао, јасно је да то није нимало безазлена ствар. Чланови – Стив Лукатер (Steve Lukather), гитара, вокал, Џеф Поркаро (Jeff Porcaro), бубњеви, Боби Кимбол (Bobby Kimball), вокал, Стив Поркаро (Steve Porcaro), клавијатуре, Дејвид Пеич (David Paich), клавијатуре и вокал (он пева „Африку"!) и Дејвид Хангејт (David Hungate), бас – осим по „Африци" („Africa") памтимо и по прелепој „Росани" („Rosanna") и сјајном албуму „Toto IV", с којим су побрали аплаузе и критике и публике.

Тврајстид Систер (Twisted Sister)

Предвођен певачем Дијем Снајдером (Dee Snider), овај састав кроз његов помало „женствени" имиџ покушава да понуди нешто ново на хеви-метал сцени. Актуелан албум: „Under The Blade"

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

ЈЕСИ Л' ЧУЛА ДА ЈЕ ДОШАО ПЕРИН БРАТ?
ПЕРИН БРАТ? ПА ТИ БУЛАЗНИШ, ПОПАЈЕ!

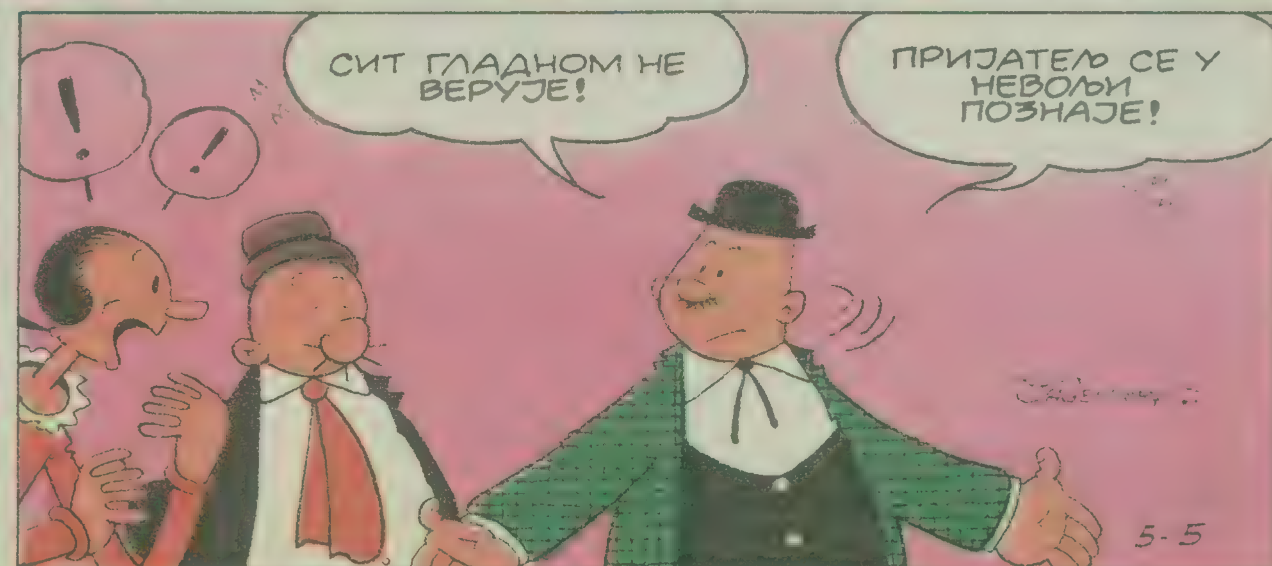

НИЈЕ МИ БИЛО НИ НА КРАЈ ПАМЕТИ ДА ТИ ИМАШ БРАТА!
ДА, ДРАГА ГОСПО'ИЦЕ! ПЕТРИЛО ЖДЕРА ЈЕ МОЈ СТАРИЈИ БРАТ!

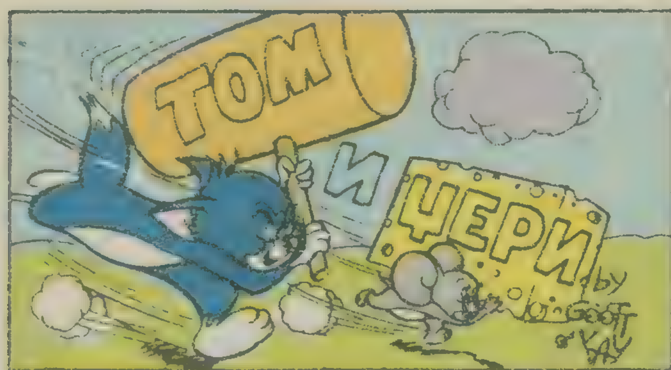

ОН ЈЕ ВРЛО ПОЗНАТ ПО СВОЈИМ ИЗРЕКАМА КОЈЕ СМИШЉА!
ОХ...

ТАКО ЈЕ ЗАМИШЉЕН!
ОН ЈЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ МИСЛИЛАЦ!

?
МИСЛИ, КАД СМИСЛИ МИСАО, ОНДА ЋЕ РЕЋИ ШТА МИСЛИ!

МИСЛИМ ДА САМ СМИСЛИО МИСАО!

!
!
СИТ ГЛАДНОМ НЕ ВЕРУЈЕ!
ПРИЈАТЕЉ СЕ У НЕВОЉИ ПОЗНАЈЕ!
5-5

ТОМ
И
ЏЕРИ
БУ ОЈ-ГОФ
КАЈ

ШТА ЈЕ САД?
БРЗО, ТОМЕ! ТЕЛЕВИЗИЈА СНИМА СЕРИЈУ ВАШИ ЉУБИМЦИ НА ДЕЛУ!

ПА ШТА ДА РАДИМ?
ИГРАЈ! ПЕВАЈ! ИЗВОДИ БЕСНЕ ГЛИСТЕ!

ДРАГИ ГЛЕДАОЦИ, ДОБАР ДАН! ЈА САМ ТОМ!
ОДЛИЧНО! ХАЈДЕ ДАЉЕ... ДАЉЕ!

ЈА САМ ЈЕДАН ИЗУЗЕТАН МАЧАК, ТАЛЕНТОВАН ИГРАЧ И ОДЛИЧАН ПЕВАЧ!

СИТНИЈЕ, ЦИЛЕ, СИТНИЈЕ, ПОКАЖИ МИ ШТО ХИТНИЈЕ!
ПСТТТ! ПОЛАКО СВИ НАПОЉЕ!

...А САДА СУ НА РЕДУ ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ...
ОДЛИЧНО! ПОЧИЊЕМО ВЕСЕЉЕ, А ПОСЛЕ ЋУ ВАС ИСТИМ ПУТЕМ ИЗВЕСТИ НАПОЉЕ!

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ

ДВАНАЕСТ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

ГОЛМАН НА 64 ПОЉА

– КАКВА ТЕ БРИГА, ДЕЧАЧЕ, НАТЕРАЛА ДА ДОЛАЗИШ У ОВО ВРЕМЕ – НЕРВОЗНО ЈЕ УПИТАО ВРАТАР. – ЈА САМ МИХАИЛ ТАЉ И ДОШАО САМ ДА ИГРАМ СА ПРВАКОМ СВЕТА БОТВИНИКОМ – ОДГОВОРИО ЈЕ МАЛИША САМОУВЕРЕНО.

Михаил Таљ је рођен 9. XI 1936. године у Риги. Титулу је освојио победивши Ботвиника у Москви 1960. године са 12,5:8,5. Идуће године, у истом граду, Ботвиник је повратио титулу у реванш мечу постигавши победу од 13:8.

За коју годину шаховски свет прославиће стогодишњицу борбе за титулу светског првака. У том периоду на шаховском трону смењивало се дванаест играча изузетне снаге и челичне воље. Сваки од њих је на свој начин пленио хиљаде срца поклоника ове древне игре. Па ипак, један одскаче мада је на престолу остао веома кратко, као и Смислов само годину дана, али је међу милионима оних који играју шах остао вечно.

Тешко је у дугој историји шаха пронаћи величину, а било их је заиста много с којом би се могао да упореди Михаил Таљ, шампион о коме је реч. Блеснуо је попут Морфија, али се није угасио тако рано као несрећни Американац. И Таљ је изазивао неверицу својим начином игре као и Ласкер, али није као стари шампион био изгубљен у свакој другој партији већ, по сопственом „признању" – баш у свакој. То што је већину тих партија добио, злобници су приписивали оном старом веровању, да срећа прати храбре, а Таљ је био више него храбар.

Зовите ме Јашин

Родио се у Риги почетком новембра 1936, тачно сто година после првог званичног шампиона у историји шаха у кући за коју би се тешко могло рећи да се ту волео и играо шах. Мали Миша је већ у трећој години запањио родитеље, рођаке, суседе и све оне са којима је долазио у контакт: не само да је научио сва слова и да је течно читао већ је напамет знао да понови целу страницу коју је прочитао.

– Ти ћеш, малиша, право у трећи разред – рекао је после само неколико дана наставе учитељ изненађеном Миши. – Овде ти нема шта да научиш.

Тако је Михаил Таљ почео основну школу од трећег разреда. И ту је имао са новим учитељем „проблеме". Једног дана педагог је озбиљним и строгим гласом упозорио малишане да оловка и свеска нису ту да би биле декор већ да се користе. Мали Таљ је наиме, све математичке задатке решавао напамет. Код куће се мајка чудила зашто дечак ништа не пише у свескама. Али оцене су биле веома добре, све саме петице.

Мишу, док је био дечак, шах уопште није привлачио. Маштао је да постане фудбалер. Био је доста нежног здравља и слабашне телесне конструкције па је у разредном тиму био голман.

– Побогу, сине, опет си раскрвавио колена и лактове. Какве су то глупе игре и ко те тера да се бацакаш по земљи – по ко зна који пут упитала би га мајка када би дошао из школе сав прашњав и одран.

– Мама, био сам фантастичан. Спасао сам наш тим пораза. Натераћу другове да ме од сутра зову Јашин.

– Који ти је сад тај Јашин? Боље је да играш нешто мање опасно.

Микроб из Хонгконга

Неколико дана касније мајка је позвала старијег сина и озбиљно га упозорила да се позабави Мишом јер се уплашила за његово здравље. Ако већ не зна неку другу игру или спорт, треба да га научи, старији је. И немајући куд, овај је наредио Миши да пође са њим у дечију собу да га упозна са једном игром... Много година касније сам Таљ ће се сетити дана и када је пружао отпор тој „досадној игри". Научио је потезе, како се фигуре крећу, како једу једна другу и како се добијају матови. Тих првих дана дружења са шахом био је једноставно „топовска храна" за старијег брата. И управо ти стални порази пробудили су у њему понос. Погађали су га много више него што је то показивао. Увече дуго није могао да заспи размишљајући шта да уради, како да доскочи брату и победи га. И онда се сетио. Следећег дана, после завршене наставе није остао у школском дворишту иако је била договорена фудбалска утакмица његовог разреда. Није отишао ни кући, већ у рејонски Дворац пионира.

– Чико, да ли ми можете рећи где је овде шаховска секција – упитао је човека који је пред вратима чекао своје дете. Овај га је упутио на портира.

– Ти дакле желиш да те ми овде научимо да играш шах да би могао да победиш старијег брата. А колико он има више година од тебе – упитао је Мишу руководилац шаховске секције Јанис Крузкоп.

– Само две године – одговорио је дечак.

– У реду, дођи сутра са неким старијим да те прво учлане у секцију. А да ли ћеш побеђивати брата, зависи од тебе.

Следећег дана Михаил Таљ је постао један од слушалаца шаховског курса. Чинило му се, бар оних првих дана, да није научио ништа ново. Нико му није одмах, онако из рукава, показао шта да одигра, па да брат буде побеђен. Али није одустао, редовно је долазио на наставу и полако осећао да се шах увлачи у њега.

У књизи „У огњу напада" Таљ овако описује своје прве контакте са шахом: „А моја прва партија... Када било ко од нас први пут дође у додир са шахом, може се упоредити са човеком који је негде на улици прогутао вирус рецимо хонгконгшког грипа. Хода тако човек по улици, безбрижан и спокојан јер још не зна да је у ствари болестан. Он је весео и одлично се осећа, а у њему микроб ради свој посао. Тако нас и шах, полако али сигурно, у сваком случају неприметно, увлачи у свој челични загрљај из кога се касније не можемо извући".

Само после неколико месеци брат је положио оружје. Миша није осетио ону радост победника за којом је толико жудео и коју је тако дуго чекао. Видео је да брат уосталом игра слабо. Таквог противника и није тешко победити. А и није имао никакву жељу да са њим игра јер му није пружао озбиљнији отпор.

Губи се, он спава!

Миша се више не одваја од шаха. Увече мајка мора да му узима књиге из руку да би дечак могао да спава. Таљ је од малих ногу био склон маштању. Замишљао је себе као шампиона Риге. У школи је више пута био опоменут што за време часа испод клупе чита шаховске часописе. Али, тешко га је било казнити јер је био одличан ђак. Средњу школу је завршио са петнаест година и имао је велике проблеме да се упише на факултет.

Његов дечачки шаховски идол био је првак света и имењак Миша Ботвиник. Данима је маштао о сусрету са шампионом и када је чуо да је велики Ботвиник у Риги, узео је шах и запутио се право у одмаралиште на периферији града у коме је овај боравио.

– Каква те је брига натерала, дечаче, да у ово време долазиш – упитао га је вратар.

– Ја сам Михаил Таљ и дошао сам да играм са прваком света Ботвиником.

– На жалост, не могу те пустити унутра. Ботвиник се сада одмара, не смем га узнемиравати.

– Али ја вас преклињем да ме пустите, сам ћу све остало средити.

– Хајде, губи се, он сада спава.

Дечак се тужно окренуо и отишао кући.

Десетак година касније, оствариће му се сан. У свом првом сусрету победиће свог идола и постаће најмлађи шампион света, најмлађи у целој историји те борбе. Када годину дана доцније буде изгубио титулу, туговаће заједно са њим цела родна Рига. Вративши се из Москве са реванш-меча узвикнуће забринутој мајци на кућном прагу:

– Не секирај се, мама, сада сам најмлађи екс-шампион у историји шаха.

Б. М. – М. Б.

ТЕЛО

ЗАЛЕПИ

РУКЕ

Направите НЕПТУНА

Данас вам предлажемо да направите Нептуна, римског бога мора који по веровању обитава у златној палати на дну мора и својим трозупцем узбуркава га и смирује, изазива потресе, потапа стене и острва... На цртежима су дати тело, руке и круна Нептуна, а још вам је потребна и једна пинг-понг лоптица, дрвце или чачкалица и мало не много тврдог картона. Спремите такође и мало вате (може и вуница) за косу и браду. Тело и руке Нептуна залепите на картон и исеците. Круну залепите на папир или сасвим танак картон па исеците. Пинг-понг лоптицу пробушите са једне стране и увуците чачкалицу па лоптицу обојите са розе темпером. Најпре умочите четкицу у сапун, иначе се боја неће прихватити на лоптицу... Затим нацртајте љутито лице као на слици. Онда залепите вату као браду и косу, на крају црвену перлу као нос. Нос можете направити и од црвеног пластелина. Затим круну залепите по месту где је означено, па је залепите на главу. Сада залепите тело по месту означеном „залепи", жилетом исеците по цртицама где ће се провући руке и на крају ставите штапић са пинг-понг лоптицом, која представља главу. Од мрежице које се користе за амбалажу земички или поврћа направити огртач-рибарску мрежу, којом ћете увити лутку Нептуна. Готову лутку видите на слици у раму, у горњем десном углу

ЗАЛЕПИ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ЧУДЕСНИ КРИСТАЛИ

Џејмс Кози

– ГОСПОЂО, НЕРВНИ МОДУЛАТОРИ У ВАШИМ РУКАМА ИСТО СУ КАО КАД БИСМО НЕАНДЕРТАЛЦУ ДАЛИ АТОМСКЕ РАЗАРАЧЕ! – РЕЧЕ МАЈОР МИРНО.

Да је продавац дошао само пола часа раније док је мали Хари вриштао у колевци, Мелинда би му залупила врата пред носом. Међутим, када је зазвонио, беба је мирно спавала. Мелинда је рашчешљала косу, обукла нову кућну хаљину и листала свој омиљени модни часопис.

На вратима је стајао човечуљак обријане главе са торбом у рукама и љубазним осмехом на лицу:

– Диван дан, госпођо! Имам ствари за продају.

– Није ми ништа потребно.

– Молим вас! То ми сви кажу, а ја немам много времена! Морам се вратити на факултет до подне.

– А ви студирате?

– Да. – Лице му се озари. – Антропологију страних бића.

Мелинда је омекшала. Шта све не раде са овим јадним младићима и девојкама данас на факултетима, помислила је. Брију им главе, терају их да носе одређена одела. То је прави криминал!

– Добро, уђите – рече Мелинда. – А шта имате у торби?

– Флангере, осцилоскопе, тежинске мини-генераторе, нервне модулаторе...

Мелиндино лице показивало је потпуно неразумевање. Човечуљак се намршитио:

– Ви то свакако све употребљавате? Ово је културна Класа број IV, зар не?

Мелинда неприметно слегну раменима. Тада студент угледа телевизијски апарат.

– Ах! Монитор... Добро је. За тренутак сам помислио да сам погрешио... Али, да се упознамо. Ја сам Портеус. Знате, радим дисертацију о припадницима Културне класе IV. – Извадио је нотес и наставио:

– Не знам зашто, али сви ми залупе врата иако се тврди да је Класа IV веома љубазна и да су њени припадници увек спремни за смех и разговор.

– Па, понекад јесу, а понекад нису. Зависи од расположења.

– Чудно, мислио сам да имате уграђене модулаторе расположења... али, ко ће све запамтити за све те различите Класе. А ово? – показао је прстом на телевизијски екран.

– Да... сад је искључен – одврати Мелинда.

– Шта? – запрепашћено узвикну човечуљак. – Па, ви примењујете слободе Класе V! То је невероватно! Ништа се не зна засигурно док се не обиђе терен, то сам увек тврдио – почео је нешто да бележи у свој нотес. – А имате атомску енергију?

– Па имамо, свакако.

– Свемирска путовања?

– Па – поче Мелинда гледајући у телевизор – имају „Свемирску патролу", „Васионског кадета", „Приче сутрашњице"...

– Одлично! Ракетни бродови или поља силе?

Мелинда затрепта и не одговори ништа.

– А ваш муж, има ли он један?

Мелинда одмахну главом беспомоћно.

– А какав је ваш економски статус?

– Слушајте, младићу, каква су то питања? Шта се све то вас тиче...

– Извините, госпођо, нисам знао да је то табу тема... Ево показаћу вам и ствари које продајем али, да вам искрено кажем, ово је јединствена прилика да сазнам нешто више о вашим дивним примитивним формама, вашим обичајима...

– Чекајте, ово је пристојан крај у коме живе пристојни људи! Уједно, ја нисам на суду пред поротом! – љутну се Мелинда.

– Значи, обичаји су табу тема – студент је бележио. – Баш ми је жао – погледао је на сат. – Ух, што касним! Ево, сад ћу вам показати све што имам... Желите ли антигравитационе сандале? Соларни мини-конвертор? Жао ми је што селекција није нарочита, али на Каполи су ми казали...

Мелинда је узела једну малу зелену епрувету.

– Ах, то је само регенеративна течност. Међутим, не видим да имате рана, посекотина или модрица.

– Хм – рече Мелинда сумњичаво – ово мора да лечи бубуљице, ране, рак на кожи, чини да вам коса порасте и све остало.

– Тачно. Види се да имате моћ скеновања – рече Портеус озбиљно.

Чега!

– Па, скеновања.

Какве све речи ова младеж данас не употребљава,помисли Мелинда.

– Али, видите, могу вам демонстрирати дејство...

– Важи. 'Ајде, нека вам порасте коса – одврати Мелинда са злобним смешком. Студент отвори епрувету, намаза мало течности на ручни зглоб и после неколико тренутака појави се прамичак косе. Мелинда замало није пала у несвест. Нешто овде није у реду, помислила је, али није могла да одоли а да не упита: – Колико кошта?

– Пола часа вашег времена за одговоре на постављена питања.

– У реду, али ништа лично.

Почео је одушевљено са питањима која је Мелинда оценила као претежно наивна, понека као глупа, а нека сасвим неразумљива. Међутим, студент је бесомучно записивао и одушевљено климао главом.

– Значи – рече он искрено запањен – ви живите у овим примитивним колибама својом вољом?

– Извините ово је блок ГИ, који се сматра луксузним...

– Невероватно... Нисам знао да се Класа IV понекад враћа давнашњим покретима за повратак у природу...

Тада се Хари јуниор пробудио и почео да кмечи. Студент се укочио и узвикнуо:

– Шта је то?! Алармни уређаји за безбедност?

– Не, мој син – одврати Мелинда и оде до колевке.

– Тек рођен?

– Не, 18 месеци. Сад му излазе зубићи.

Протеус се згрози: – Каква штета. Очигледни атавизам. Зар га нису примили... Ви га одгајате и чувате? Јадник.

– Јадна сам ја! Покушавам да убедим свог мужа Харија да узмемо дадиљу, али он увек каже да за то немамо новца.

– Манифестује несигурност – настави Портеус гледајући бебу. – Показује дефинитивне параноидне тенденције.

– Родио се две недеље пре времена – љубазно настави Мелинда – па је ваљда зато врло осетљив.

Ха! Имам ПРАВУ ствар за њега! – узвикну студент. – То је нервни модулатор. Употребљавамо га на Ригелу Два за заостале. Може вам помоћи.

Мелинда погледа дивне кристале у облику призме. Хари јуниор их је такође посматрао напето.

– Само кад би био мање кењкав, мање плакао – промрмља Мелинда.

– Кристали поспешују неуралгични ток – објашњавао је Портеус поносно. – Помажу да се заустави неупотребљених 80%. Пресимптоматична меморија није угрожена због аутоматског церебралног пропуста у случају преоптерећења. Плашим се да неће помоћи више осим да иницира и развије његов садашњи интелектуални потенцијал... али, један интелигентан идиот, иако је ипак идиот...

– Како се усуђујете! Срам вас било... Напоље! – побеснела је Мелинда.

– Извините, госпођо, нисам хтео да вређам. То је логичан закључак, ако је дете остављено са мајком... Опростите!

– А сад ми је стварно доста! Све причате нешто што не разумем. Купићу овај кристал и онда се губите!

– Ух, не би требало да вам наплатим, али једна ваша новчаница ће бити тако диван додатак мом по-

главу о злоћудним примитивним народима... Која вам је јединица плаћања?

– Је ли вам долар доста?

Портеус се дивио слици Џорџа Вашингтона и превртао новчаницу а затим се учтиво наклонио, захвалио и отишао.

Мелинда је ставила мало течности на трепавице и била веома задовољна резултатом. Дала је кристалну призму Харију да се игра. Цело поподне Хари није ни зуцнуо. Мелинда је била пресрећна. Гледала је програм на миру.

Онда се јавио њен муж са уобичајеним извињењем да мора остати дуже у лабораторијама јер се његов пројекат приводи крају. Мелинда је одговарала резигнирано, разочарано и бесно, као и сваке вечери током последње две године откад је Хари почео да ради на макети експерименталног свемирског брода за далека путовања у васиону. Опет сама, опет телевизија...

Тачно у пет по подне неко зазвони на вратима. Мелинда је занемела: човек који је стајао пред њом био је слика и прилика Портеуса само је носио метално одело и црну тунику.

– Госпођа Мелинда Адамс? – чак је и глас био крут и застрашујући.

– Дддаа... зашто?

– Ја сам мајор Норд из Галактичке Безбедности – поклонио се. – Рано јутрос вас је посетио извесни Портеус – додао је са презиром. –Оставио је овде нервни модулатор. Тачно?

Мелинда је уплашено климнула главом и пустила мајора да уђе. Приметио је њен страх: – Госпођо, дугујемо вам извињење због ове несрећне забуне. Портеус је погрешно закључио да сте ви Културна Класа IV, а ви сте у ствари Културна класа VII. Изволите – пружио јој је новчаницу од једног долара - то је ваша новчаница. Можете проверити серијски број. Молим вас, предајте ми модулатор.

– Ја... ништа не разумем... Је ли он крадљивац?

– Не, он је био благо речено немаран у одређивању својих свемирских координата. Међутим, исправили смо га. А сада, молим, где је?

– Знате шта, господине, ја сам тај.. како се зове... купила и поштено га платила. Мали Хари је миран цело поподне... Уједно то није моја грешка, а... а... уједно, имате ли ви налог за претрес?

– Госпођо – рече мајор мирно – да ли вам морам објашњавати последице и дејство ових кристала на примитивне културе? То би било исто као кад бисмо дали неандерталцу атомске разараче. Где бисте тада сви ви били? Без сумње би се љуљали на древећу. Шта би било да је Хитлер поседовао знање о пољима силе? – Уздахнуо је. – Где вам је син?

Увела га је у дечју собу. Хари се играо својим нотесима. Срећом, кристална призма лежала је бачена у ћошку собе.

Мајор Норд ју је подигао, пажљиво, прострелио малог Харија па се обратио меким гласом Мелинди:

– Рекли сте да се играо овим цело по подне?

Вероватно је матерински инстинкт прорадио у Мелинди, па је одречно одмахнула главом. Мајор Норд је и даље посматрао Харија. Мелинда осети да су животи њен и њеног детета угрожени, па из страха повика:

– Зар је то посао!? Трчите около по тим вашим галаксијама и плашите жене и децу! Узмите тај ваш стари... модулар, или како га већ зовете и губите ми се с очију! Оставите поштен свет на миру!

Мајор Норд се намрштио. Кад би само могао бити сигуран. Пиљио је упорно у Харија јуниора, па најзад промрмљао: – Очигледна егоманија. Изгледа да није имао утицаја на њега. Чудно.

– Хоћете ли да зовем у помоћ?

Мајор Норд уздахну, поклони се, па додирну малу полугу на својој туници и нестаде.

– Неки се људи стварно понашају немогуће – рече Мелинда малом Харију. – Само кад је отишао... ух, и није ми одузео зелену течност! Хм! Ипак сам га преварила.

Хари је имао такође израз олакшања. Из сасвим другачијих разлога.

Велики Хари, отац и муж, вратио се кући несигурног корака касно, увече. Мелинда га је чекала.

– Хари, па ти си попио! – Запањила се јер то није био обичај познатог научника.

– Драга моја, удала си се за пропалог научника... Један део моје експерименталне макете је нестао... Пуфф! Нема га, истопио се! На папиру је све изгледало завршено.

Мелинда га замоли да погледа да ли је мали покривен. Хари уђе у синовљеву собу, покри дете и сруши се на столицу поред колевке: – Јадно моје дете – рече гласно. – Твој стари је пропао неуспешан научник. Мислио је да може послати човека међу звезде помоћу низа хелијумових нуклеуса... Ох! Био је сувише паметан, на све је мислио: помоћни цетови да одбију негативни потисак, па један фини удар позитивних алфа честица... – Заронио лице у шаке.

– Матори, зар ти никад није пало на памет да убациш неколико молекула ваздуха у циљу растерећења тока? Покушај вакуум, човече!

Велики Хари скочи на ноге: – Јеси ли ти то нешто казао, сине?

– Глу... глу...мммм.

Велики Хари груну у трпезарију, зграби хартију са писаћег стола и одједном сасвим трезан поче да пише низове формула. После два сата позва такси и одлете у лабораторију. Мелинда је опет остала сама.

Мали Хари је почео горко да плаче. Био је очајан. Чак и у најповољнијим условима требаће му ДЕВЕТНАЕСТ ГОДИНА ДА ПОСТАНЕ ГОСПОДАР СВЕТА. А то је стварно читава вечност, тако је страшно чекати!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	САСВИМ, ПОТПУНО	ОНО ЧИМЕ ЈЕ НЕШТО ОБЛОЖЕНО	НАПОР ПРИ ВРШЕЊУ РАДА	БУЧАТИ, ТАНДРКАТИ	ИСПАРИВАЧ (ЛАТ.)	КОРПА ОД ПРУЋА	КИСЕЛОСТ, ЉУТИНА (ЛАТ.)
ПОТРЕБНА СТВАР							
МЕСТО У ДАЛМАЦИЈИ							
РАЗБИТИ У КОМАДЕ							
СЛАП, БУК							
ЕРНЕСТО ГЕВАРА			РЕЖИСЕР ЈАНКОВИЋ / ХОЛАНД. СЛИКАР				
ИЗЛОЖБЕНИ ПРЕДМЕТ	РОМАН ЛАЈОША ЗИЛАХИЈА						
"ЕАСТ"		ГРЧКО СЛОВО / ОБРУКАТИ				ПУСТИЊАК, ИСПОСНИК	
ОРГАН ЈАВНЕ СЛУЖБЕ, ОДБОР							
ИСТОРИЈСКО МЕСТО У ЛИЦИ				ЗЛАТО (ФР.) / НАША СЛИКАРКА			ПИСАНА САДРЖИНА ГОВОРА
ЏЕПНИ НОЖИЋ							
СРЕДЊОВЕКОВНИ ГРАД У ХРВАТС.					АУТО ОЗНАКА МАКАРСКЕ		
ИГЛЕ ПЕВАЧИЦЕ СПИРОВЕ					"IN PARTIBUS" / ЗБИЉА		
ОСОБЕ КОЈЕ ПЕВАЈУ АЛТ							
ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			"ВИРОВИТИЦА" / "РУБИДИЈУМ"			ИМЕ ПЕВАЧА МАТИЋА	
НЕСЛОГА, СУКОБ ТРВЕЊЕ	БОГАТ ТРАВОМ, ТРАВНАТ						
ВЕШТАЧКО ЈЕЗЕРО ЗА ГАЈЕЊЕ РИБЕ							
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ		ЛИСТОПАДНО ДРВО, ШИБ	АЗИЈСКА ДРЖАВА				
ЗОРАН ВУЈОВИЋ			Ц. Н. / ГУТЉАЈ			ПОТПУН, ЦЕЛОКУПАН	ТОНЕ ЧУФАР
ДРЗАК ПОСТУПАК							
БРИСАЧ ЗА НОГЕ							
ВРСТА ЉУСКАРА				ЗНАК ЗА ТИТОВ ВЕЛЕС			ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: подбуло, излазак, крајеви, начитан, Ичићи, А, циц, ув, Италија, и, ме, со, стадо, сателит, окарина, Баранин, адут, та, Еду, ик, Емира, кијанит, Ока, ему, л, омен, обалити, зодијак, ид, бака.

ЗАДАР ЗЛАТА ВРЕДАН ГРАД

ТАЈНА ЈЕ

ИТАЛИЈАНИ СУ ТРАЖИЛИ ДА СЕ БЛАГО САМОСТАНА СВ. МАРИЈЕ ПРЕДА ЊИМА, А ОНИ ЋЕ ГА ОДНЕТИ НА СИГУРНО, У ИТАЛИЈУ. ИСКУШЕНИЦЕ СУ ЗАПРЕТИЛЕ ДА ДО ЊЕГА МОГУ ДОЋИ САМО ПРЕКО ЊИХ МРТВИХ...

Мало је наших градова имало тако бурну прошлост као Задар. Нападале су га, освајале и разарале многе војске: Млечани, крсташи, Французи, Аустријанци, Италијани, Немци. Само у 12. веку Млечани су тачно једанаест пута покушавали да га освоје. Узалуд. А онда га је угарско-хрватски краљ Андрија II Арпад 1214. једноставно продао Венецији за 140 хиљада златних круна. Али, Задрани и поред краљевског указа нису прихватили ни разумели беспарицу Његовог величанства, па су се побунили. Борба је настављена и касније кад год су војници у туђим униформама били у граду. На разне начине. Један од њих било је и – златарство!

У предговору едицији „Злато и сребро Задра и Нина" Мирослав Крлежа је записао: „Златарски обрт у Задру развијао се у тристагодишњем ратовању, а он је код нас већ у средњем вијеку био масовна појава... Та поезија од најскупоцјенијег метала рађала се у бдијењима пуним страве у копренама пожара, када се запаљени град димио као стара слупана фуруна. Прислушкујући ноћни злослутни лавеж паса, очекујући рани глас првих пијетлова – ти су нам златарски мајстори оставили за познавање оног драматског периода неизмјерно више података него што их има записаних по сагњилим хартијама нотарских књига или тзв. дипломатске кореспонденције."

Задар је у средњем веку био прави центар златара. Овде се налазило чак седамдесетак златарских радионица, па је постојала и „самостална златарска школа". У једном документу из 1274. помиње се и Златарска улица. Захваљујући разним писаним изворима упамћена су и многа позната имена златарске уметности у Задру. Помиње се чак и братовштина златара, имена Матеје, Аристодија, Анђеа Стоишина, те Блажа из Загреба, Которана Радослава и Мелше.

Наравно, у том времену најчешће су израђивани црквени предмети, а један од најзначајнијих до данас сачуваних је свакако ковчег св. Шимуна. Њега је 1377. од златара Фрање наручила краљица Јелисавета, жена угарско-хрватског краља Лудовика I, и то је задовољство коштало око 245 килограма сребра. Изгледа да је краљица, иначе кћи босанског владара Стјепана Котроманића, хтела да умилостиви свог заштитника да јој подари мушки пород: имала је већ три кћери, а за продужетак династије чекао се дечак. Изгледа да краљица није успела да умилостиви свог свеца јер је убијена а да није родила сина.

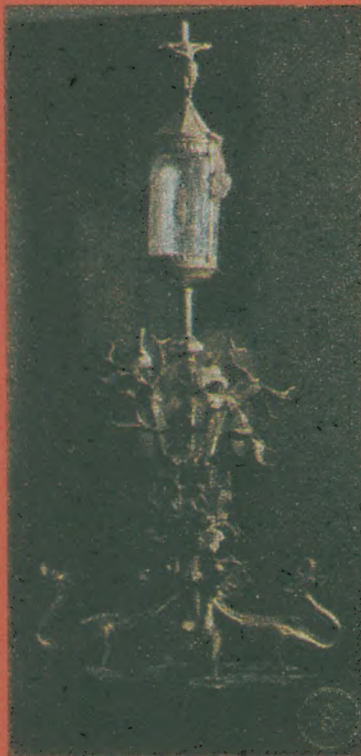
За свеца који није имао „милости" према краљици везана је и једна занимљива легенда. Наиме, његово мумифицирано тело је из Сирије у Венецију преносио један трговац, али је његов брод близу Задра захватила олуја и морао је да се склони у луку. Трговац је са ковчегом потражио уточиште у једном задарском самостану и изненада умро. Редовници су захваљујући списима које су нашли код преминулог сазнали да је у ковчегу тело св. Шимуна. Али трговац га је претходно закопао у дворишту самостана па су га једва пронашли и то највише захваљујући тројици фратара који су

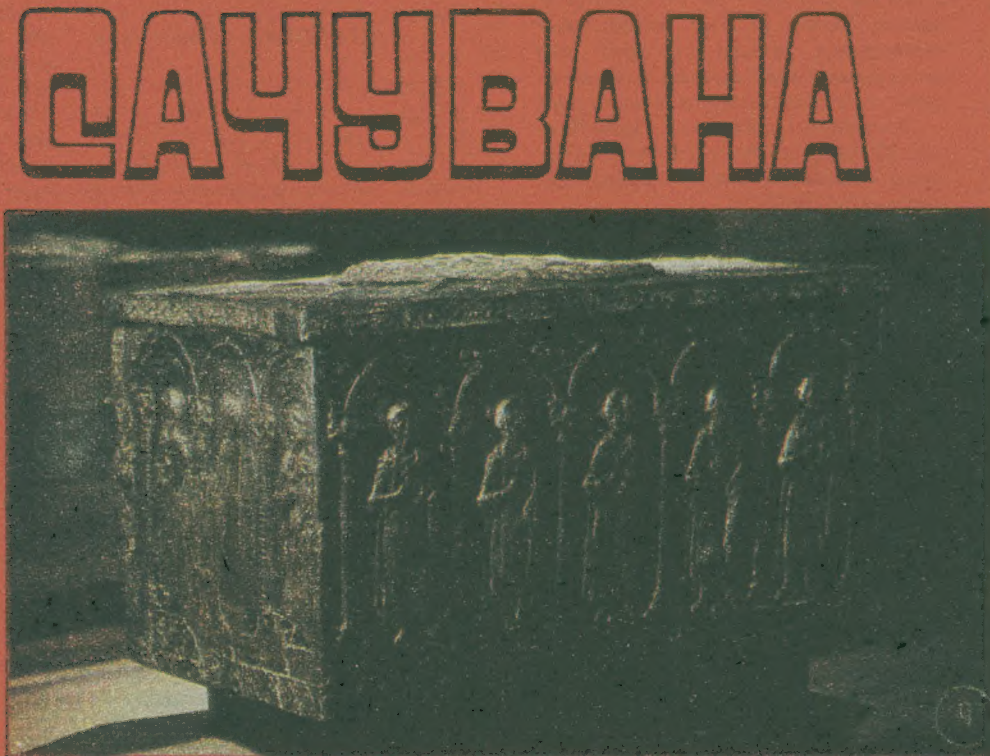

САЧУВАНА

„сањали" да их је светац походио и изразио жељу да остане у Задру...

Задарски златари,међутим, нису своје умеће користили само за израду црквених предмета. Мада ти световни предмети нису сачувани, документи говоре да су израђиване чаше, зделе и остали прибор за свакодневну употребу. Наравно, ту су привилегију себи могли да приуште само богати племићи. А да би мач, сабља, нож или штит били што блиставији и издалека говорили ко је ко, многи племићи су своје оружје после оружара носили златару на украшавање,

Ово благо било је,нормално, велики изазов за све туђинске војске па су га Задрани бранили често и по цену сопственог живота. Најновији подвиг забележен је за последњег рата на нашем тлу. Редовнице самостана Св. Марије знале су да ће туђинци посегнути за благом које је вековима љубоморно чувано и одлучиле да не седе скрштених руку. И заиста, убрзо су се појавиле италијанске власти са захтевом да се предмети од злата и сребра предају њима, а они ће их однети на сигурно, у Италију. (Да подсетимо, Задар су од 1920. до другог светског рата анектирали наши први суседи!) Лепо је то било смишљено, али редовнице самостана Св. Марије знале су: ако га однесу, никад га неће вратити. Зато се најстарија сестра успротивила запретивши да до блага могу доћи само преко њих мртвих.

Улажући огромне напоре успели су да испод звоника направе специјалан бункер и ту похране благо. Тајна је остала сачувана између зидова самостана све до 1945. до ослобођења.Неке од учесница овог храброг чина и данас су живе, али је до њих, на жалост, немогуће доћи из простог разлога, што, по завету, до смрти не могу да изађу из самостана, а самим тим ни да дођу у додир са спољним светом. Штета! Прича о том догађају била би, сигурно, занимљива...

Највећи део златних и сребрних предмета Задра изложен је у бенедиктинском самостану Св.Марија, на „Сталној изложби црквене умјетности", али се многи од њих чувају у ризницама Задарске катедрале, цркве Св. Шимуна, самостана Св. Фране... На нашим фотографијама само су неки од предмета ремек-дела средњовековног задарског златарства.

П. Милатовић

1.

Од 70-тих година 13. века у Задру се чува КОВЧЕГ СВ. ШИМУНА са мумифицираним телом. Златар Фрањо је пуне три године радио на изради овог сребрног саркофага са позлаћеним лимом који је тежак 343 кг и данас се налази у цркви Св. Шимуна. У унутрашњости ковчега чува се неколико вредних предмета од текстила, поред осталих ту је и појас извезен бисерима, дар Ђурађа Бранковића.

2.

ШКРИЊИЦА СВ. КРШЕВАНА из ризнице Задарске катедрале сматра се ремек-делом задарског златарског умећа из прве половине 14. века.

3.

Извесна Јелена из Сиска је, стоји у натпису, почетком 15. века наручила од задарских златара ову реликвију – РУКУ СВ. АГАПИТА и они су је начинили од позлаћеног сребрног лима. Данас је власништво самостана Св. Марије.

4.

ПОПРСЈЕ СВ. СИЛВЕСТЕРА папе из ризнице Задарске катедрале, израђено од позлаћеног сребрног лима, тешко је око 2500 г, много више него што су, бар тако стоји у једном документу датираном 14. јула 1367, Которани Мелша и Радослав добили сребра од извесног Николе Колана да би израдили ову реликвију. Откуд вишак? Неки историчари претпостављају да су которски златари само извршили неке веће поправке, а да је попрсје настало много раније, чак у 13. веку.

5.

У самостану Св. Марије чува се овај изванредан ПУТИР СА ОСАМ МЕДАЉОНА чије је подножје направљено у облику цвета са осам латица, у свакој латици по један медаљон.

6.

Ове РУКЕ ЗАДАРСКИХ ЗАШТИТНИКА дар су Катарине, жене босанског владара Сандаља Хранића, и настале су с краја 14. и почетка 15. века.

7.

У ризници Задарске катедрале чува се и стопало СВ. КРШЕВАНА, позлаћени сребрни лим оптоčен драгим камењен у облику бискупске ципеле.

8.

Веште руке задарских златара направиле су од позлаћеног сребра и кристала и овај тзв. МОЋНИК С ОСТАЦИМА СВ. КРИЖА И СПУЖВЕ, реликвију која се данас чува у самостану Св. Марије.

9.

У богатој ризници Задарске катедрале чува се и ова ШКРИЊИЦА ДВАНАЕСТОРО БРАЋЕ ИЛИ СВ. АРОНЦИЈА. На жалост, она није сачувана у првобитном облику (11. и 12. век), али и ова привлачи пажњу својом лепотом.

БЕОГРАД ★★★ 11001 МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА
П.ФАХ 124

Писмо недеље

ДА СИ МАЛО НИЖА, БИЛА БИ МИ БЛИЖА

Имам један велики проблем за који мислим да интересује и многе моје вршњаке. Четрнаест ми је година а висока сам 164 цм. Добро сам грађена, али сам несрећна што сам ниска. Родитељи су ми средње висине али у широј фамилији има и оних који се убрајају у високе. Мајка ме често омаловажава и каже да сам никаква: стално ми говори да треба више да једем, слушам је али резултата нема. Да ми је да још макар мало порастем! Молим те да ми помогнеш.

ЧИТАТЕЉКА из Београда

Надам се да ће моје писмо стићи до тебе и да ћеш га отворити и прочитати јер си ми последња нада. Идем у седми разред, а најнижи сам у одељењу. Лекари су ми рекли да ћу остати низак: покушавали су да ме лече али без успеха. Знаш ли ти неког ко би ми помогао? Ако ми спаса нема, преостаје ми још само да певам „О, моја Сања, да си мало мања!"

ЧИТАЛАЦ из Светозарева

Стално то питање висине! Једни се жале да су сувише високи, други да су сувише ниски. И шта онда да се ради? Да је висина нешто што се наслеђује, већ смо писали више пута. Истина, постоје и поремећаји који доводе до тога да деца буду или много виша или много нижа од родитеља, наравно, овакви случајеви су ретки. Онима који се сматрају ниским препоручује се активно бављење фискултуром или неким спортом и здрава исхрана која подразумева што више беланчевина и витамина. Међутим, постоји нешто што је много важније а то је начин како неко „опажа" себе и како самог себе прихвата. Пре свега, не треба очекивати да можемо да будемо оно што нисмо, па нам тако преостају две могућности: да будемо несрећни и мучимо сами себе или да живимо нормално прихватајући себе онакве какви већ јесмо. Јасно, ова друга могућност улива више наде, радости, жеље да се у животу постигну значајне ствари. За разлику од ње, прва води у чамотињу, туговање а да се у суштини тиме ништа не да променити. Зато охрабрује оптимизам читаоца који се решава да потражи своју Сању, већу или мању од њега – није важно. Са њом ће свакако лакше освојити свет.

7000 КУМОВА

Коју школу би требало да завршим па да радим на вашем мјесту тј. да одговарам на писма читалаца? Мени је тај посао јако лијеп. Вољела бих и да ми одговорите како је „Забавник" добио име и да ли је могуће да почнете да објављујете постере наших и страних група и текстове њихових хитова?

СПОМЕНКА
Челина

Почећемо од тога што ћемо се сложити с тобом да је одговарати читаоцима и леп и занимљив, па чак и, рекли бисмо, изазован посао. Јер, на нашу адресу понекад стижу писма са питањима на које је готово немогуће дати одговор, бар на први поглед. Сада почиње трагање које понекад уме да потраје неколико дана па и недеља.

Што се тиче школе коју треба имати да би се радило на овој рубрици, одговор је прилично неодређен. Нека специјална не постоји, па су тако све добродошле. Међу новинарима који раде „Малу пошту" на питања из општег образовања одговарају они који су завршили филолошки факултет тј. студирали стране језике или књижевност, јер користе књиге на многим језицима а на уско стручна питања лекари, психолози, историчари, електроничари, кибернетичари, разне занатлије, биолози, одгајивачи животиња итд.

А сада твоје друго питање: у кумовању нашем листу учествовало је 34988 особа! У јесен 1938. године у редакцији „Политике" сазрела је идеја о новом листу који је требало да се покрене. Пошто је било рашчишћено шта ће све садржати, прешло се на тражење имена, па је последњег календарског дана те године расписан конкурс којим су читаоци позвани да сами одлуче како ће се нови лист звати. Одзив је био изнад свих очекивања, јавило се како смо већ рекли 34988 кумова, једна петина њих предложила је исто име – „Политикин забавник". Први број нашег листа појавио се само неколико недеља касније, тачније 28. фебруара 1939.

И најзад, одговор на твоје треће питање: с обзиром на несташицу папира, поготову квалитетног, „Забавник" засад не размишља о постерима, али то не значи да је од њих одустао. Кад буде бољег папира биће и постера.

АЕРОБИК

Да ли се популарни аеробик смије радити и у тринаестој години? Шта значи моје име?

ТАТЈАНА
Бања Лука

С аеробиком смеш да почнеш и са 13 година, биће ти само од користи.

Татјана је грчко светачко име које води порекло од римског Тациус (Tatius). Велику популарност стекло је преко руског језика.

КРОАЦИЈА, АЛИ КОЈА?

Знам да примаш много писама, али молио бих те да на моје одговориш: интересује ме адреса „Кроације" из Загреба?

ЧИТАЛАЦ из Лознице

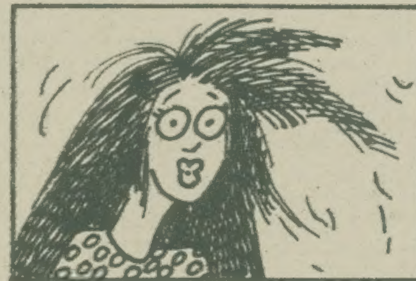
Радо бисмо ти помогли али у Загребу постоји неколико радних организација са именом „Croatia". Ако си можда мислио на фабрику батерија и светиљки, она се налази на Котурашкој цести 69. Уколико је у питању нека друга организација, адресу ћеш врло лако сазнати ако одеш до поште и завириш у телефонски именик СР Хрватске.

ХАЉИНА СА ЕКРАНА

Недавно је у оквиру Школског програма приказана емисија о плесу у којој су ученици плесне школе показали кораке танга, валцера, ча-ча-ча. Посебну пажњу привукле су ми хаљине плесачица: хтјела бих и ја једну да набавим али не знам гдје.

НАТАША ВЛАХОВИЋ
Стјепана Радића 76 Ф
Мостар

Хаљине које си видела су највероватније израђене у радионици школе којој ученици припадају али постоји и могућност да су рађене специјално за емисију. Према томе, сличну не можеш да купиш у радњи, али зато можеш да замолиш неку кројачицу да ти је сашије.

НИШТА БЕЗ ШИШАЊА

Имам дугу косу која се расцветала, па сад изгледа ружно. Другарице ми саветују да је скратим, али ми се то не допада јер би ми онда била доста краћа а овако ми споро расте. Да ли постоји неко средство против цветања косе?

НАТАША
Зрењанин

Једини начин да унеколико смањиш цветање, што је, све у свему, природна ствар, јесте да поведеш више рачуна о исхрани и нези косе а то значи переш је одговарајућим шампоном, користиш регенераторе, лосионе за побољшање циркулације, масираш кожу главе и по потреби мажеш хранљивим кремом. Уза све то, не би било лоше да сваких шест до седам недеља одеш фризеру да ти мало скрати крајеве.

АКО НИШТА ДРУГО, ПИШИТЕ!

Један сам од твојих многих читалаца и с пажњом читам сваки број. Родом сам из Ђаковице и потичем из породице која није баш у завидној материјалној ситуацији јер нас у кући има поприличан број а мало је запослених. Извесно време провео сам у Швајцарској на привременом раду и сада бих волео да опет одем тамо, али то није изводљиво без гаранције за посао. Зато бих преко „Мале поште" хтео да замолим све Југословене привремено запослене у Швајцарској да ми помогну ако могу тј. да ми пошаљу гарантно писмо да ми је посао обезбеђен. Не бирам шта ћу радити: важно је да радим. А ако баш нико не може да ми помогне, волео бих да ми се бар неко јави писмом.

АСАН ЛЕКА
Асим Вокши 130
38320 Ђаковица

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Драгојевић Наташа, село Горјани, 31205 Севојно – има 14 година, сакупља значке и хемијске оловке, воли забавну музику и спорт, навија за Црвену звезду.

Аница Медвед, Тотове 75а, 42300 Чаковец – има 15 година, одговара свима.

Јованка Реповић, Новосадска X-16 ст. 2, 26000 Панчево – има 13 година, одговара на свако писмо.

Драгана Врањешевић, Мариборска 63, 35000 Светозарево – воли музику и сакупља писма, одговара свима.

Свјетлана Цукров, Бориса Кидрича 79а, 59000 Шибеник – има 13 година, воли добру музику, тенис и све што воле млади.

Бобана Марић, 19210 Брестовац Бор – има 13 година, воли музику и спорт, сакупља постере и значке.

БОЈЕ ЗА ТЕКСТИЛ

Хтела бих да исликам мајицу од чистог памука, па ме интересује чиме да то урадим, тушем или нечим другим?

ДРАГАНА
Раља

У продавници „Уметник" (Васе Чарапића 5) у Београду тренутно имају „Hoby tekstil", специјалне боје намењене сликању синтетичких тканина. Мада нису намењене памуку, покушај са њима. Паковање са 12 боја стаје 68 динара. Како пише у упутству, „Hoby tekstil" је врло постојан на прање и пеглање уколико се користе полиестерске тканине.

ОПЕТ – ИСТО!

Молим те да ми одговориш да ли „адидас" патике могу да се наруче од фабрике и ако могу на коју адресу?

Ј. А.
Нови Београд

Не бисмо ти препоручили да се обраћаш директно фабрици јер она све што се не извезе шаље продавницама. Адресу „Планике" смо објавили пре неколико бројева, али да је поновимо: Савска лока 21, Крањ.

ЕКСПЛОЗИВНО ОСТРВО

Од другова сам чула да је Авала некад била вулкан и да је избацивала смртоносну лаву. Исто тако, чула сам и да је на месту на којем се данас налази Београд било море које се повукло. Да ли је све то тачно?

ЛУЦИА ЛАЗИЋ
Џона Кенедија 5
Нови Београд

Авала је заиста некада, пре 10 до 30 милиона година, била активан вулкан. С обзиром да се свуда око ње налазило Панонско море, није била, као данас, брдо већ острво. А море се није повукло, већ истекло кроз Ђердап.

ДОБРОВОЉКЕ

Имам 16 година и идем у други разред средњег усмереног образовања. Интересује ме да ли ћу морати да служим војни рок?

ВЕСНА
Титоград

По важећем закону о регулисању војне обавезе девојке НЕ МОРАЈУ да служе војни рок али оне које то желе, а имају од 19–27 година, могу. У ком трајању – зависи од њих. За „обичног" војника рок је три месеца, а за оне амбициозније које желе да постану резервни официри – шест месеци.

РАЖАНИ ХЛЕБ ЗА ДОБАР ТЕН

У једном часопису сам прочитала да је ражани хлеб добар за тен и бубуљице. Тражила сам га свуда у граду, али нисам успела да га нађем, па те молим да ми помогнеш.

МАРИЈАНА
Нови Београд

Ражани хлеб у Београду ипак није реткост: добија га свака боље снабдевена самоуслуга у граду. Свакодневно стиже, распитали смо се, и у самоуслугу Робне куће „Београд" у Улици париске комуне 18. Прошетај се до ње ујутру и твој тен ће бити спасен. Узгред, од користи ће му бити и шетња.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Škr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ОБОЖАВАМ РАСПРОДАЈЕ!
ВЕЛИКА РАСПРОДАЈА ПАРФЕМА

ОВО ЈЕ ПРИЛИКА КОЈУ НЕ БИХ ПРОПУСТИЛА НИ ЗА ЖИВУ ГЛАВУ!

НАДАМ СЕ ДА ЋУ КОНАЧНО НАЋИ ОНО ШТО ТРАЖИМ!
ДАНАС РАСПРОДАЈА
Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ОВО ЈЕ **ПОНОЋНА ОПИЈЕНОСТ!**
МММ... КАКАВ МИРИС!

А ОВО ЈЕ **НЕОДОЉИВА СТРАСТ!**
ФАНТАЗИЈА!

И НАЈЗАД, ЕВО **ЗАВОДНИЦА!**
СВИ СУ ВАМ ПАРФЕМИ СУПЕР...

...САМО, ДА НЕМАТЕ НЕКИ КОЈИ МИРИШЕ НА ПАЧИЈЕ ПЕЧЕЊЕ!
Distributed by King Features Syndicate.
5-22

ЗНАТЕ, ХТЕЛА БИХ НЕКАКО МОГ МОМКА ДА НАТЕРАМ ДА МЕ ОДВЕДЕ У КИНЕСКИ РЕСТОРАН НА **ПЕКИНШКУ ПАТКУ!**